

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA EKONOMICKÝCH TEORIÍ

Diplomová práce

**ANALÝZA KONKURENCESCHOPNOSTI
VYBRANÝCH AGRÁRNÍCH PRODUKTŮ ČR
V EU**

Bc. Pavel Gregor

© 2011 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Analýza konkurenceschopnosti vybraných agrárních produktů ČR v EU " jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 01. 03. 2011

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce Ing. Jaroslavě Burianové za konzultace, připomínky a metodickou pomoc při tvorbě diplomové práce.

Zároveň děkuji své přítelkyni za neskonalou trpělivost a podporu v náročném studiu při zaměštění.

**ANALÝZA KONKURENCESCHOPNOSTI
VYBRANÝCH AGRÁRNÍCH PRODUKTŮ
ČR V EU**

**The analysis of competitiveness of selected
agrarian products CR under EU**

Souhrn

Diplomová práce Analýza konkurenceschopnosti vybraných agrárních produktů ČR v EU se v úvodu věnuje pozici agrárního sektoru, kde je popsán podíl zemědělství z pohledu nejen vývozu a dovozu. Dále je pozornost věnována vlivu cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí. Následně je popsána charakteristika základních tendencí agrárního zahraničního obchodu. V teritoriální a komoditní skladbě jsou uvedeni hlavní dovozci, hlavní země vývozu, poloha a stav zemědělských komodit na trhu. Kapitola Analýza konkurenceschopnosti produktů živočišné a rostlinné výroby je zaměřena na analýzu vybraných komodit za rok 2009 s porovnáním s předchozími obdobími. Popisuje se zde ekonomika výroby vybraných produktů se zaměřením na náklady výroby jednotlivých produktů, výnosy z jejich prodeje a ostatní související náklady. Práce pokračuje vyhodnocením konkurenceschopnosti vybraných agrárních produktů. Závěrem je hodnocena celková situace zemědělství z pohledu ekonomiky se zdůrazněním závislosti zemědělství na společné politice Evropské unie a podporách z této politiky vyplývajících.

Summary

Bachelor study named „Competitive strength analysis of the selected Czech agricultural products within EU“ describes at the beginning the market position of the agricultural sector and its share of the entire Czech import and export. Further on there is an attention paid to the influence of the price evolution of the agricultural market and entrepreneurial environment. Then follows the description of the basic tendencies of the agricultural foreign trading.

There are mentioned main importers, main exporting countries, the position and the statement of the agricultural commodities in the market in the territorial and commodity structure.

The chapter “Competitive strength analysis of the livestock and plant production” focused in on the analysis of the selected commodities for the year 2009 in comparison with previous periods. Describes production of the selected products economy focused on the production expenses of the individual products, incomes of the sales and other related expenses.

After that follows the evaluation of the competitive strength of the selected products.

In the conclusion there is the assess of the entire situation of the agriculture from the point of view of the economy with the highlights of the agriculture dependence within EU policy, and also supports of EU.

Klíčová slova

Pozice agrárního sektoru
Agrární zahraniční obchod
Balance výroby
Balance spotřeby
Agrární produkty
Konkurenceschopnost

Key words

Agricultural sector position
Agricultural foreign trade
Production balance
Consumption balance
Agricultural products
Competitive strength

Obsah

1. Úvod	5
2. Cíl práce a metodika.....	6
3. Literární rešerše	7
3.1. Pozice agrárního sektoru.....	7
3.2. Vliv cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí	9
4. Agrární zahraniční obchod v rámci EU.....	11
4.1. Obecná charakteristika základních tendencí v AZO	11
4.2. Teritoriální skladba AZO.....	12
4.3. Komoditní skladba AZO	14
5. Analýza konkurenceschopnosti produktů živočišné výroby	18
5.1. Hovězí maso	18
5.2. Vepřové maso.....	25
5.3. Mléko.....	32
5.4. Drůbeží maso	39
5.5. Vejce.....	43
5.6. Skopové maso.....	47
6. Analýza konkurenceschopnosti produktů rostlinné výroby	50
6.1. Obiloviny	50
6.2. Brambory	52
6.3. Olejniny.....	56
6.4. Ovoce.....	60
6.5. Zelenina.....	67
6.6. Cukrová řepa	73
6.7. Kukuřice	82
7. Vyhodnocení konkurenceschopnosti agrárních produktů	83
8. Závěr	87
9. Seznam literatury	90
10. Seznam použitých zkratk.....	92

1. Úvod

Zemědělská výroba je i s navazující výrobou potravinářskou jedním z tradičních odvětví národního hospodářství. Podíl zemědělství (spolu s lesnictvím) na hrubé přidané hodnotě v národním hospodářství se přibližuje průměru zemí bývalé evropské patnáctky. České zemědělství má za sebou stoletími prověřenou tradici, která nejen že zaručovala kýženu soběstačnost národa v základních potravinách, ale i tento středoevropský kout světa proslavila v zahraničí. V agrárním exportu se dlouhodobě uplatňují především komodity mléko, živá zvířata, obiloviny, cukr a slad.

Zemědělství dnes již neslouží pouze výrobě potravin, ale přebírá na sebe i důležité společenské a ekologické funkce. Zemědělská činnost je nedílnou, ne-li esenciální složkou venkovského prostoru, který si zaslouží péči a podporu. Zemědělci jsou k těmto podobným pro veřejnost i životní prostředí prospěšným činnostem vedeni i celou škálou dotačních nástrojů, ať již národních či evropských.

V roce 2009 postihla ČR hospodářská recese a tento rok byl z hlediska ekonomického růstu nejhorší za celé období existence samostatné ČR od roku 1993. HDP v průběhu roku 2009 poklesl a meziroční pokles ve stálých cenách činil 4,2 %, po očištění o sezonní vlivy činil 4,1 %. Pokles HDP v ČR přibližně odpovídal průměrnému poklesu v EU 27 i v eurozóně (16 států¹). [23]

Zvýšené pozornosti se dostává venkovskému prostoru, který podle národní definice (obce s méně než 2 000 obyvateli) představuje 90 % všech obcí, téměř tři čtvrtiny rozlohy a více než jednu pětinu obyvatel ČR. Důležitým aspektem rozvoje venkova je úsilí po rozvinutí jeho institucionálního zázemí. V roce 2009 byla založena síť rozvoje venkova sloužící k výměně nejlepších zkušeností mezi zúčastněnými partnery. Aktuální data ČSÚ umožnila lépe charakterizovat obyvatelstvo venkova a strukturu venkovského osídlení, občanskou vybavenost, zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace. Po vstupu ČR do EU výdaje spotřebitelů za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních výdajích stagnují na úrovni cca 23 %. Přestože oficiální statistika rodinných účtů se odlišuje od jednotné metodiky uplatňované Eurostatem, zůstávají naše výdaje zhruba o 8 p. b. nad průměrem EU

15

¹ Eurozónu se společnou měnou tvořilo v roce 2009 šestnáct států EU - Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, Řecko, Slovinsko, Kypr, Malta a Slovensko.

Konkurenceschopnost je definována jako schopnost prosadit se v určitém oboru v porovnání s ostatními

2. Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je posoudit úroveň konkurenceschopnosti vybraných agrárních produktů v ČR a EU zaměřené na cenu, spotřebu i kvalitu jednotlivých produktů. Jednotlivé aspekty ekonomiky i kvality produktů jsou porovnány z více hledisek. Je zde dáno hledisko výrobce, prodejce, ale i samotného spotřebitele. Zdrojem informací pro psaní této práce byla literatura zapůjčená ze Zemědělské a potravinářské knihovny a knihovny Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky. Vedle těchto zdrojů bylo čerpáno z časopisu Farmář, Zelené zprávy 2008, Zemědělství 2008 a situační výhledové zprávy za rok 2009 předmětných agrárních produktů analyzovaných v této práci. Dalším a neméně důležitým informačním zdrojem jsou internetové portály agris, internetové stránky Mze, ČSÚ aj.

Základní sběr informací pro psaní této diplomové práce začal již koncem roku 2009, kdy byla k dispozici data za tento rok.

Literární rešerše Diplomové práce Analýza konkurenceschopnosti vybraných agrárních produktů ČR v EU se v úvodu zabývá pozicí agrárního sektoru, kde je popsán vývoz, dovoz vybraných produktů, vývoj cen a jejich vliv na podnikatelské prostředí. Následující kapitola popisuje charakteristiky agrárního zahraničního obchodu v rámci EU. Teritoriální a komoditní skladba se věnuje hlavním dovozcům a vývozcům, hlavním zemím vývozu, stavu a poloze agrárních komodit na trhu.

Obsahově největší část této práce je věnována analýze konkurenceschopnosti produktů živočišné a rostlinné výroby, kde jsou podrobně analyzovány vybrané agrární komodity z pohledu ekonomiky výroby, náklady na jejich produkci, zisky z prodeje, ostatní související náklady. Je zde kalkulováno se spotřebitelskými cenami i cenami zemědělských výrobců. V závěru je shrnuto hodnocení konkurenceschopnosti posuzovaných agrárních produktů a to jak jednotlivě, tak i jako celku. Závěrečná kapitola se věnuje zhodnocení celkové situace zemědělství, společné politice Evropské unie, zemědělství z ekonomického hlediska,

podporám do tohoto odvětví a vzájemné provázanosti mezi těmito aspekty agrární politiky. Jsou zde shrnuty důležité výsledky z celé práce.

V této diplomové práci bylo jednotlivých výsledků dosaženo za využití rozličných matematických a statistických metod, kde jsou výsledkem směrodatné odchylky, aritmetické průměry, řetězové a bazické indexy, procentní ukazatele. Řada výsledných hodnot je uspořádána do přehledných tabulek, kde dle dostupných zdrojů byly tyto hodnoty uvedeny v časové řadě 2005-2009. Použité zdroje jsou u každé tabulky uvedeny. Tato práce byla vytvořena v textovém editoru Microsoft Word.

3. Literární rešerše

3.1. Pozice agrárního sektoru

Odvětví zemědělství se podílelo podle statistiky národních účtů v roce 2009 na celkové tvorbě HPH (hrubá přidaná hodnota) v základních b. c.² 1,65 %, což představuje meziroční pokles o 0,28 p. b. (tab. č. 1). V případě potravinářského průmyslu došlo ke zvýšení tohoto podílu o 0,19 p. b. na 2,72 %. Při vyjádření HPH ve s. c. roku 2000 vzrostl uvedený podíl v případě odvětví zemědělství o 1,29 p. b. a u potravinářského průmyslu došlo k poklesu o 0,23 p. b. Vývoj cen zemědělských výrobců v roce 2009 byl velmi nepříznivý. Meziroční pokles v průměru činil 24,8 %, což představuje největší pokles zaznamenaný v období od roku 1993.

² Základní cena je cena za jednotku vyrobené produkce bez daně splatné na tuto jednotku v důsledku její výroby nebo prodeje, ale včetně dotace vázané na tuto jednotku (dotace na produkty).

Tabulka č. 1 – Vybrané ukazatele postavení agrárního sektoru v národním hospodářství¹⁾

Ukazatel	2008	2009
Podíl na HDP²⁾ v základních b. c. - podle statistiky národních účtů (%)		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,54	2,29
z toho - odvětví zemědělství ³⁾	1,93	1,65
- výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků	2,53	2,72
Podíl zemědělství⁴⁾ na HDP v základních b. c. - podle SZÚ (%)	0,82	0,48
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	4,32	4,94
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	5,41	6,74
Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových spotřebních vydáních domácností⁵⁾ (%)	22,9	22,1
z toho za potraviny a nealkoholické nápoje ⁵⁾ (%)	20,1	19,3
Podíl na celkovém počtu zaměstnanců v NH (%)⁶⁾		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,99	3,02
z toho - odvětví zemědělství ³⁾	2,53	2,57
- výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	2,90	2,95
Poměr průměrné měsíční mzdy v odvětví zemědělství k průměrné měsíční mzdě v NH (%)⁶⁾	75,92	73,14
Podíl na celkových výdajích státního rozpočtu (%) - odvětví zemědělství⁷⁾	3,82	4,33
- MZe (kap. 329)	4,21	4,79
Podíl výdajů státního rozpočtu pro odvětví zemědělství na HDP v b. c. (%)	1,12	1,39

1) Tabulka obsahuje údaje zveřejněné do 8. 4. 2010.

2) Vypočteno z hrubé přidané hodnoty v běžných cenách.

3) Včetně nezemědělských činností zemědělských podniků, myslivosti a souvisejících činností.

4) Zemědělská prvovýroba, poskytované zemědělské služby a neoddelitelné nezemědělské činnosti; rok 2008 semidefinitivní údaj, rok 2009 předběžný údaj.

5) Pro rok 2009 předběžný údaj na základě čtvrtletních statistik rodinných účtů.

6) Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle OKEČ za ČR úhrnem (přepočtené osoby).

7) Podle odvětvového třídění rozpočtových výdajů (výdaje z kapitoly MZe i dalších ústředních kapitol).

Pramen: ČSÚ; MF

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu se meziročně zvýšil ze 4,3 % na 4,9 % a podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu se zvýšil ještě výrazněji, a to z 5,4 % na 6,7 %. Vlivem poklesu agrárních vývozu o 1,5 % a nárůstu dovozu o 2,5 % se meziročně zvýšil bilanční schodek AZO z 23 mld. Kč na 28 mld. Kč v roce 2009 a současně došlo ke zhoršení stupně krytí dovozu vývozy na 79 %.

Významným ukazatelem váhy agrárního sektoru v národní ekonomice je podíl výdajů domácností za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových výdajích za zboží a služby. Podle čtvrtletních údajů se v roce 2009 v ČR tento podíl snížil na 22,1 %, přičemž samotné výdaje za potraviny a nealkoholické výdaje představovaly 19,3 % celkových výdajů. Podle údajů ČSÚ³⁾ došlo v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu v roce 2009 k poklesu počtu zaměstnanců o 5,1 % proti roku 2008. Současně však došlo k mírnému nárůstu podílu zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců, způsobenému výraznějším snížením

³⁾ Tab. „Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy podle OKEČ za ČR úhrnem (přepočtené osoby)“.

celkového počtu zaměstnanců (-5,9 %). Z toho podíl zaměstnanců v samotném zemědělství (včetně myslivosti a souvisejících činností) vzrostl o 0,04 p. b. Zemědělství je nadále charakterizováno mzdovou disparitou a zaostává v úrovni průměrných mezd za průměrem ČR. V roce 2009 se toto zaostávání proti minulému roku prohloubilo na úroveň 73,1 %. Růst nominální mzdy v zemědělství na přepočtené pracovníky činil 0,2 % a byl o 3,8 p. b. nižší než průměr celkového růstu mezd v ČR. Protože růst nominální mzdy v zemědělství byl nižší než míra inflace, došlo zde k poklesu reálné mzdy. [21]

Podíl zemědělství na výdajích státního rozpočtu se zvýšil o 0,5 p. b. na 4,3 % v roce 2009. Rovněž celkové výdaje státního rozpočtu meziročně vzrostly téměř o osm procent, výdaje státu do odvětví zemědělství vzrostly ve srovnání s rokem 2008 o 22,1 %. [1]

3.2. Vliv cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí

Indexy cen vstupů za období 2009/08 ve vztahu k období 2008/07 se snížily o 18,2 p. b. Největší podíl na změně cen vstupů mají ceny krmiv, energie a maziv (konkrétně motorových paliv a maziv) a osiv a sadby (nejvíce ječmene jarního).

Ceny zemědělských výrobců (CZV) v meziročním srovnání klesly více než ceny vstupů do zemědělství. Podle údajů ČSÚ v průměru za rok 2009 došlo k poklesu na úroveň 75,2 %. Konkrétně ve srovnání s cenovou úrovní roku 2008 ceny rostlinných výrobků klesly na 67,8 % a ceny hospodářských zvířat a živočišných výrobků klesly na 84,9 %. Cenovou hladinu CZV stahují dolů zejména ceny mléka.

Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů se snížily v roce 2009 na zhruba 96% úroveň předchozího roku, což se projevilo jako jeden z nejvýznamnějších faktorů působících na snižování celkové cenové hladiny.

Tento vývoj byl ovlivněn zejména výrazným poklesem cen zemědělských výrobců na konci roku 2008, který v roce 2009 pokračoval. [22]

Daňové zatížení a daňové úlevy

Daňové zatížení českých podnikatelů měřeno složenou daňovou kvótou⁴ je zhruba na průměru EU 27. Jako konkurenční nevýhoda je uváděna obdobně jako v předchozím roce vysoká úroveň příspěvků na sociální a zdravotní pojištění. V časové řadě 2005–2008 se předpis daně z nemovitosti ke konci b. r. pohyboval na relativně stejné úrovni. Zvýšení mezi

⁴ Složená daňová kvóta je poměr výnosu daní, cel, sociálního a zdravotního pojištění k HDP.

roky 2008-2009 zřejmě souvisí s možností obcí koeficientem navýšit daň z nemovitostí⁵. Předepsaná daň z příjmu se meziročně významně snížila, právě tak jako nadměrný odpočet u daně z přidané hodnoty, což bylo způsobeno sníženým výkonem ekonomiky v důsledku ekonomické recese. Vratka daně za „zelenou naftu“ zůstává zhruba na stejné úrovni.

I v roce 2009 platila soustava specifických daňových úlev ovlivňujících ekonomiku zemědělských podniků.

Především se jedná o:

- daňové úlevy na silniční dani pro speciální zemědělská vozidla;
- nárok na vrácení 60 % spotřební daně nafty (zelená nafta), nakoupené s touto daní a prokazatelně spotřebované (-1 559 mil. Kč v roce 2009);
- možnost vyšší odpisové sazby - podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou mohou uplatnit u vybraných skupin strojů v prvním roce odepisování o 20 % vyšší odpisové sazby (za předpokladu, že jsou prvními vlastníky zmiňované techniky). [20]

Úvěrové služby

V roce 2009 se meziročně snížil trend alokace úvěrů do zemědělství, myslivosti a rybolovu (o necelých 6 %), což se týkalo zejména krátkodobých úvěrů a pohledávek za klienty. Tyto úvěry se však podílejí jen 15 % na úvěrech a pohledávkách celkem. Stav dlouhodobých úvěrů ke konci roku 2009 vzrostl o 3,7 %. Dlouhodobé úvěry mají převážně investiční charakter a činí téměř 65 % úvěrů a pohledávek obchodních bank za klienty. Jednoprocentní míra inflace v roce 2009 umožnila snížení úrokových sazeb poskytnutých nefinančním podnikům. Při alokaci úvěrů do zemědělství svou pozitivní roli sehrál PGRLF poskytováním slev na úroky z úvěrů a podporou krátkodobého provozního financování v rámci nabízených program [2]

⁵ Nevztahuje se však na ornou půdu, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a TTP.

4. Agrární zahraniční obchod a obchod v rámci EU

4.1. Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě

Převážnou část agrárního obchodu realizuje ČR na jednotném trhu EU 27. Ačkoliv se v pravém slova smyslu o zahraniční obchod nejedná, je vnitrounijním obchod v rámci tzv. Intrastatu⁶ sledován a do hodnocení celkového zahraničního obchodu zahrnut.

Obrat AZO ČR (tj. obchodu s třetími zeměmi i s EU 27) v roce 2009 v meziročním porovnání stagnoval (přírůstek ve výši 1 617,4 mil. Kč představoval pouhých 0,7 %). Poprvé od vstupu do EU zaznamenala ČR meziroční pokles hodnoty vývozu (o 1 582,7 mil. Kč, tj. 1,5 %), zatímco dovoz vzrostl (o 3 200,1 mil. Kč, tj. 2,5 %). Schodek bilance českého AZO se v důsledku tohoto vývoje meziročně zvýšil o 4 782,8 mil. Kč a stupeň krytí dovozu vývozem poklesl o 3,2 p. b. na 79 %.

Podíl agrárních výrobků na celkovém zahraničním obchodu ČR byl v roce 2009 v porovnání s hodnotami po vstupu do EU nadprůměrný. Zastoupení agrárního vývozu na celkovém exportu se v roce 2009 v meziročním porovnání zvýšilo o 0,62 p. b. na 4,94 % a odpovídající ukazatel na straně dovozu vzrostl o 1,33 p. b. na 6,74 %. Značný podíl na tomto vývoji měl pokles celkového vývozu a dovozu ČR o 13,8 %, resp. o 17,7 %. Vývoj agrárního a celkového zahraničního obchodu ČR v letech 2005-2009 je zachycen v příl. tab. č. 2.

Tabulka č. 2- Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)

Ukazatel	Podíl na hodnotě ukazatele za ČR celkem		
	2008	2009	meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	4,86	5,81	118,4
Agrární vývoz	4,32	4,94	114,0
Agrární dovoz	5,41	6,74	124,1

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlavá (ÚZEI)

AZO ČR zaznamenal v roce 2009 spíše nepříznivý vývoj. Ovlivněn byl postupující ekonomickou krizí a poklesem cen některých pro ČR důležitých exportních komodit (obilovin, olejnin, mléka a mlékárenských výrobků). Ve sledovaném roce došlo v českém AZO k dalšímu velmi výraznému prohloubení pasiva bilance s masem a droby, a to především v důsledku vyšších dovozů vepřového masa z Německa a Polska. Negativní vývoj v posledních letech vykazoval také obchod s mlékem a mléčnými výrobky (s výjimkou

⁶ Intrastat je statistický systém pro sledování pohybu zboží mezi členskými zeměmi EU. Sledován je pouze pohyb zboží firem, které překročily stanovený práh pro vykazování (od 1. 1. 2009 byl tento práh zvýšen z 2 mil. Kč na 8 mil. Kč pro odeslané a ze 4 mil. Kč na 8 mil. Kč pro přijaté zboží). Obchod subjektů, které daný práh nepřekročily, je ČSÚ matematicko-statistickými metodami dopočítáván.

kysaných výrobků), přičemž se to týká jak obchodu ČR s EU 27 (což bylo z velké části způsobeno nižším exportem nezahuštěného mléka do Německa), tak obchodu s třetími zeměmi. Vysoký meziroční propad zaznamenala dále vlivem poklesu hodnoty vývozu a nárůstu hodnoty dovozu bilance obchodu s tabákovými výrobky. Přestože i v roce 2009 byla výrazně aktivní, promítla se její změna velkou měrou do nárůstu celkového bilančního schodku AZO ČR. [19]

Od vstupu do EU se snižuje český obrat AZO s třetími zeměmi. V roce 2009 se v porovnání s rokem 2008 snížila nejvýrazněji hodnota vyvezeného zahuštěného mléka a másla, máku a piva (zvláště patrný byl tento pokles v případě Ruska). Do jisté míry tlumil propad českého agrárního vývozu do třetích zemí v roce 2009 intenzivnější export dalších tradičních exportních produktů - sladu a chmele (z velké části směřovaly do Japonska) a vyšší vývoz cukru (především do Ruska a dalších zemí SNS). Nutno dodat, že hodnota českého vývozu cukru do EU 27 vykazuje z důvodu „cukerní reformy“ od roku 2005 klesající tendenci.

V českém AZO se prohlubuje problém rozdílné zbožíové skladby dovozu a vývozu, kdy ČR exportuje velkou měrou výrobky s nižší přidanou hodnotou a dováží produkty ve vyšším stupni finalizace. V roce 2009 zaznamenaly nejvyšší přírůstek hodnoty vývozu obiloviny, které jsou dlouhodobě jednou z nejdůležitějších českých exportních kapitol KN. Tento stav dokládají i průměrná kilogramové ceny - na straně exportu činila její hodnota 7,37 Kč/kg, zatímco na straně dovozu dosáhl tento ukazatel 21,66 Kč/kg. Pozitivněji se v roce 2009 v tomto ohledu vyvíjel obchod s různými potravinovými přípravky (KN 21) a přípravky z masa, ryb, korýšů apod. (KN 16); jejich záporné obchodní bilance se meziročně zlepšily (příl. tab. 9.2/06). Z teritoriálního hlediska lze konstatovat, že vyšší průměrnou kilogramovou cenu dovozu nežli vývozu vykazala ČR v roce 2009 v rámci obchodu s Německem, Polskem a Rakouskem a naopak tomu bylo v obchodě se Slovenskem a Maďarskem. [3]

4.2. Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Podíl EU 27 na českém agrárním exportu v roce 2009 činil 92,6 % a v porovnání s předchozím rokem se téměř nezměnil, neboť podíl EU 15 se meziročně zvýšil o 2,3 p. b. na 47,9 % a participace EU 12 poklesla o 1,8 p. b. na 44,7 %. Na agrárním importu ČR se země EU 27 ve sledovaném roce podílely již 93,4 %. Zatímco však podíl EU 12 meziročně vzrostl o 1,2 p. b. na 29,4 %, participace EU 15 se nepatrně snížila o 0,2 p. b. na 64 %.

Nejvýznamnějšími odběrateli agrárních výrobků z ČR jsou dlouhodobě Slovensko (v roce 2009 činil jeho podíl 26,5 %), Německo (22,4 %), Polsko (9,9 %), Itálie (6,7 %), Rakousko (5,4 %) a Maďarsko (4,4 %). Z třetích zemí bylo v roce 2009 nejdůležitějším obchodním

partnerem s 1,3 % Rusko (přičemž jeho pozice v českém agrárním vývozu od roku 2005 značně oslabila), dále Chorvatsko, Japonsko, Ukrajina, Švýcarsko, Spojené státy a Norsko.

V hodnotovém vyjádření se v roce 2009 vzhledem k roku 2008 nejvýrazněji zvýšil agrární export ČR do Francie, Německa, Japonska, Spojeného království a Belgie. Naopak meziročně nižší byla ve sledovaném období především hodnota českého agrárního exportu do Polska, na Slovensko, do Ruska, Maďarska a Nizozemska.

Hlavními dodavateli⁷ agrárního zboží do ČR byly v roce 2009 stejně jako v letech předchozích Německo (jeho podíl činil 25,5 %), Polsko (14,8 %), Nizozemsko (10 %), Slovensko (9,8 %), Itálie (5,2 %) a Rakousko (5,2 %). V rámci třetích zemí pak dovážela ČR agrární zboží zejména z Číny, Spojených států, Brazílie, Turecka, Vietnamu, Kanady, Thajska a Švýcarska.

V meziročním porovnání se v roce 2009 nejvýrazněji zvýšila hodnota českého agrárního dovozu z Polska, Francie, Belgie, Španělska, Portugalska a Irska. Naopak nejvýraznější pokles vykazovala ve stejné době hodnota českého agrárního importu ze Spojených států, Chorvatska, Řecka, Itálie, Slovenska a Číny.

Nejvyššího bilančního aktiva (ve výši 14 852,7 mil. Kč) dosáhla ČR v roce 2009 v agrárním obchodě se Slovenskem. Dalšími významnými čistými dovozci agrárního zboží ve vztahu k ČR byly Spojené království, Rumunsko a Rusko. Nejvyšší bilanční schodek zaznamenala ČR v roce 2009 naopak v obchodě s Nizozemskem (11 435,4 mil. Kč), Německem (10 323,2 mil. Kč) a Polskem (9 319,7 mil. Kč), dále Španělskem, Francií, Belgií, Dánskem a Rakouskem.

K meziročnímu zhoršení bilance ČR došlo v roce 2009 především v agrárním obchodě s Polskem (nárůst schodku o 4 169,1 mil. Kč), Slovenskem (pokles aktiva o 683,1 mil. Kč), Ruskem (snížení přebytku o 644,3 mil. Kč), Maďarskem (změna aktiva ve výši 259,6 mil. Kč na pasivum ve výši 302,8 mil. Kč), Portugalskem (zvýšení schodku o 344,7 mil. Kč) a Španělskem (nárůst pasíva o 325,2 mil. Kč). Naproti tomu meziroční zlepšení bilance zaznamenala ČR především v obchodě s Německem (pokles pasíva o 456,9 mil. Kč), Itálií (změna pasíva ve výši 246,7 mil. Kč na aktivum ve výši 136,3 mil. Kč), Spojenými státy (snížení schodku o 348,9 mil. Kč), Spojeným královstvím (zvýšení přebytku o 300,8 mil. Kč), Čínou (snížení pasíva o 281,9 mil. Kč), Řeckem (snížení schodku o 253 mil. Kč) a Japonskem (nárůst aktiva o 242,4 mil. Kč).

⁷ Dovoz hodnocen podle země odeslání (ne podle země původu).

Vývoj agrárního dovozu, vývozu a bilance ČR se státy EU 27 v letech 2005-2009 je zachycen v příl. tab. č. 3. [4]

Tabulka č. 3 – Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Země	Vývoz			Země	Dovoz ¹⁾		
	2008	2009	meziroční index		2008	2009	meziroční index
Slovensko	28 901,7	27 971,1	96,8	Německo	33 926,1	33 951,6	100,1
Německo	23 146,0	23 628,4	102,1	Polsko	17 036,6	19 721,6	115,8
Polsko	11 886,0	10 401,9	87,5	Nizozemsko	13 374,5	13 351,2	99,8
Itálie	6 957,6	7 084,8	101,8	Slovensko	13 365,9	13 118,4	98,1
Rakousko	5 609,5	5 657,4	100,9	Itálie	7 204,3	6 948,5	96,4
Maďarsko	5 070,7	4 667,5	92,0	Rakousko	6 730,2	6 946,2	103,2
Spojené království	3 495,5	3 731,5	106,8	Španělsko	5 857,1	6 224,0	106,3
Francie	2 130,4	2 649,0	124,3	Francie	5 031,5	5 672,3	112,7
Rumunsko	1 957,3	2 102,1	107,4	Maďarsko	4 811,1	4 970,3	103,3
Nizozemsko	2 122,4	1 915,8	90,3	Belgie	4 064,4	4 436,3	109,2
Belgie	1 361,3	1 585,3	116,5	Dánsko	2 069,2	2 201,4	106,4
Rusko	2 030,3	1 370,1	67,5	Spojené království	1 685,0	1 620,2	96,2
Švédsko	1 214,4	1 359,7	112,0	Irsko	734,9	1 039,1	141,4
Dánsko	705,5	704,7	99,9	Portugalsko	650,3	1 014,7	156,0
Španělsko	637,8	679,5	106,5	Čína	1 183,4	975,4	82,4
Chorvatsko	785,0	670,9	85,5	Řecko	1 242,1	950,9	76,6
Finsko	765,8	655,4	85,6	Spojené státy	1 219,9	890,8	73,0
Japonsko	413,0	652,9	158,1	Brazílie	845,4	819,5	96,9
Slovinsko	572,6	602,8	105,3	Turecko	708,5	741,4	104,6
Vybrané země celkem	99 762,8	98 090,8	98,3	Vybrané země celkem	121 740,4	125 593,8	103,2
Podíl na celkovém agrárním vývozu	93,3	93,1	x	Podíl na celkovém agrárním dovozu	93,5	94,2	x

1) Dovoz podle země odeslání.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

4.3. Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

Hlavními exportními komoditami ČR byly v roce 2009 KN 2402 20 Cigarety (na 1. místě od roku 2008, kdy enormně vzrostl jejich vývoz do Itálie, nyní nejméně významnější destinace namísto Slovenska), KN 1001 Pšenice, KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 2203 Pivo, KN 1205 Řepka, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky s kakaem, KN 2202 Limonády, KN 1704 Cukrovinky bez kaka, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 2103 Omáčky, přípravky pro omáčky, kořenité směsi a hořčice, KN 1107 Slad, KN 0102 Živý skot, KN 0403 Kysané mléčné výrobky a KN 1701 Cukr.

K největšímu meziročnímu nárůstu hodnoty vývozu došlo v roce 2009 u KN 1001 Pšenice (o 1,4 mld. Kč, tj. o 30 %). Dalšími komoditami s významnými přírůstky exportu byly KN 1518 Tuky a oleje upravené (jejich zastoupení v českém agrárním vývozu je v porovnání s ostatními uvedenými komoditami řádově nižší, avšak v roce 2009 jejich

hodnota vývozu vzrostla na 3,5násobek), KN 1005 Kukuřice (o 402,4 mil. Kč, tj. o jednu třetinu), dále pak KN 2103 Omáčky, přípravky pro omáčky, kořenité směsi a hořčice, KN 0403 Kysané mléčné výrobky, KN 0102 Živý skot, KN 1205 Řepka, KN 2202 Limonády a KN 1601 Uzenky, salámy apod.

Naproti tomu největší meziroční pokles hodnoty vykázal export KN 0401 Nezahuštěného mléka a smetany (o 1,3 mld. Kč, tj. o jednu pětinu), KN 1207 91 Máku (o 878,8 mil. Kč, tj. o jednu polovinu), KN 1514 11+19 Řepkového oleje (o 848,2 mil. Kč, tj. o 43,6 %) a KN 0402 Zahuštěného mléka a smetany (o 767,6 mil. Kč, tj. o jednu třetinu). Významný byl také pokles hodnoty vývozu KN 1806 Čokolády a ostatních potravinářských přípravků s kakaem, KN 2104 Polévek, bujónů a homogenizovaných směsí, KN 2309 Přípravků používaných k výživě zvířat, KN 2306 41 Pokrutin po extrakci řepkového oleje, KN 1206 Slunečnicových semen, KN 1704 Cukrovinek a KN 1701 Cukru.

Nejvíce zastoupenými komoditami v českém agrárním importu jsou KN 0203 Vepřové maso (po skokovém zvýšení jeho dovozu po vstupu ČR na jednotný trh EU se trvale od roku 2005 umísťuje na 1. místě), KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 1806 Čokoláda a potravinářské přípravky ostatní s kakaem, KN 0406 Tvaroh a sýry, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 2304 Sójové pokrutiny, KN 0207 Maso a droby drůbeže, KN 2204 Víno, KN 0901 Káva, KN 2202 Limonády, KN 2402 Doutníky, doutníčky a cigarety, KN 0805 Citrusové plody, KN 0803 Banány a KN 0702 Rajčata.

Nejvýraznější meziroční zvýšení importu v hodnotovém vyjádření zaznamenaly v roce 2009 KN 0203 Vepřové maso (o 1,6 mld. Kč, tj. o jednu pětinu), KN 1514 11+19 Řepkový olej (o 1 mld. Kč, což představovalo vysoký nárůst v procentickém vyjádření na 2,5násobek), KN 2402 Doutníky, doutníčky a cigarety (o 835,4 mil. Kč, tj. o jednu polovinu), KN 0207 Maso a droby drůbeže (o 474,4 mil. Kč, tj. o 16,2 %), KN 2106 Potravinové přípravky jiné (nutno podotknout, že ačkoliv se hodnota jejich dovozů zvýšila o 426,4 mil. Kč, tj. o 8,2 %, v hmotnostním vyjádření import těchto výrobků stagnoval) a KN 0201 Hovězí maso čerstvé nebo chlazené (o 357 mil. Kč, tj. o 30 %). Dalšími komoditami s významnými meziročními přírůstky hodnoty dovozu byly také KN 0406 Sýry a tvaroh a KN 2203 Pivo.

K největšímu meziročnímu poklesu hodnoty importu došlo v roce 2009 u KN 2101 Výtažků a koncentrátů z kávy, čaje apod. (o 824,1 mil. Kč, tj. o necelou jednu třetinu), KN 2304 Sójových pokrutin (o 431,1 mil. Kč, tj. o jednu desetinu), KN 2104 Polévek, bujónů a homogenizovaných směsí (o 387,6 mil. Kč, což představovalo výrazný pokles dovozu v procentickém vyjádření o téměř tři čtvrtiny), KN 0808 10 Jablek (o 372,3 mil. Kč,

tj. o jednu třetinu), dále KN 1302 Šťáv a výtažků rostlin, pektinů apod., KN 2009 Ovocných a zeleninových šťáv (jejich dovoz v kg naopak mírně vzrostl), KN 1507 Sójového oleje, KN 0401 Nezahuštěného mléka a smetany, KN 1003 Ječmene a KN 1205 Řepky.

Nejvýznamnějšími českými netto-vývozními komoditami byly v roce 2009 KN 1001 Pšenice, KN 2402 20 Cigarety, KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 1205 Řepka, KN 2203 Pivo, KN 0102 Živý skot, KN 1107 Slad, KN 2103 Omáčky, přípravky pro omáčky, kořenité směsi, hořčice, KN 1704 Cukrovinky, KN 0402 Zahuštěné mléko a smetana a KN 0403 Kysané mléčné výrobky. Naproti tomu netto-dovozními položkami byly ve sledovaném roce zejména KN 0203 Vepřové maso, KN 2304 Sójové pokrutiny, KN 0406 Sýry a tvaroh, KN 2204 Víno, KN 0207 Maso a droby drůbeže, KN 0805 Citrusové plody, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 0702 Rajčata, KN 2106 Potravinové přípravky jiné, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské výrobky s kakaem a KN 0803 Banány.

Meziroční zlepšení obchodní bilance bylo v roce 2009 zaznamenáno především u KN 1001 Pšenice, jejíž netto-vývoz se zvýšil o 1,5 mld. Kč. Dalšími komoditami, které se pozitivně promítly do bilance AZO ČR, byly KN 2101 Výtažky a koncentráty z kávy, čaje apod. (vysoká hodnota jejich netto-dovozu z let 2007 a 2008 poklesla v roce 2009 meziročně o 848 mil. Kč), KN 1518 Tuky a oleje upravené (jejich v roce 2008 poprvé kladná bilance se meziročně zvýšila o 519,3 mil. Kč) a KN 1005 Kukuřice (zvýšení netto-vývozu o 452 mil. Kč).

Naopak negativní vývoj obchodní bilance vykázalo stejně jako v předchozích pěti letech KN 0203 Vepřové maso (nárůst netto-dovozu o 1 569,7 mil. Kč), dále KN 1514 11+19 Řepkový olej (dlouhodobě aktivní bilance u této komodity se v roce 2009 změnila z 1 244,5 mil. Kč na pasivní ve výši 645,4 mil. Kč), KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana (od roku 2005 se aktivní bilance pravidelně zvyšovala a v roce 2009 poprvé meziročně poklesla o 960,7 mil. Kč), KN 2402 20 Cigarety (pokles netto-vývozu o 871,2 mil. Kč), KN 1207 91 Mák (pokles netto-vývozu o 777,1 mil. Kč) a KN 0402 Zahuštěné mléko a smetana (pokles netto-vývozu o 758,4 mil. Kč).

Komoditní strukturu českého AZO v letech 2008 a 2009 v členění podle kapitol KN uvádí tab. č. 4. [5]

Tabulka č. 4 – Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

KN	Popis	Vývoz			Dovoz			Bilance		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční změna (%)	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční změna (%)	mil. Kč		meziroční rozdíl
		2008	2009		2008	2009		2008	2009	
1	Živá zvířata	4,63	4,75	2,59	1,15	1,45	26,09	3 464,5	3 076,9	-387,6
2	Maso a jedlé droby	3,79	3,67	-3,17	10,59	12,01	13,41	-9 737,7	-12 145,7	-2 408,0
3	Ryby, koryši, měkkýši a jiní vodní bezobratlovci	1,44	1,61	11,81	1,80	1,77	-1,67	-797,0	-658,0	139,0
4	Mléko a mléc. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	13,72	12,17	-11,30	7,72	7,73	0,13	4 628,5	2 512,1	-2 116,4
5	Ostatní produkty živočišného původu	0,50	0,65	30,00	0,89	0,94	5,62	-622,5	-573,2	49,3
6	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	0,27	0,34	25,93	2,39	2,46	2,93	-2 832,8	-2 931,1	-98,3
7	Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy	1,88	1,98	5,32	6,80	7,00	2,94	-6 841,6	-7 248,2	-406,6
8	Jedlé ovoce a ořechy	2,20	2,29	4,09	8,86	8,25	-6,88	-9 173,3	-8 590,0	583,3
9	Káva, čaj, maté a koření	1,24	1,41	13,71	2,53	2,61	3,16	-1 970,2	-1 997,8	-27,6
10	Obiloviny	7,07	9,00	27,30	1,87	1,43	-23,53	5 129,5	7 568,1	2 438,6
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	3,03	3,04	0,33	0,86	0,83	-3,49	2 118,0	2 098,9	-19,1
12	Olejnátá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a pícniny	7,87	7,00	-11,05	2,12	1,76	-16,98	5 649,5	5 025,2	-624,3
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	0,72	0,79	9,72	0,79	0,52	-34,18	-266,6	135,0	401,6
14	Rostlinné pletací materiály	0,00	0,00	x	0,03	0,03	0,00	-27,8	-31,0	-3,2
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	3,66	3,43	-6,28	4,13	4,65	12,59	-1 469,3	-2 591,1	-1 121,8
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	2,55	2,97	16,47	3,25	3,32	2,15	-1 508,5	-1 299,1	209,4
17	Cukr a cukrovinky	5,31	4,96	-6,59	2,91	2,84	-2,41	1 894,5	1 438,2	-456,3
18	Kakao a kakaové přípravky	3,80	3,45	-9,21	4,66	4,63	-0,64	-2 000,6	-2 541,3	-540,7
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	5,27	5,36	1,71	6,71	6,77	0,89	-3 098,8	-3 379,1	-280,3
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	2,11	2,08	-1,42	5,03	4,52	-10,14	-4 288,2	-3 835,4	452,8
21	Různé potravinářské přípravky	8,37	8,92	6,57	8,08	7,34	-9,16	-1 569,2	-385,9	1 183,3
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	9,58	9,83	2,61	7,45	7,46	0,13	546,7	408,5	-138,2
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	4,40	3,76	-14,55	6,76	6,32	-6,51	-4 085,0	-4 471,5	-386,5
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	6,60	6,52	-1,21	2,62	3,33	27,10	3 651,9	2 426,9	-1 225,0
Celkem		100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-23 205,9	-27 988,7	-4 782,8

Pramen: ČSU

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

5. Analýza konkurenceschopnosti produktů živočišné výroby

5.1. Hovězí maso

V roce 2009 došlo v EU 27, podle předběžných údajů Evropské komise, meziročně ke snížení stavů skotu, produkce, spotřeby a cen jatečného skotu, zároveň se prohloubilo pasivní saldo zahraničního obchodu. Vývoj v odvětví chovu skotu v EU byl v roce 2009 ovlivněn především nižším vývozem hovězího masa do třetích zemí při současném zvýšení dovozů, jejichž cena ve srovnání s rokem 2008 výrazně klesla. Zároveň se mnohým evropským producentům zhoršila ekonomika výroby mléka v důsledku nízkých CZV a docházelo k nárůstu porážek dojných krav. Nízká cena dovozů a vyšší nabídka jatečných krav se odrazilo v EU 27 v meziročním snížení cen všech kategorií jatečného skotu.

Výroba hovězího masa včetně telecího podle předběžných údajů Eurostatu v roce 2009 mírně klesla o 1,5 % na 7 911,9 tis. t. Hlavní podíl na omezení produkce v roce 2009 měly především státy EU 15, kde došlo k jejímu meziročnímu snížení o 2,3 %. Nižší výroba byla evidována téměř u všech významných producentů zemí EU 27. Nejvýraznější meziroční snížení produkce bylo zaznamenáno v Irsku (o 5,2 %), Belgii (o 3,1 %), Dánsku (o 2,5 %), Velké Británii (o 1,8 %) a Španělsku (o 1,7 %). Naopak k jejímu růstu v porovnání s rokem 2008 došlo především v Rakousku (o 4,6 %), Polsku (o 2,1 %) a Německu (o 1,7 %). Stavů skotu celkem se v EU 27 podle údajů Eurostatu k prosinci roku 2009 meziročně snížily o 0,8 % na 88,1 mil. ks. Jejich pokles byl ovlivněn především zvýšenými porážkami dojných krav v důsledku nepříznivého vývoje cen mléka. Deset nejvýznamnějších chovatelských zemí reprezentujících 80 % produkce hovězího masa EU 27 zredukovalo v roce 2009 meziročně stavů skotu o 0,5 %, tj. o 348 tis. ks. K nejvýraznějšímu poklesu stavů došlo v Rumunsku (-6,7 %), Belgii (-4,6 %), Francii (-0,9 %) a Německu (-0,7 %), zatímco jejich nárůst byl evidován především v Rakousku (1,5 %), Dánsku (1,4 %), Velké Británii (0,8 %) a Polsku (0,5 %). Stavů krav dojných v EU 27 meziročně klesly o 2,5 % na 23,4 tis. ks, a to ve všech členských zemích kromě Dánska, Itálie a Rakouska. Naopak došlo v roce 2009 k meziročnímu růstu počtů krav BTPM o 1,1 % na 12,4 mil. ks ve všech chovatelsky významných zemích Společenství, kromě Francie, Německa a Rakouska.

V roce 2009 se spotřeba hovězího masa včetně telecího v EU 27 podle odhadu proti roku 2008 mírně snížila ve prospěch růstu spotřeby jeho substituentů (tj. vepřové a drůbeží maso). Stupeň soběstačnosti v hovězím masu se v EU 27 v roce 2009 opět meziročně snížil na odhadovaných 96,0 %, zatímco v roce 2008 byl 98,0 %.

Bilance zahraničního obchodu s hovězím masem a živým skotem v EU 27 se v roce 2009 zhoršila vlivem nárůstu dovozu hovězího masa ze zemí Jižní Ameriky, Austrálie a Nového Zélandu. Zároveň došlo k omezení jeho vývozu především do Ruska, které je pro EU 27 nejvýznamnějším odběratelem. Ve srovnání s rokem 2008, kdy objemové saldo zahraničního obchodu s hovězím masem a živým skotem ve Společenství dosáhlo -103,4 tis. t, se v roce 2009 prohloubilo na -183,0 tis. t. K jeho zhoršení přispělo meziroční zvýšení importu o 9,2 % na 431,2 tis. t, zatímco export klesl o 14,9 % na 248,2 tis. t. Výrazně se meziročně snížila hodnota dovozů (o 15,5 %), především díky Argentině, která meziročně snížila cenu kilogramu exportovaného hovězího masa do EU o 31,4 %. Více než 81 % importů do EU pocházelo v roce 2009 ze tří zemí (Brazílie, Argentiny a Uruguaye). Vývoj ceny importovaného hovězího masa z těchto zemí měl vliv na pokles cen jatečného skotu v mnoha členských zemích EU.

Ceny jatečného skotu na reprezentativních trzích EU 27 se v roce 2009 ve většině zemí Společenství snížily především vlivem nižších cen jatečných krav a jalovic, jejichž porážky meziročně vzrostly. Podle předběžných údajů Evropské komise meziročně klesla cena jatečného skotu v průměru o 1,7 % na 287,8 €/100 kg j. hm. Nižší ceny byly zaznamenány v mnoha producenty významných zemích, a to především v Polsku (-10,6 %), Irsku (-6,5 %), Francii (-5,0 %), Německu (-1,5 %) a Dánsku (-1,3 %). K růstu ceny naopak v roce 2009 došlo především v Belgii (4,8 %), Itálii (3,6 %), Velké Británii (1,9 %) a Španělsku (0,6 %). Cena jatečných býků R3 zůstala v roce 2009 v průměru EU 27 téměř na úrovni roku 2008 (pokles o 0,1 %) a dosáhla 319,42 €/100 kg j. hm., zatímco u jatečných krav a jalovic došlo k jejímu meziročnímu snížení o 8,1 %, resp. 4,3 %.

Chov skotu v ČR byl v roce 2009 opět podporován formou národní doplňkové platby. V ČR byly v roce 2009 na podporu chovu skotu, obdobně jako v roce 2008, vyjednány dvě formy národní doplňkové platby. První forma subvence byla zaměřena v rámci tzv. plateb oddělených od produkce (decoupling) na chov přežvýkavců (tj. skotu, ovcí a koz). Tato dotace se však každoročně snižuje v souladu s růstem platby SAPS. Pro rok 2009 byla stanovena na 1 VDJ v částce 1 461,30 Kč. Na SZIF byly podány žádosti o její výplatu na 1 017,6 tis. VDJ přežvýkavců v sumě 1 487,0 mil. Kč.

Druhá forma národní doplňkové platby v rámci subvencí vázaných na produkci (coupling) byla směřována na chov krav bez tržní produkce mléka. Tato platba byla stanovena na 1 VDJ krávy BTPM v částce 3 280,40 Kč a je proti roku 2008 vyšší o 340,7 Kč/VDJ. Na rok 2009 byly podány na SZIF žádosti o výplatu subvence na 155,3 tis. VDJ krav BTPM v celkové částce 509,3 tis. Kč. Obě formy podpor jsou žadatelům vypláceny v období od

1. 12. 2009 do 30. 6. 2010. Do konce roku 2009 bylo SZIF proplaceno 92 % plateb na přežvýkavce a 81 % plateb na KBTPM.

Produkce jatečného skotu v ČR pro užití na domácím trhu je dlouhodobě zajišťována zejména jedinci dojných a kombinovaných plemen a jejich kříženců. Specializovaná masná plemena skotu se na domácí produkci hovězího masa podílejí jen nízkým procentem, neboť tato zvířata jsou exportována především do ostatních členských zemí za účelem dalšího výkrmu.

Chov skotu v ČR je lokalizován především do větších podniků. V roce 2009 bylo podle údajů ČMSCH k 31. 12. evidováno v České republice celkem 17,7 tis. chovatelů skotu s průměrným počtem 82 ks zvířat na jeden podnik. Z toho téměř 61 % podniků (10,7 tis.) byli malochovatelé s průměrným počtem skotu do 10 ks (s podílem na celkovém stavu skotu v ČR 2,8 %). Naopak podíl největších chovatelů s počtem nad 500 ks skotu dosahoval pouze 4,6 % (tj. 820 podniků). Tyto velké zemědělské podniky však chovaly více než 65 % z celkového počtu skotu v ČR. V rámci jednotlivých krajů ČR se více než 40 % zemědělských podniků s chovem skotu nacházelo v kraji Jihočeském, Vysočina a Středočeském. Chovatelů krav celkem bylo k 31. 12. 2009 evidováno 11,1 tis. s průměrným počtem na podnik téměř 50 ks. Z toho více než 7,5 % zemědělských podniků chovalo nad 200 ks krav (tj. téměř 67 % stavů ČR).

Odvětví chovu skotu v ČR bylo v roce 2009 charakterizováno meziroční redukcí stavů, poklesem porážek a produkce hovězího masa, stagnací jeho domácí spotřeby a nárůstem dovozu, vývozu a CZV jatečných zvířat. Problémy chovatelů dojných krav se promítly do vyšší nabídky jatečných krav na domácím trhu, což bylo spojeno s poklesem jejich ceny.

V roce 2009 se podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2009 stavy skotu v ČR meziročně snížily o 38,4 tis. ks (tj. o 2,7 %) na 1 363,2 tis. ks. Nižší stavy skotu byly evidovány téměř ve všech kategoriích zvířat, kromě býků nad 2 roky (nárůst o 7,7 %) a jalovic nad 2 roky (nárůst o 6,2 %).

Průměrné stavy krav celkem podle ČSÚ v roce 2009 v ČR meziročně vzrostly o 10,0 tis. ks (o 1,8 %) na 570,9 tis. ks, z toho nejvýrazněji v kraji Zlínském o 13,8 % (3,5 tis. ks) a Moravskoslezském o 0,5 % (3,7 tis. ks). Hlavním důvodem jejich zvýšení byl růst průměrných stavů krav BTPM. Ty sice podle soupisu k 1. 4. 2009 meziročně mírně klesly o 1,8 %, ale v průměru roku 2009 došlo k jejich meziročnímu zvýšení o 11,7 % na 176,8 tis. ks.

Dlouhodobé zvyšování stavů krav BTPM je především odrazem poptávky po zástavovém skotu masných plemen a jejich kříženců v ostatních členských zemích. Podstatný vliv na jejich růst má však vyplácení přímých a nepřímých podpor směřovaných do tohoto systému chovu (např. národní podpory na přežvýkavce, podpory na KBTPM, podpory ekologického zemědělství a podpory méně příznivých oblastí pod.).

Výše produkce hovězího masa v ČR je ovlivněna nejen úrovní poptávky na domácím trhu, ale velký význam má každoročně objem prodeje živého skotu do ostatních členských zemí EU. Pokles stavů skotu se negativně promítl do domácí produkce. V roce 2009 se celková výroba hovězího masa včetně telecího (tj. prodej zpracovatelům včetně exportu) meziročně mírně snížila o 1,0 % na 97,7 tis. t j. hm. (tj. 180,9 tis. t ž. hm.). Produkce jatečného skotu na krávu průměrného stavu v roce 2009 proti roku 2008 klesla o 2,8 % (tj. o 9,3 kg) na 316,9 kg ž. hm. především v důsledku růstu vývozu mladého skotu.

Masný zpracovatelský průmysl v roce 2009 nakoupil 77,0 tis. t j. hm. jatečného skotu, což představovalo ve srovnání s rokem 2008 snížení o 3,7 % (3,0 tis. t j. hm.). Hlavním důvodem byl pokles nabídky jatečných zvířat. Podle údajů SVS se porážky jatečného skotu celkem v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 snížily o 1,3 % (tj. o 3,9 tis. ks) na 286,1 tis. ks, především z důvodu výrazného omezení porážek jatečných býků o 13,4 % (17,8 tis. ks) na 114,9 tis. ks. To se promítlo do nižší nabídky hovězího masa v roce 2009 na domácím trhu, přesto, že meziročně vzrostly porážky jatečných krav (především dojných plemen) o 9,8 % (11,8 tis. ks) na 132,6 tis. ks a jatečných jalovic o 8,9 % (2,3 tis. ks) na 27,9 tis. ks. K vyšší nabídce jatečných krav došlo důsledkem nepříznivého vývoje ekonomiky produkce mléka způsobeném jeho po dva roky přetrvávající nízkou CZV. Nejvíce se v roce 2009 na celkových porážkách skotu podílely jatečné krávy (46,4 %) a jateční býci (40,2 %), zatímco podíl jalovic dosahoval 9,8 % a jatečných telat 3,8 %. Průměrná porážková hmotnost skotu se podle TIS^{ČR} SZIF meziročně snížila o 1,5 % (o 8,4 kg) a dosáhla 570,7 kg ž. hm.

Celková domácí spotřeba hovězího masa včetně telecího se v roce 2009 téměř nezměnila a zůstala na úrovni roku 2008. Roční spotřeba na obyvatele klesla z 10,2 kg v roce 2008 na odhadovaných 9,5 kg v roce 2009, tj. o 6,8 %.

Tabulka č. 5 – Bilance výroby a spotřeby hovězího masa¹⁾ a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 397,3	1 373,6	1 391,4	1 401,6	1 363,2	97,3
Průměrný přírůstek býcí výkrm	kg/ks/den	0,867	0,874	0,901	0,924	0,924	100,0
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	4,2	6,4	6,5	3,8	4,9	129,6
Výroba	tis. t j. hm.	90,1	92,1	91,9	98,7	97,7	99,0
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	19,3	17,1	19,2	16,1	20,0	123,9
Celková nabídka	tis. t j. hm.	113,6	115,6	117,6	118,6	122,6	103,4
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	85,3	86,2	88,3	80,7	80,7	99,9
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	21,9	22,9	25,5	33,0	35,6	107,9
Celková poptávka	tis. t j. hm.	107,2	109,1	113,8	113,7	116,3	102,2
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	6,4	6,5	3,8	4,9	6,4	129,3
Soběstačnost	%	105,6	106,8	104,1	122,3	121,1	99,1
Ekonomika výkrmu býků							
Náklady na výkrm býků ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	48,54	50,59	55,12	57,72	54,04	93,62
CZV jateční býci celkem	Kč/kg ž. hm.	40,62	41,23	38,75	38,00	39,14	103,00
Přímé platby a dotace vstupů ⁵⁾	Kč/VDJ skotu	2 006,60	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	87,53
Jednotková podpora celkem ⁶⁾	Kč/kg ž. hm.	12,09	14,25	13,71	12,28	13,30	108,31
Nákladová rentabilita ⁷⁾	%	-16,32	-18,50	-29,70	-34,16	-27,57	6,59
Souhrnná rentabilita ⁷⁾	%	8,59	9,67	-4,83	-12,89	-2,96	9,93
Přímé platby a dotace vstupů ⁵⁾	Kč/VDJ KBTPM	0,00	0,00	0,00	2 939,70	3 280,40	111,59
Cena EU jatečný skot ⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	268,00	285,20	275,33	294,45	287,80	97,74
Cena ČR jatečný skot ⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	217,38	239,36	226,31	249,47	235,00	94,20

1) Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,540.

2) Rok 2009 předběžně.

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2008 odhad.

5) Národní doplňkové platby.

6) Jednotková podpora vykrmovaných býků včetně nepřímých podpor na vlastní krmiva.

7) Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

8) Cena = na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; TIS^{CR} SZIF; Office de l'Élevage;

EC - DG for Agriculture; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI), J. Holá (MZe)

Objemové a finanční saldo zahraničního obchodu s živým skotem včetně hovězího masa bylo v roce 2009 opět aktivní, proti roku 2008 se však snížilo o 1,2 tis. t a dosáhlo 15,6 tis. j. hm. (tj. 29,0 tis. t ž. hm.). Ve finančním vyjádření pak zaznamenalo meziroční pokles o 112,6 mil. Kč na 1 214,1 mil. Kč. Hlavní příčinou zhoršení bilance zahraničního obchodu byly rychleji se zvyšující dovozy hovězího masa v porovnání s vývozy živého skotu. Dovoz jatečného skotu včetně hovězího masa se meziročně zvýšil o 23,9 % (tj. o 3,9 tis. t j. hm.). Podíl dovozu na domácí spotřebě v roce 2009 dosáhl 24,8 %, zatímco v roce 2008 byl 20,0 %. Hlavním dovozním artiklem bylo z 94,5 % (18,9 tis. t j. hm.) hovězí maso, které bylo nakupováno zejména v sousedních zemích, tj. v Polsku (43,2 %), Německu (20,4 %) a Rakousku (11,3 %). Stále významněji se začíná na našem trhu prosazovat hovězí maso z Irska, které se v roce 2009 stalo naším čtvrtým největším dodavatelem s podílem na celkovém dovozu 10,6 %. Dovozy ze zemí Jižní Ameriky nejsou pro ČR na rozdíl od jiných zemí EU zatím významné, neboť nedosahují ani 1,0 %. V roce 2009 meziročně vzrostl o 4,2 % dovoz živého skotu. Nejvíce zvířat, převážně k jatečným účelům, pocházelo ze Slovenska (86,1 %), zatímco v Německu a Nizozemsku byla nakupována především plemenná zvířata (10,1 %).

V roce 2009 se meziročně zvýšil export živého skotu včetně hovězího masa v přepočtu na j. hm. o 7,9 %, tj. 2,6 tis. t. Hlavním vývozním artiklem byl z 84,9 % živý skot. Ve srovnání s rokem 2008 došlo nárůstu jeho exportu o 10,7 %, tj. o 17,7 tis. ks. Důvodem stále rostoucího prodeje skotu do zahraničí bylo efektivnější zhodnocení zvířat ve srovnání s českým trhem. Z ČR byla vyvážena především telata (62,7 tis. ks), zástavový a ostatní chovný skot (56,7 tis. ks) a dále jatečný skot (54,7 tis. ks). Nejvýznamnějšími odběrateli byly členské státy EU, především Rakousko, Itálie, Německo a Nizozemsko, kam směřovalo více než 61,0 % zvířat z celkového vývozu. Z nečlenských zemí bylo významným obchodním partnerem Chorvatsko s 12% podílem. Hovězí maso, jehož vývoz se meziročně snížil o 11,5 % na 5,4 tis. t, bylo prodáváno zejména na Slovensko (35,2 %) a do Rakouska (22,2 %). Podíl vývozu na domácí produkci se ve srovnání s rokem 2008 zvýšil o 3 p. b. na 36,4 %.

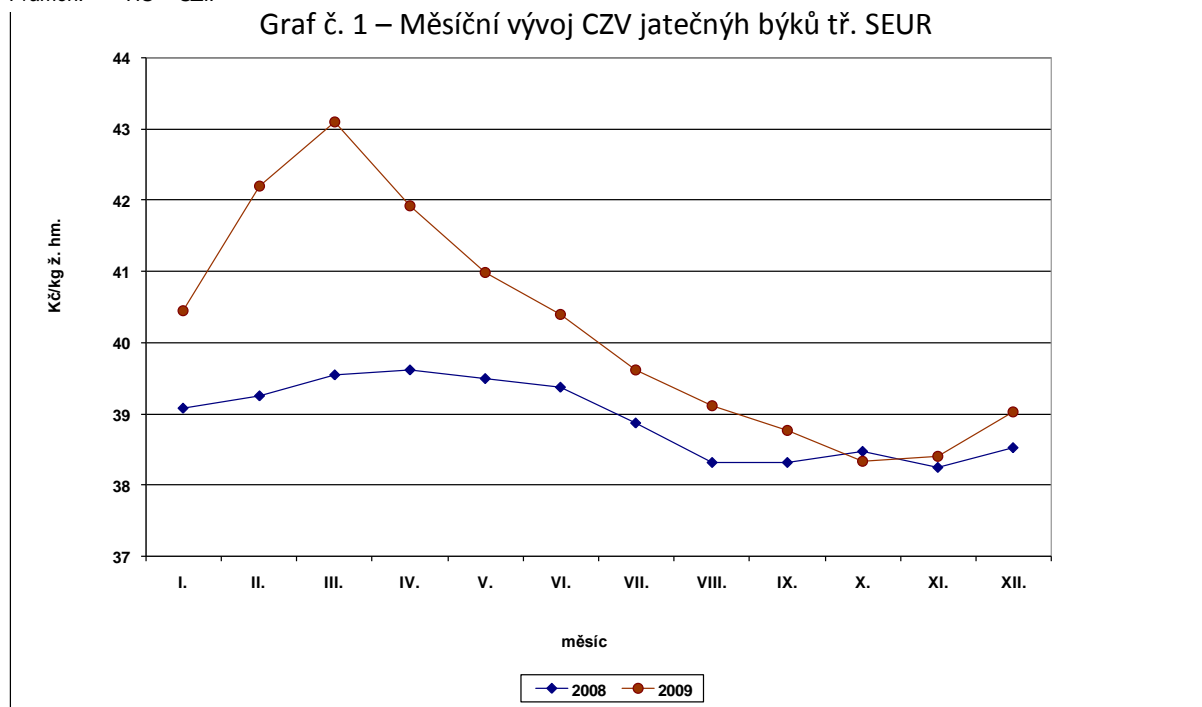
V roce 2009 podpořil SZIF export 904 t živého skotu formou subvencovaného vývozu z fondu EU částkou 6,0 mil. Kč.

CZV jatečného skotu se v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 mírně zvýšila, a to z důvodu nižší nabídky jatečných býků, jejichž maso je převážně distribuováno ve formě výsekového do tržní sítě. Jatečný skot tř. SEUR⁸ byl, podle TIS^{ČR} SZIF, prodáván za 36,30 Kč/kg ž. hm., což představovalo v meziročním srovnání nárůst CZV o 1,8 % (tj. o 0,64 Kč/kg ž. hm.). Ke zvýšení ceny došlo především u jatečných býků tř. SEUR o 3,1 % (tj. 1,2 Kč/kg ž. hm.) na 40,16 Kč/kg ž. hm., ale i jatečných jalovic tř. SEUR o 1,2 % na 31,60 Kč/kg ž. hm., zatímco CZV jatečných krav tř. EUR⁹ se v důsledku převisu nabídky meziročně snížila o 1,4 % na 29,47 Kč/kg ž. hm. CPV výsekového hovězího masa kopírovala vývoj ceny zemědělských výrobců zejména jatečných býků a zaznamenala rovněž meziroční zvýšení o 1,1 % na 109,83 Kč/kg.

⁸ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

⁹ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

Pramen: TIS^{ČR} SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Výkrmu skotu v ČR je dlouhodobě ztrátový a nákladová rentabilita (tj. bez započtení přímých plateb) dosahuje dlouhodobě záporné hodnoty. V roce 2009 došlo podle předběžných údajů ÚZEI k jejímu meziročnímu zlepšení v důsledku snížení nákladů skotu ve výkrmu a zvýšení CZV. V roce 2009 odhadované náklady na výkrm jatečných býků při průměrném přírůstku 0,924 kg/KD dosahovaly 54,04 Kč/kg ž. hm., což představovalo ve srovnání s rokem 2008 jejich pokles o 6,4 % (tj. o 3,68 Kč/kg ž. hm.). Ke snížení došlo především vlivem poklesu nákladů na krmiva o 11,6 %, přestože pracovní náklady se mírně meziročně zvýšily o 0,9 %.

Náklady na kilogram přírůstku skotu ve výkrmu rovněž meziročně klesly o 7,5 % na 45,25 Kč/kg. Nákladová rentabilita (tj. bez započtení podpor) se v roce 2009 meziročně zlepšila o 6,6 p. b. a dosáhla -27,57 %. Při započtení podpor vyplácených na chov skotu (tj. přímé platby a národní podpory) se pak souhrnná rentabilita výkrmu býků meziročně zlepšila o 9,9 p. b.

Chov skotu spojený s produkcí masa je v ČR jedním z mála odvětví živočišné výroby, které vykazuje v posledních letech určitou stabilitu, především vlivem subvencí, které jsou do tohoto sektoru směřovány. Soběstačnost v produkci hovězího masa v ČR je trvale vysoká a také v roce 2009 přesáhla 120 %. Při nízké spotřebě hovězího masa hraje významnou roli pro udržení stavů a domácí produkce export živých zvířat, který se v roce 2009 opět

meziročně zvýšil. Zároveň ovšem roste, obdobně jako v ostatních zemích EU, dovoz hovězího masa, jehož objem se v 2009 meziročně zvýšil o 24 %. Ceny jatečného skotu zaznamenaly v roce 2009 meziroční zvýšení u všech kategorií, kromě jatečných krav. Provázanost sektoru mléka a hovězího masa se v roce 2009 projevila poklesem cen jatečných krav, v důsledku zvýšených porážek vlivem zhoršené rentability mléka v letech 2008 a 2009. Nákladová i souhrnná rentabilita výkrmu skotu je trvale záporná, ani při jejím meziročním zlepšení v roce 2009 se nedostala do kladných čísel. [6]

5.2. Vepřové maso

Trh s komoditou vepřové maso v EU 27, druhého největšího světového exportéra, je výrazně ovlivňován vývojem globálního trhu. Zatímco v roce 2008 docházelo v EU 27 po světové krizi v odvětví chovu prasat nastartované v roce 2007 k pozvolnému oživení trhu, rok 2009 se nevyvíjel příznivě. V EU 27 byl vývoj na trhu vepřového masa v roce 2009 charakterizován meziročním poklesem produkce a spotřeby vepřového masa, omezením dovozu a vývozu a nižšími cenami jatečných prasat. Hlavní příčinou byl především silný kurz eura vůči dolaru, který exportéry EU na světovém trhu cenově znevýhodňoval před největším konkurentem USA a levnějším masem z Brazílie. Cenově výhodnější severoamerické a brazilské vepřové maso tak vytěsňovalo především z východoasijských trhů evropské. Pro EU 27 to znamenalo hledání nových odbytišť a v rámci udržení svých exportních destinací snížení ceny vepřového masa. To se zároveň promítlo negativně do cen jatečných prasat na vnitřním trhu Společenství.

Produkce vepřového masa v EU 27 se v roce 2009, podle odhadu Eurostatu, meziročně snížila o 2,9 % na 22,15 mil. t. V EU 15, která se podílela na celkové výrobě vepřového masa více než 84 %, produkce ve srovnání s rokem 2008 klesla o 2,9 % na 18,4 mil. t. Ještě k výraznějšímu jejímu omezení došlo v NČZ, kde ve srovnání s rokem 2008 bylo evidováno její snížení více než o 20,0 %. Z významných producentů zemí EU 15 se výroba vepřového masa v roce 2009 nejvíce meziročně snížila ve Francii (-12,0 %), Španělsku (-7,1 %), Dánsku (-7,3 %), Nizozemsku (-3,8 %) a Itálii (-1,0 %). Naopak k jejímu růstu došlo v Německu (2,7 %), Belgii (2,4 %) a Velké Británii (2,4 %). V NČZ klesla produkce vepřového masa v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem ve všech zemích,

z toho nejvýznamněji v Rumunsku (-52,0 %), Slovensku (-32,0 %), Maďarsku (-15,6 %) a Polsku (-14,8 %).

Stavy prasat celkem se podle údajů EK v osmnácti chovatelsky nejvýznamnějších členských zemích EU 27 k prosinci 2009 meziročně nezměnily a zůstaly na úrovni předchozího roku. Stavy prasníc se dokonce zvýšily o 0,6 %. V jednotlivých zemích však byl vývoj počtu prasat celkem velmi rozdílný. Zatímco k jeho zvýšení došlo v Dánsku (5,3 %), Litvě (3,5 %), Nizozemsku (3,2 %), Německu (0,5 %) a Polsku (0,1 %), v ostatních zemích docházelo k redukci stavů. Nejvýznamněji omezily v roce 2009 stavy prasat především NČZ ČR (-10,4 %), Bulharsko (-6,9 %), Rumunsko (-4,5 %) Maďarsko (-4,0 %), ale také některé země EU 15 jako Švédsko (-5,1 %), Francie (-1,7 %) a Itálie (-1,0 %). Nárůst stavů prasníc zaznamenalo především Nizozemsko, Polsko a Dánsko, zatímco k jejich úbytku došlo zejména na Slovensku, v ČR, Rumunsku, Německu, Francii a v Itálii. Nižší stavy prasníc znamenaly pro mnohé země intenzivnější nákup selat na výkrm (např. Německo).

V roce 2009 došlo v EU 27 ve srovnání s rokem 2008 k mírnému omezení spotřeby vepřového masa. Podle odhadu spotřeba vepřového masa ve Společenství meziročně klesla v průměru o 1,9 % na 20,5 mil. t. Roční spotřeba vepřového masa na obyvatele v roce 2009 proti předchozímu roku klesla o 2,2 % na 41,07 kg. Míra soběstačnosti se meziročně mírně snížila o 0,4 p. b. na 108,4 %.

Bilance zahraničního obchodu s vepřovým masem a živými prasaty v EU 27 se v roce 2009 vlivem růstu dovozu mírně zhoršila, přesto byla však vysoce aktivní a dosáhla 2 332,9 tis. t a 3,7 mld. €. Ve srovnání s rokem 2008 došlo k jejímu snížení v objemovém vyjádření o 7,0 % a ve finančním vyjádření o 11,3 %.

EU 27 omezila v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 vývoz vepřového masa o 7,2 % na 2 384,5 tis. t, přesto si udržela pozici druhého nejvýznamnějšího světového exportéra. Hlavním exportním artiklem bylo mražené vepřové maso a dále tuk, ale vzrostl také vývoz živých prasat v rámci Společenství. Meziroční pokles prodejů vepřového masa byl zaznamenán především na trhy Japonska, Hongkongu a Ukrajiny, a to téměř o 16,0 %. Nižší objem vepřového masa (o 1,0 %) proti roku 2008 odebralo také Rusko, které patří k nejvýznamnější vývozní destinaci EU. Naopak k meziročnímu růstu vývozu (o 21 %) došlo na čínské trhy. Čína se tak v roce 2009 stala pro EU 27 čtvrtou nejvýznamnější obchodní destinací s vepřovým masem. Dánsko jako nejvýznamnější vývozce Společenství snížilo v roce 2009 export vepřového masa do třetích zemí o 4,7 % na 522 tis. t, ale výrazně zvýšilo (o 30,8 %) vývoz selat v rámci zemí EU. Naproti tomu meziroční růst exportu byl

zaznamenán v Německu (o 7,8 %), které je nyní největším producentem vepřového masa v EU 27.

Dovoz vepřového masa do zemí EU je dlouhodobě ve srovnání s vývozem zanedbatelný a ve srovnání s rokem 2008 klesl o 13,7 % na 0,52 mil. t. Hlavní podíl na jeho omezení měly nižší importy vepřového masa z USA (pokles o 70,0 %). Nejvýznamnějším dovozcem vepřového masa do EU bylo v roce 2009 Švýcarsko (33% podíl).

Snížení stavů prasat a následně produkce vepřového masa v EU nemělo příznivý vliv na vývoj CZV. Cena vepřového masa na světovém trhu klesala a ovlivnila tak i vývoj CZV v EU 27. V roce 2009 došlo k meziročnímu poklesu ceny ve všech členských zemích Společenství, vyjma Velké Británie. Průměrná cena jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích EU 27 meziročně klesla o 7,2 % na 142,22 €/100 kg j. hm. K jejímu snížení došlo v roce 2009 výrazněji v NČZ, především v Polsku (23,3 %), Slovensku (20,6 %), České republice (17,8 %) a Maďarsku (17,4 %). Ze zemí v EU 15 byl pokles ceny evidován především v Německu (15,5 %) a Nizozemsku (15,6 %).

V ČR byla v roce 2009 situace v komoditě vepřové maso charakterizována pokračujícím útlumem chovu prasat, který podstatně urychlila krize nastartovaná ve světě a EU v roce 2007. Trh s vepřovým masem v ČR byl v roce 2009 provázen výrazným meziročním omezením produkce, dalším snížením stavů prasat, prohloubením pasivního salda zahraničního obchodu, poklesem CZV jatečných prasat a mírným zlepšením ekonomiky chovu. Snížení cen vepřového masa a převis nabídky nad poptávkou v EU 27 se opět výrazně projevil na domácím trhu dalším omezením produkce.

Dlouhodobý pokles stavů prasat v ČR nabral v předchozích dvou letech rychlé tempo. Od roku 2007 do roku 2009 klesly stavy prasat celkem v ČR podle údajů ČSÚ uvedených v Soupisu hospodářských zvířat o 30,0 %, tj. o 859,0 tis. ks. Z toho stavy prasnic byly nižší dokonce o 36,7 % (o 82,5 tis. ks) a stavy prasat ve výkrmu klesly o 24,5 % (o 245,4 tis. ks). Tak výrazný úbytek nebyl v tomto sektoru během krátké doby dosud zaznamenán. K 1. 4. 2009 bylo v ČR chováno celkem 1 971 tis. ks prasat, z toho počet prasnic dosáhl pouze 142 tis. ks a prasat ve výkrmu bylo evidováno 757 tis. ks. Hlavním důvodem rychlého omezení počtu chovaných zvířat v ČR byla především výrazně zhoršená ekonomika produkce vepřového masa v roce 2007 a 2008.

K 1. 12. 2009 došlo podle údajů ČSÚ opět k dalšímu snižování stavů ve všech kategoriích prasat. Průměrné stavy prasnic v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 klesly o 15,1 % (tj. o 26,8 tis. ks) na 151,3 tis. ks především v důsledku výrazného poklesu rentability odchovu zástavových selat v roce 2007 a 2008. Byl to obdobný vývoj jako

v mnoha dalších NČZ. Obdobně jako v ostatních členských zemích dochází v ČR ke koncentraci chovu prasat. Podle údajů ČMSCH bylo k 31. 12. 2009 v ČR evidováno celkem 3 tis. podniků zabývajících se chovem prasat. Z nich 63 % bylo malochovatelů s průměrným počtem 23 ks zvířat a podílem na celkovém stavu prasat 2,3 %. Velkých podniků, které vykazovaly více než 2 tis. ks prasat, bylo evidováno 7,2 % (tj. 222 podniků). Tyto podniky chovaly více než 75 % prasat v ČR.

V roce 2009 došlo v chovu prasat k meziročnímu zlepšení některých reprodukčních ukazatelů. Počet narozených selat na prasnici stoupl proti roku 2008 o 1,4 % na 23,7 ks, počet odchovaných selat na prasnici se v roce 2009 zvýšil o 1,6 % a dosáhl 21,2 ks/rok. Procento úhynu selat z počtu narozených proti roku 2008 mírně kleslo na 10,9 % (tj. o 0,2 p. b.). Nižší stavy prasníc a prasniček se negativně promítly především do celkového počtu narozených selat. V roce 2009 bylo v ČR narozeno 3 591,3 tis. ks selat, což představovalo meziroční úbytek o 13,9 % (-579,7 tis. ks). Rovněž celkový počet odchovaných selat na prasnici zaznamenal v roce 2009 pokles o 13,7 % (-509,3 tis. ks) a dosáhl 3 200,6 tis. ks. Výkrmci jatečných prasat tuto situaci řešili nárůstem dovozu selat.

Celková výroba vepřového masa (tj. prodej zpracovatelům včetně exportu) v ČR byla v roce 2009 výrazně ovlivněna negativním vývojem na domácím i zahraničním trhu spuštěným v roce 2007, kdy rostoucí náklady na krmiva negativně ovlivnily rentabilitu produkce, která od té doby výrazně klesala. Pokles produkce vepřového masa v ČR, obdobně jako v ostatních NČZ, byl opět v roce 2009 velmi výrazný. Domácí produkce vepřového masa se v roce 2009 proti roku 2008 snížila o 14,2 % na 288,1 tis. t j. hm. (370,3 tis. t ž. hm.). Z toho tržní produkce klesla proti roku 2008 o 13,8 % na 272,5 tis. t j. hm. (350,3 tis. t ž. hm.).

Masný zpracovatelský průmysl v roce 2009 nakoupil 284,6 tis. t j. hm. jatečných prasat, což představovalo meziročně snížení o 10,3 % (tj. o 32 tis. t j. hm.). Podle údajů SVS ČR došlo v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem k poklesu počtu poražených prasat celkem o 10,4 % (tj. o 382 tis. ks) na 3 289,8 tis. ks. Z toho porážky jatečných prasat se meziročně snížily o 9,9 % na 3 210,5 tis. ks a počet poražených prasníc klesl o 27,6 % na 79,3 tis. ks. Současně se také podle ČSÚ mírně zvýšila průměrná porážková hmotnost jatečných prasat (bez prasníc a kanců) ze 109,8 kg/ks ž. hm. v roce 2008 na 110,5 kg/ks ž. hm. v roce 2009, tj. o 0,6 %.

Domácí spotřeba vepřového masa v roce 2009 byla ve srovnání s rokem 2008 nižší o 2,4 % (tj. o 11,0 tis. t j. hm.) a dosáhla 442,6 tis. t j. hm. (568,9 tis. t ž. hm.). Také v roce 2009 nebyla ČR ve výrobě vepřového masa soběstačná, neboť celková produkce byla

o 154,5 tis. t j. hm. (tj. o 198,6 tis. t ž. hm.) nižší, než činila domácí spotřeba. Míra soběstačnosti se v roce 2009 meziročně opět snížila, a to o 8,9 % na 65,1 % (v roce 2008 dosáhla 74,0 %).

Spotřeba vepřového masa na obyvatele v roce 2009, podle odhadu ÚZEI, dosáhla 41,0 kg/rok, což představovalo její mírné meziroční omezení o 0,7 % (o 0,3 kg/rok).

Tabulka č. 6 – Bilance výroby a spotřeby vepřového masa¹⁾ a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Stavy prasat celkem	tis. ks	2 876,8	2 840,4	2 830,4	2 433,0	1 971,4	69,65
Průměrný přírůstek prasata výkrm	kg/ks/den	0,682	0,700	0,709	0,704	0,704	100,00
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	11,9	15,3	13,4	14,2	11,4	80,20
Výroba	tis. t j. hm.	367,2	349,6	360,8	335,8	288,1	85,80
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	114,4	120,3	138,3	165,2	199,3	120,61
Celková nabídka	tis. t j. hm.	493,5	485,2	512,5	515,2	498,8	96,81
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	443,4	438,8	458,2	453,6	442,6	97,57
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	34,8	32,9	40,1	50,3	45,7	90,93
Celková poptávka	tis. t j. hm.	478,2	471,7	498,3	503,9	488,3	96,91
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	15,3	13,4	14,2	11,4	10,5	92,10
Soběstačnost	%	82,8	79,7	78,7	74,0	65,1	87,93
Ekonomika výkrmu prasat							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	31,07	33,71	35,74	38,59	35,37	91,66
CZV jatečná prasata celkem	Kč/kg ž. hm.	31,74	30,95	28,20	29,91	29,61	99,00
Přímé platby a dotace vstupu ⁵⁾	Kč/kg ž. hm.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	2,16	-8,19	-21,10	-22,49	-16,28	6,21
Cena EU prasata tř. E ⁷⁾	EUR/100 kg j. hm.	139,0	145,2	135,2	153,2	142,2	92,81
Cena ČR prasata tř. E ⁷⁾	EUR/100 kg j. hm.	144,0	147,5	138,6	163,2	150,0	91,90

1) Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,778.

2) Rok 2009 předběžně.

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2008 odhad.

5) Národní doplňkové platby.

6) Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory.

Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

7) Cena = CZV na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu prasat, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; GŘC; TIS^{UK} SZIF, Office de l'Élevage,

Evropská komise, FADN; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI), M. Pavlů (MZe)

Bilance zahraničního obchodu s živými prasaty včetně vepřového masa se v roce 2009 opět zhoršila a dosáhla ve finančním vyjádření -8 176 mil. Kč. Objemové saldo zahraničního obchodu v živých prasatech bylo v roce 2009 již druhým rokem záporné a dosáhlo -13,7 tis. t ž. hm. (tj. ve finančním vyjádření -656,4 mil. Kč). Objemové i finanční saldo zahraničního obchodu s vepřovým masem vykázalo v roce 2009 opět pasivní bilanci (-142,9 tis. t ž. hm. a -7 519,7 mil. Kč), která se proti roku 2008 opět prohloubila. V roce 2009 se ve srovnání s předchozím rokem zvýšily dovozy a vývozy živých zvířat a opět vzrostl import vepřového masa.

Dovoz živých prasat v roce 2009 byl meziročně vyšší o 40,8 % (o 126,8 tis. ks) a dosáhl 438,0 tis. ks. Prasata byla nakupována především v zemích EU. Největší podíl na růstu importu živých prasat měla selata, kterých bylo nakoupeno 251,3 tis. ks, což představovalo 72% meziroční růst. Rovněž se meziročně zvýšil počet dovezených jatečných

prasat (o 55,9 %). Selata, která na domácím trhu chyběla vlivem výrazného snížení stavů prasnic, byla nakupována zejména v Dánsku (87,2 %) a dále v Nizozemsku (10,9 %). Hlavním dodavatelem jatečných prasat bylo Německo, Nizozemsko a Francie, odkud pocházelo 97,1 % těchto zvířat. Plemenná prasata pocházela především z Dánska a Francie.

Vývozy živých prasat se v roce 2009 meziročně snížily o 30,8 % (73,1 tis. ks) na 116,3 tis. ks. Hlavním exportním artiklem byla jatečná prasata, která se na celkovém dovezeném počtu podílela téměř 55 %, méně pak selata (podíl cca 16 %) a plemenná prasata (podíl 2,4 %). Nevýznamnějšími odběrateli bylo Slovensko a Maďarsko, kam směřovalo 84,8 % z celkového počtu vyvezených prasat.

V roce 2009 podpořil SZIF export 270 t vepřového masa formou subvencovaného vývozu z fondu EU částkou 2,2 mil. Kč.

Dovoz vepřového masa v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 vzrostl o 18,8 %, tj. o 28,4 tis. t. Nejvýznamnějšími obchodními destinacemi, odkud bylo vepřové maso importováno, byly především země EU - Německo (47,3 % nákupu), Rakousko (10,8 % nákupu), Španělsko (9,0 %) a Polsko (8,5 % nákupu). Meziročně se zvýšil také dovoz vepřového masa ze třetích zemí, i když odtud pocházel pouze malý objem (1,4 tis. t), především z Chile.

Vývoz vepřového masa v roce 2009 stagnoval na úrovni předchozího roku (36,1 tis. t), z toho 91,4 % (33,0 tis. t) připadalo na maso chlazené, především vepřové pŕlky a vykostěné maso. Export vepřového masa směřoval z 95 % na Slovensko a do Německa. Mimo EU směřoval vývoz především do Ruska (0,7 tis. t).

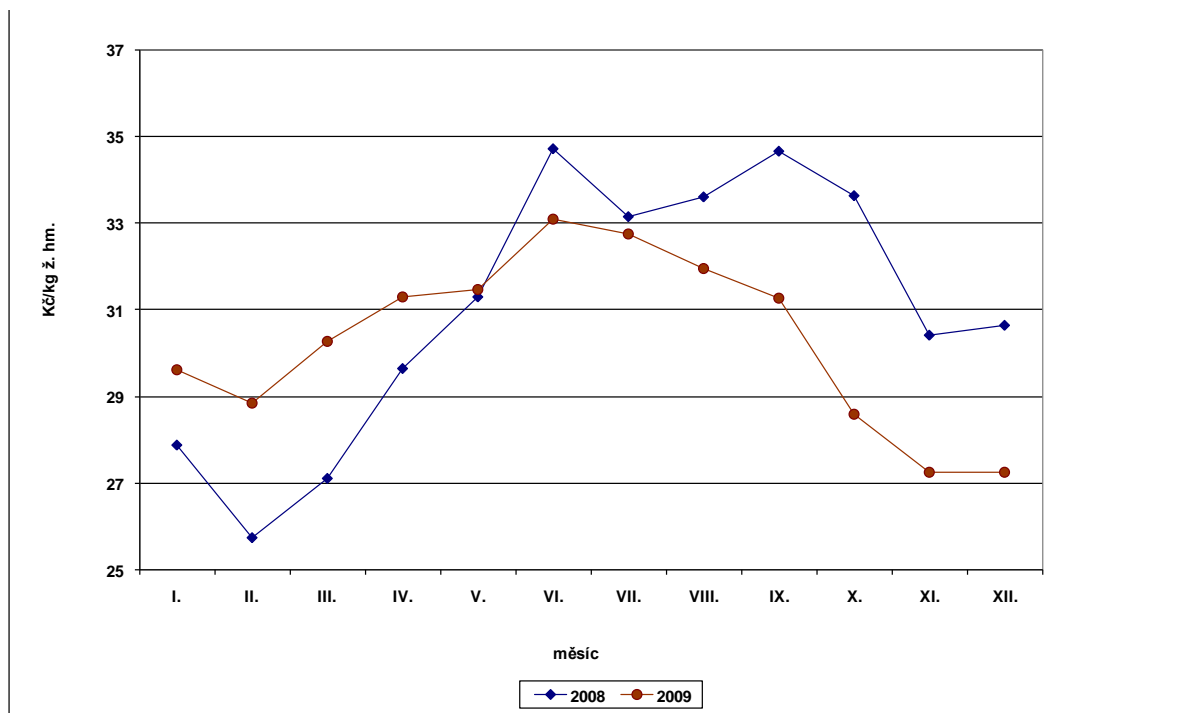
V roce 2009 byla CZV jatečných prasat ovlivněna poklesem ceny vepřového masa na evropském trhu, který se přes omezení produkce nepodařilo utlumit. Pokles cen jatečných prasat v ČR byl v korunách nižší, než dosahoval průměr EU 27, zatímco v přepočtu na eura jej přesahoval. Ve srovnání s předchozím rokem klesla v roce 2009 CZV jatečných prasat tř. SEU¹⁰, podle údajů TIS^{ČR} SZIF, o 2,3 % na 30,28 Kč/kg ž. hm. (tj. na 38,90 Kč/kg j. hm.). CZV jatečných prasat celkem v ČR v roce 2009 oslabila již mírněji, a to o 1,0 % na 29,61 Kč/kg ž. hm. (tj. na 38,05 Kč/kg j. hm.).

U většiny sledovaných druhů vepřového výsekového masa došlo v roce 2009 ke snížení cen průmyslových výrobců v návaznosti na snižující se CZV jatečných prasat. Průměrná CPV vepřového výsekového masa, podle TIS^{ČR} SZIF, v roce 2009 dosáhla 55,18 Kč/kg, což představovalo meziroční pokles o 2,3 % (o 1,28 Kč/kg). Nejvýraznější

¹⁰ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

pokles CPV byl zaznamenán u vepřových půlek se sádlem (o 3,9 %), zatímco růst ceny byl evidován u vepřového boku (3,2 %) a vepřových půlek bez sádla (o 4,0 %).

Graf č. 2 – Měsíční vývoj CZV jatečných prasat tř. SEU

Pramen: TIS^{CR} SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Ekonomika chovu prasat se v roce 2009 mírně zlepšila především v důsledku snížení nákladů na krmiva, přesto však byl výkrm prasat opět výrazně ztrátový. Meziroční snížení cen krmných obilovin o více než 40 % přispělo k nižším cenám krmných směsí. Ty se prodávaly ve srovnání s rokem 2008 levněji přibližně o 22,0 %.

Podle odhadu ÚZEI dosáhly v roce 2009 u podniků s podvojným účetnictvím náklady na výkrm prasat 35,37 Kč/kg ž. hm. Meziročně došlo k jejich snížení o 8,3 %, tj. o 3,22 Kč/kg ž. hm. Náklady na krmiva se podílely na celkových nákladech prasat ve výkrmu v roce 2009 62,3 %, zatímco v roce 2008 to bylo 66,3 %. V meziročním srovnání došlo k jejich snížení o 17,2 % (tj. o 2,19 Kč/KD), zároveň se meziročně snížily také režijní náklady o 7,0 %. Naopak ve srovnání s rokem 2008 se mírně zvýšily pracovní náklady o 0,8 %. Vzhledem k nedostatku selat na domácím trhu meziročně vzrostla cena zastavovaného selete o 9,6 % (o 4,57 Kč) na 57,40 Kč/kg ž. hm. Podle odhadu ÚZEI průměrný denní přírůstek prasat ve výkrmu v roce 2009 stagnoval na úrovni roku 2008, tj. na 0,704 kg/ks/KD.

Na základě vývoje CZV a předpokládaných nákladů dosažených u prasat ve výkrmu lze očekávat, že za rok 2009 budou podniky chovající prasata na výkrm vykazovat opět výraznou

ztrátu, a to přibližně 5,76 Kč/kg ž. hm. (v roce 2008 to bylo 8,68 Kč/kg ž. hm.). Výrazně záporná rentabilita chovu prasat, která dosáhla 16,28 %, způsobila, že se chovy prasat opět v roce 2009 snížily. [7]

5.3. Mléko

Mimořádná nevyrovnanost světového trhu s mlékem výrazně ovlivnila vývoj podmínek pro zpeněžování mléka v EU včetně ČR. Do poloviny roku 2009 měly ceny mlékárenských výrobků na světovém trhu značný propad v důsledku zvýšení produkce mimoevropských dodavatelů v předchozím roce a v důsledku poklesu celosvětové poptávky podpořeného ekonomickou krizí. Propad cen na světovém trhu a snížení poptávky v EU ve spojení s pokračováním liberalizace trhu EU způsobilo výrazný pokles ceny zemědělských výrobců mléka v EU, což mezi zemědělskými výrobci mléka v unii vyvolalo napětí. Ve druhé polovině roku došlo k oživení trhu s mlékem ve světě i v EU.

Růst světové produkce mléka se v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem zpomalil. Celková produkce mléka se podle údajů International Dairy Federation (IDF) odhaduje na 695 mil. t, což je meziroční zvýšení o 1,6 %, z toho produkce kravského mléka zaujímá 580 mil. t, což představuje meziroční růst 0,5 %. V předchozím roce činilo zvýšení 1,9 % u mléka celkem, resp. 2,1 % u kravského mléka. Ke snížení tempa růstu produkce přispěl zejména odhadovaný 1% pokles produkce v USA a snížení tržní produkce v EU o zhruba 0,3 %. V Indii, Číně a na Novém Zélandu však vzestup výroby přetrval. Ceny komoditních mlékárenských výrobků na světovém trhu počátkem roku 2009 reagovaly na převis světové nabídky mléka a klesaly k historicky minimální úrovni. Cena sušeného odstředěného mléka (SOM) a sušeného plnotučného mléka (SPM) FOB západní Evropa klesla v únoru a březnu na 1 800 \$/t, resp. 1 825 \$/t, což byly nejnižší hodnoty za posledních pět let. Obdobně klesla i cena másla na 1 800 \$/t v únoru 2009, tj. nejnižší úroveň od konce roku 2006. Zpomalení přírůstku produkce a zřejmě i zotavení poptávky pod vlivem nižších cen mlékárenských výrobků vyvolalo obrat ve vývoji. Od poloviny roku 2009 se světový trh postupně oživil a koncem roku se ceny komoditních výrobků naopak dostaly do výrazně vysokých hodnot. Ceny SOM a SPM na světovém trhu stouply do konce roku ze zmíněných minimálních hodnot na 3 125 \$/t, resp. 3 600 \$/t, cena másla se dostala na 4 000 \$/t, což představuje cenový růst v průběhu roku o 74 %-122 %.

Trh EU se s vývojem na světovém trhu těžko vyrovnával. Úroveň cen mlékárenských výrobků na světových trzích klesla počátkem roku natolik, že realizace evropského exportu

bez vývozních podpor se stala velmi obtížnou. Nařízením Komise (ES) č. 57/2009 byly od 23. ledna 2009 obnoveny sazby vývozních subvencí, avšak zásoby mlékárenských výrobků na evropském trhu již vytvořily značný přetlak nabídky mléka a návazně došlo k bezprecedentnímu poklesu CZV mléka v řadě členských zemí. V Německu klesla v červnu průměrná CZV mléka standardní kvality v přepočtu na 3,7 % obsahu tuku na 5,97 Kč/l, v Nizozemsku ve stejném měsíci na 5,57 Kč/l a v Polsku měla CZV mléka minimální úroveň v únoru ve výši 4,93 Kč/l. K vyrovnání stability trhu a zlepšení ekonomiky producentů mléka přijala EK kromě obnovení vývozních podpor i další mimořádná opatření směřující k odlehčení evropskému trhu s mlékem a k finanční podpoře producentů mléka. Nařízením Komise (ES) č. 733/2009 z 11. srpna 2009 bylo řádné období intervenčních nákupů másla a SOM od 1. března do 31. srpna prodlouženo tak, že od 1. září do 31. listopadu probíhal intervenční nákup formou výběrového řízení. V rámci finanční pomoci vyčlenila EK nařízením Komise (EU) č. 1233/2009 z 15. prosince 2009 mimořádnou podporu producentům mléka v celkové výši 300 mil. € z rozpočtu EU, jež byla rozdělena mezi jednotlivé členské země podle výše produkce mléka v referenčním období 2008/09 s termínem výplaty do 30. 6. 2010. Posílení programu rozvoje venkova o 4,2 mld. € umožnilo členským zemím směřování této mimořádné podpory na restrukturalizaci sektoru mléka. Na základě sdělení Komise (2009/C 261/02) v souladu s článkem 87 ods. 3 písm. b) Smlouvy o ES byla povolena členským zemím výplata mimořádné státní pomoci z národních zdrojů do výše 15 tis. € na zemědělský podnik. Pro podporu finančních toků zemědělských producentů byla urychlena výplata zálohy přímých plateb za rok 2009.

Stálé mechanismy SOT s mlékem byly v souvislosti s výsledkem Kontroly stavu reformy SZP upraveny nařízením Rady (ES) č. 72/2009. V souladu s přípravou na ukončení režimu kvót k 31. 3. 2015 a v souladu s dalšími potřebami trhu stanovilo uvedené nařízení plošné navýšení vnitrostátních referenčních množství mléka na období let 2009/10-2013/14 o 1 % ročně všem členským zemím s výjimečným režimem v Itálii. Zároveň byl zpřísněn režim dávek z přebytku, pozměněn způsob korekce tuku, byly zrušeny vybrané typy podpor zpracovatelům mléka a byl posílen program školního mléka.

Na oživení světového i evropského trhu ve druhé polovině roku reagovala Komise dne 23. 10. 2009 výrazným snížením sazeb vývozních subvencí a dne 5. 11. 2009 stanovila u většiny produktů opět nulové sazby. V posledních měsících roku zaznamenal trh s mlékem v EU zlepšení podmínek odbytu a pozvolný růst CZV mléka, avšak vzhledem k vysoké úrovni intervenčních zásob a nulovým sazbám vývozních subvencí zůstal trh EU koncem roku poměrně vratký.

V kalendářním roce 2009 bylo v EU 27 podle odhadu Zentrale Berichterstattung GmbH (ZMB) nakoupeno 133,9 mil. t mléka ke zpracování, což je při korekci přestupného roku meziročně nižší nákup o 0,7 mil. t (0,3 %). Přesto v některých zemích nákup mléka v roce 2009 vzrostl, zejména v Německu (o 3,3 %), Belgii (o 3,9 %), Dánsku (o 3,1 %), Nizozemí (o 1,7 %) a v Polsku (o 3,5 %). Naopak pokles nákupu mléka zaznamenaly vyjma Polska především země EU 12. Kvóta pro dodávky ke zpracování v EU ve výši 143,1 mil. t zůstala v kvótovém roce 2008/09 nevyužita o 4,2 %.

V ČR lze vývoj trhu s mlékem v roce 2009 charakterizovat výrazným poklesem CZV mléka, snížením celkové produkce a pokračujícím úbytkem nákupu mléka tuzemskými mlékárnami. Přetlak nabídky mléka na evropském trhu vedl ke ztížení podmínek pro odbyt tuzemských mlékárenských výrobků na domácím i zahraničním trhu a k poklesu CZV mléka. Průměrná roční hodnota 6,14 Kč/l a propad až k červnovému měsíčnímu průměru 5,89 Kč/l znamenal minimální hodnotu od roku 1994. K překlenutí složité situace prvovýrobců mléka využila ČR část opatření EK. Z programu rozvoje venkova bylo směřováno 12,6 mil. € na restrukturalizaci sektoru mléka. Z celkové mimořádné podpory EU ve výši 300 mil. € připadlo producentům mléka v ČR 5,79 mil. €. Výplata prostředků z obou jmenovaných titulů proběhne v roce 2010. V případě mimořádné pomoci z domácího rozpočtu do výše 15 000 € na zemědělský podnik zůstala ČR mezi zeměmi, které této možnosti nevyužily.

Podpora výrobců mléka pokračovala v rámci systému SAPS na plochu obhospodařované půdy, prostřednictvím národních doplňkových plateb na chov přežvýkavců a v podobě národních doplňkových plateb na zemědělskou půdu. Další podpory byly vypláceny z národních zdrojů v rámci „Zásad“ a dalších nepřímých podpor. Sazba národní doplňkové platby na chov přežvýkavců na rok 2009 činila 1 461,30 Kč/VDJ. V roce 2009 bylo podáno celkem 10 596 žádostí, s celkovým nárokem 1 017 567 VDJ, tj. 1 486 971 tis. Kč. Do konce roku 2009 bylo z nároku za rok 2009 vyplaceno 1 364 821 tis. Kč, celkem však bylo v roce 2009 uspokojeno 8 667 žádostí v hodnotě 2 412 178 tis. Kč, což byla částka včetně doplatků za rok 2008. Další mechanismy se vztahovaly k podpoře odbytu mlékárenských výrobků. Objem vyplacených subvencí na podporu vývozu mlékárenských výrobků do třetích zemí činil 69,9 mil. Kč. Z uvedené částky bylo 66,3 % věnováno na podporu vývozu sušených mlék, 19,2 % na podporu másla a 14,5 % bylo určeno k podpoře vývozu sýrů. V rámci systému intervencí byl podpořen Evropskou unií nákup 527,5 t másla a 3 766,0 t SOM částkou 222,2 mil. Kč a dalších 3,9 mil. Kč bylo věnováno na ostatní intervenční náklady. Z dalších finančních podpor směřovaných ke zpracovatelům bylo vyplaceno 9,1 mil. Kč z rozpočtu EU a 2,6 mil. Kč z českých zdrojů

v rámci „Programu zvýšení spotřeby mléka a vybraných mléčných výrobků žáky“ a dále bylo vyplaceno 0,4 mil. Kč z rozpočtu EU na ostatní užití mléka.

Podmínky na trhu a vývoj CZV mléka v ČR ovlivnily pokles produkce mléka a nevyužití vnitrostátní kvóty. Celková produkce mléka ve výši 2 707,6 mil. l představuje meziroční úbytek vyrobeného mléka o 0,7 %. Průměrné stavy dojených krav v roce 2009 klesly meziročně o 8 413 ks (2,1 %) a poprvé od vzniku ČR v roce 1993 se s počtem 394 122 tis. ks dostaly pod hranici 400 tis. ks. Zejména ve druhém pololetí byl pokles stavů markantní. Průměrné stavy dojených krav ve druhém pololetí roku 2009 činily 387 534 ks, což je ve srovnání s druhým pololetím roku 2008 pokles o 12 995 ks. Výraznější snižování stavů, pravděpodobně brakací dojnic s horší mléčnou užitkovostí, se promítlo do růstu průměrné užitkovosti, která se zvýšila proti roku 2008 o 1,4 %.

Ve struktuře stáda dojených krav se meziročně zvýšil podíl holštýnského plemene, který od roku 2005 představuje v ČR majoritní populaci. V kontrole užitkovosti, prováděné Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo v kontrolním roce 2008/09 (říjen-září) sledováno celkem 94,7 % stavů dojených krav. Z celkového počtu 303 985 krav s ukončenou normovanou laktací bylo 56,6 % krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného křížení s podílem krve H 50 % a více), 39,7 % krav českého strakatého plemene a 3,8 % krav ostatních plemen a kříženek s nižším podílem krve dojných plemen. Růst zastoupení dojnic v kategorii holštýnského plemene reflektuje i částečnou úpravu metody vykazování plemen v kontrole užitkovosti.

V souvislosti s poklesem celkové produkce došlo i ke snížení tržní produkce, která byla meziročně o 1,9 % nižší. Podle údajů SZIF dodali čeští producenti v kalendářním roce 2009 ke zpracování v přepočtu celkem 2 588,4 mil. l a přímý prodej činil v přepočtu 2,6 mil. l. Z celkové výroby mléka dosáhla tržní produkce 95,6 %.

Tabulka č. 7 – Bilance výroby a spotřeby mléka

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Základní ukazatele produkce mléka							
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	437,9	422,9	409,8	402,5	394,1	97,9
Průměrná roční užitkovost	l/ks	6 253,7	6 370,4	6 548,3	6 776,2	6 869,9	101,4
Výroba	mil. l	2 738,8	2 694,4	2 683,5	2 727,7	2 707,6	99,3
Tržní produkce	mil. l	2 613,2	2 612,1	2 618,4	2 638,6	2 588,4	98,1
Bilance zpracování mléka							
Počáteční zásoba	mil. l	69,4	66,3	55,7	71,1	97,7	137,4
Nákup mléka	mil. l	2 476,3	2 329,7	2 381,2	2 368,6	2 291,7	96,8
Dovoz	mil. l	535,4	701,3	836,0	810,2	853,7	105,4
Celková nabídka	mil. l	3 081,1	3 097,3	3 272,9	3 249,9	3 243,1	99,8
Domácí spotřeba	mil. l	2 182,2	2 190,7	2 244,0	2 214,6	2 233,2	100,8
Vývoz ²⁾	mil. l	832,6	850,9	957,8	937,6	909,7	97,0
Intervenční nákup ³⁾	mil. l					40,3	
Celková poptávka	mil. l	3 014,8	3 041,6	3 201,8	3 152,2	3 183,2	101,0
Konečná zásoba	mil. l	66,3	55,7	71,1	97,7	59,9	61,3
Soběstačnost	%	125,5	123,0	119,6	123,2	121,2	98,4
Ekonomika							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/l	8,11	8,00	8,59	8,78	8,19	93,28
CZV mléko celkem	Kč/l	8,28	7,81	8,36	8,45	6,14	72,66
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/VDJ	2 006,60	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	87,53
Jednotková podpora celkem ⁵⁾	Kč/l	1,06	1,25	1,21	1,04	1,11	106,81
Nákladová rentabilita ⁶⁾	%	2,10	-2,38	-2,68	-3,76	-25,03	-21,27
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	15,19	13,27	11,37	8,10	-11,45	-19,55
CZV EU ⁷⁾	Kč/l	8,44	7,96	9,54	8,67	6,54	75,43

1) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

2) Ve vývozu jsou zahrnutы výrobky a syrové mléko, realizované mlékárnami z nákupu mléka.

3) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI, rok 2009 odhad.

5) Včetně nepřímých podpor na vlastní krmiva.

6) Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

7) CZV Německo, v přepočtu na standardní kvalitu 3,7 % obsahu tuku a 3,4 % obsahu bílkovin.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže; Statistika zahraničního obchodu; Statistika Mlék (MZe) 6-12;

ZMP; ZMB; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), M. Hrubá (MZe)

Kvótový rok 2008/09 (od 1. dubna do 31. března) skončil výraznějším nevyužitím vnitrostátního referenčního množství dodávek ke zpracování. V souladu s nařízením Komise (ES) č. 416/2009 činila vnitrostátní kvóta mléka pro ČR pro období 2008/09 celkem 2 792 689,62 t v členění 2 785 413,892 t pro dodávky k dalšímu zpracování a 7 275,728 t pro přímý prodej. Z uvedených množství bylo k 31. 3. 2009 ponecháno 8,6 tis. t v rezervě pro dodávky a 4,8 tis. t v rezervě pro přímý prodej. V uvedeném období bylo odběratelům dodáno 2 699,3 tis. t, tj. 96,9 % vnitrostátního referenčního množství pro dodávky. V rámci přímého prodeje bylo prodáno 2,1 tis. t mléka a mlékárenských výrobků. Pokračoval i pokles počtu držitelů individuálních referenčních množství (IRM). K 31. 3. 2009 bylo evidováno celkem 2 493 držitelů IRM mléka pro dodávky, z toho 2 476 aktivních, což je o 3,7 % aktivních držitelů méně než v předchozím kvótovém roce.

Pokles čerpání kvóty byl patrný i v průběhu kvótového roku 2009/10. V souladu s nařízením Rady (ES) č. 72/2009 byla vnitrostátní kvóta pro období 2009/10 navýšena o 27,9 tis. t na 2 820 616,516 t. V období od 1. 4. do 31. 12. 2009 bylo v rámci vnitrostátní

kvóty pro dodávky prodáno ke zpracování 1 991,9 tis. t mléka, což je 70,9 % vnitrostátní kvóty pro dodávky, zatímco ve stejném období předchozího roku byla kvóta pro dodávky čerpána ve výši 73,1 %. Přímý prodej dosáhl výše 1,6 tis. t mléka. K 31. 12. 2009 bylo evidováno celkem 2 357 držitelů IRM pro dodávky, z toho 2 321 aktivních.

V důsledku dalšího růstu vývozu syrového mléka ke zpracování v zahraničí kleslo využití domácí tržní produkce k domácímu zpracování. Z celkového objemu 2 588,4 mil. l mléka dodaného ke zpracování nakoupily v kalendářním roce 2009 tuzemské mlékárny 2 291,7 mil. l, zbývající množství prodali výrobci mléka ke zpracování v zahraničí. Nákup mléka tuzemskými mlékárnami od domácích výrobců byl meziročně o 3,2 % nižší, navíc část nakoupeného mléka byla vyvezena k dalšímu zpracování mimo ČR. Celkový objem mléčné suroviny, vyvezené výrobci a zpracovateli, dosáhl 17,5 % tržní produkce mléka. Kvalita nakupovaného mléka byla standardně na vysoké úrovni, v roce 2009 bylo 98,5 % nakoupeného množství v 1. a vyšší třídě jakosti.

V organizaci prodeje syrového mléka bylo v kvótovém roce 2008/09 registrováno celkem 80 odběratelů mléka, což je o 2 odběratele méně než v předchozím kvótovém roce. Z registrovaného počtu odběratelů bylo 37 odbytových organizací, jejichž prostřednictvím bylo prodáno v uvedeném období 1 819,8 tis. t mléka, tj. 67,4 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Podíl prodeje mléka zprostředkovaného odbytovými organizacemi se meziročně zvýšil o 2 % a byl tradičně vysoký, avšak mimo několika větších subjektů působila na trhu řada drobných odbytových organizací. Odbytové organizace s největším objemem prodaného mléka v kvótovém roce 2008/09 byly Mlékařské a hospodářské družstvo JIH, Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy a dále Morava, mlékařské odbytové družstvo. Tyto tři organizace zprostředkovaly v uvedeném kvótovém roce celkem 769,2 tis. t mléka, což je 28,5 % prodeje k dalšímu zpracování. V kvótovém roce 2009/10 se k 31. 12. 2009 zvýšil počet registrovaných odběratelů na 82 a počet registrovaných odbytových organizací zůstal stejný.

Ve zpracování mléka došlo k posunu výrobní struktury. V souvislosti s omezením vývozních subvencí se poměrně výrazně snížila produkce komoditních výrobků. Při poklesu nákupu mléka o 3,2 % klesla výroba sušených mlék celkem o 21 % a výroba másla o 5,9 %. Produkce některých čerstvých výrobků vzrostla, avšak sortiment výrobků se stejně jako v předchozím roce dále posunul směrem k výrobkům s nižší přidanou hodnotou. Meziročně klesla produkce tavených sýrů, zatímco produkce konzumních mlék, smetan a jogurtů se zvýšila. V průběhu roku se podařilo snížit stav tuzemských zásob všech tří sledovaných komodit (SOM, SPM a máslo), zejména v důsledku poklesu jejich produkce. Přesto se tlak na

unijním trhu s mlékem promítl do poklesu tuzemských CPV mlékárenských výrobků. Průměrné roční CPV byly meziročně nižší jak u výrazně vývozních artiklů (sušená mléka), tak i u výrobků s převažujícím uplatněním na domácím trhu. Průměrná roční CPV SOM činila 44,8 Kč/kg, což je meziroční pokles o 23,6 %, obdobný pokles o 24,8 % na 53,5 Kč/kg měla i CPV SPM. Průměrná CPV čerstvého másla 71,29 Kč/kg byla o 11,9 % nižší než v předchozím roce. Rovněž všechny čerstvé výrobky sledované v šetření MZe zaznamenaly pokles průměrných CPV.

V zahraničním obchodu realizovaném zpracovateli bylo zachováno pozitivní saldo v přepočtu na ekvivalent mléka, avšak bylo výrazně nižší než v roce 2008. Vlivem meziročního poklesu vývozu a současného růstu dovozu se úroveň čistého vývozu tuzemských zpracovatelů snížila na 56 mil. l ekvivalentu mléka. Vývoz tuzemských mlékáren, zahrnující mlékárenské výrobky a nezpracované mléko v přepočtu na ekvivalent mléka, klesl zejména vlivem nižšího vývozu SOM a SPM. Uplatnění přírodních sýrů a tvarohů na zahraničních trzích bylo meziročně úspěšnější. V dovozu naopak pokračoval rostoucí trend dovozu sýrů, a to objemově ve větší míře než se podařilo zvýšit jejich vývoz.

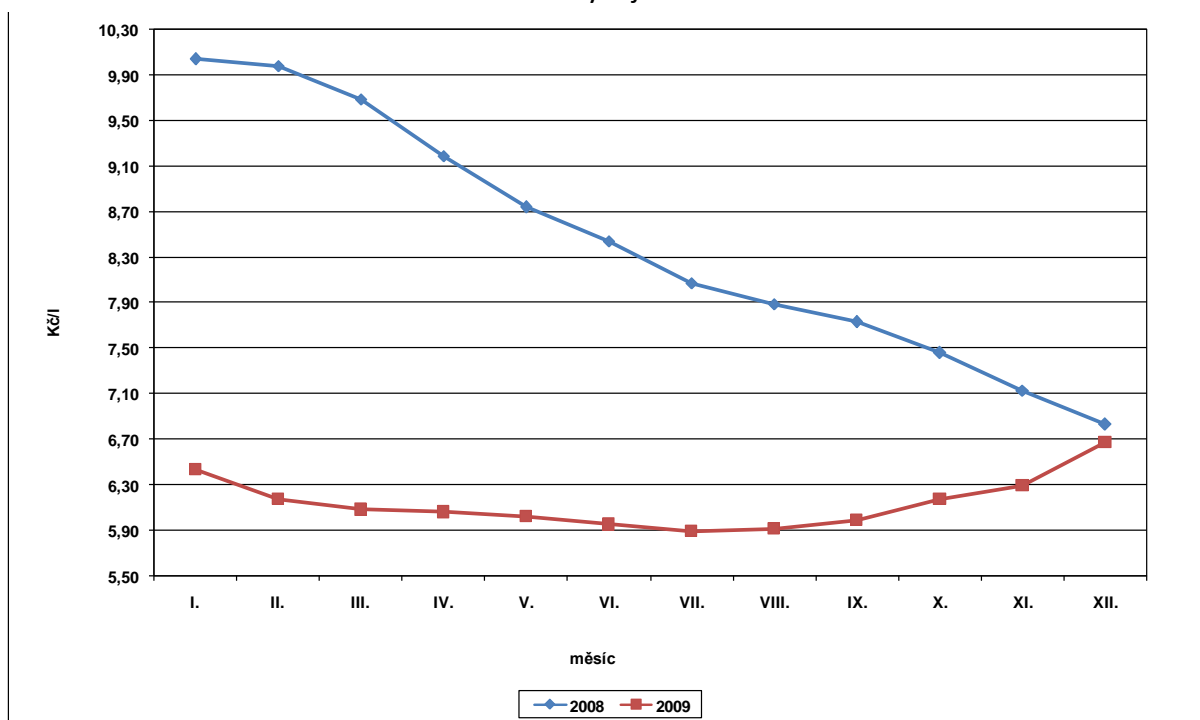
Pokles cen mlékárenských výrobků na domácím trhu příznivě ovlivnil úroveň domácí spotřeby mléka a mlékárenských výrobků. Průměrná roční spotřeba mléka a mlékárenských výrobků bez másla v hodnotě mléka 249,6 kg/os. představuje meziroční růst spotřeby o 2,9 %. V důsledku růstu dovozu výrobků a vývozu mléčné suroviny se však v tuzemské spotřebě zvýšil podíl přidané hodnoty vytvořené v zahraničí.

Ekonomika produkce mléka byla negativně ovlivněna mimořádným poklesem CZV mléka. Vlivem ztížených podmínek pro uplatnění mlékárenských výrobků na trhu a poklesu CPV mlékárenských výrobků se průměrná CZV mléka vyplacená tuzemskými zpracovateli výrazně snížila. Z úrovně 6,43 Kč/l na počátku roku klesala až do června k hodnotě 5,89 Kč/l. Ve čtvrtém čtvrtletí došlo k oživení evropského trhu s mlékem a průměrná měsíční CZV mléka v ČR vzrostla v prosinci na maximální úroveň roku 2009 ve výši 6,67 Kč/l, avšak průměrná roční hodnota zůstala o 27,3 % nižší než v roce 2008.

Mimořádně nízká CZV mléka přinutila producenty mléka k maximálním úsporným opatřením v nákladech na produkci. Podle odhadu, provedeném na základě indexů ČSÚ, klesly náklady na výrobu vlastních krmiv a současně klesly i položky nákladů pomocných činností a režie. Pokles tržních cen krmiv se odrazil i ve výrazném snížení nákladů na nakupovaná krmiva. Podíl krmiv na celkových nákladech na výrobu mléka se odhaduje ve výši 33,1 %. Odhad celkových nákladů 8,19 Kč/l je o 0,59 Kč/l (6,7 %) nižší než skutečné

průměrné náklady v roce 2008, avšak průměrná CZV mléka klesla meziročně o 2,31 Kč/l. Podpory směřované přímo na chov přežvýkavců a další podpory směřované na plochy umožnily producentům mléka snížení ztráty z produkce, avšak poprvé od vstupu do EU nedosáhli podle odhadu producenti pozitivního ekonomického výsledku z výroby mléka ani při započtení podpor. [8]

Graf č. 3 – Měsíční vývoj CZV a mléka celkem

Pramen: Statistika Mlék (MZe) 6-12
Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI)

5.4. Drůbeží maso

Světová produkce drůbežího masa, která se v posledních letech dynamicky zvyšovala, v roce 2009 podle předběžných údajů USDA v meziročním porovnání stagnovala a dosáhla hodnoty 76,7 mil. t. Probíhající ekonomická krize nejvíce zasáhla produkci kuřecího masa ve Spojených státech, která se v porovnání s rokem 2008 snížila o 3,5 %, zatímco odhadovaný propad brazilské výroby byl pouze 0,5 %. Naopak Čína byla pravděpodobně jedinou zemí z trojice hlavních producentů, které se podařilo dosáhnout meziročního zvýšení produkce (o 2,2 %). Světový obchod s drůbežím masem zaznamenal v roce 2009 snížení vývozu i dovozu předběžně o 4 %. Snížení objemu dovozu kuřecího masa výrazně ovlivnila nízká poptávka u největšího dovozce, tj. na ruském trhu (-26 %). Pokles objemu vývozu kuřecího

masa postihl oba největší exportéry, tedy Brazílii i USA, zatímco vývoz z Thajska zůstal na úrovni roku 2008. Světová spotřeba drůbežního masa v roce 2009 dosáhla podle předběžného odhadu hodnoty 76,1 mil. t a meziročně se zvýšila pouze o 0,4 %.

V kontextu se světovým vývojem probíhal v roce 2009 také vývoj komodity drůbeží maso v zemích EU 27. Produkce drůbežního masa podle odhadu EK vzrostla v porovnání s rokem 2008 pouze o 0,7 % a činila 11,7 mil. t. Spotřeba drůbežního masa v zemích EU meziročně vzrostla méně než spotřeba celosvětová, pouze o 0,2 %, a dosáhla hodnoty 11,6 mil. t.

Situace v zahraničním obchodu EU 27 v sektoru drůbeží maso byla v roce 2009 charakterizována mírným snížením dovozu a posílením vývozu do třetích zemí. V roce 2009 se podle předběžných údajů EK dovoz drůbežního masa do zemí EU 27 v objemovém vyjádření meziročně snížil o 3,2 %. Důvodem bylo oslabení importu z hlavních dovozních zemí, tedy z Brazílie (-4,5 %) a Thajska (-5,0 %). Přesto Brazílie zůstala dominantním dovozcem drůbežního masa na evropský trh, její podíl na celkovém dovozu činil 75,2 % a Thajsko se na importu podílelo 16,1 %. Vývoz drůbežního masa ze zemí EU 27 se v porovnání s rokem 2008 zvýšil podle odhadu o 3,3 %. Vývoz do Ruska sice meziročně klesl o 1,2 %, přesto se ale ruský trh podílel 22 % na vývozu ze zemí EU. Export do Saudské Arábie se zvýšil o 2,5 %, ale výrazně klesl vývoz na Ukrajinu (-20,7 %). Meziročně posílily vývozy drůbežního masa do dalších destinací, zejména do Hongkongu (o 51 %), Jemenu (o 36 %) a Malajsie (o 27 %).

V roce 2009 se podle odhadu EK průměrná cena průmyslových výrobců jatečných kuřat v EU 27 snížila ve srovnání s rokem 2008 o 5,9 % na 169,67 €/100 kg (tj. v přepočtu na 44,85 Kč/kg). K meziročnímu oslabení ceny došlo ve většině zemí, největší pokles nastal v Estonsku (-14,5 %). Snížení ceny o více než 10 % se projevilo také v ČR, Maďarsku, Rumunsku a Polsku. Naopak cena jatečných kuřat v porovnání s rokem 2008 vzrostla v Německu o 6,0 %.

V ČR byl v roce 2009 trh s drůbežím masem charakterizován poklesem stavů drůbeže, snížením produkce drůbežního masa a růstem dovozů a vývozů. Ekonomika výkrmu kuřat se v roce 2009 v důsledku snížených nákladů, i přes pokles CZV, meziročně mírně zlepšila. Podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2009 se stavy drůbeže celkem v meziročním srovnání snížily o 3,0 % na 26,5 mil. ks. Současně klesly stavy kuřat na výkrm o 1,9 % na 15,9 mil. ks a stavy kuřat na chov o 13,3 % na 3,0 mil. ks. Stavy slepic naopak vzrostly o 2,5 % na 6,5 mil. ks. U ostatní drůbeže se zvýšil počet hus (o 12,5 % na 21,4 tis. ks) a kachen (o 1,7 % na 504,4 tis. ks). Početní stavy krůt se snížily o 31,4 % na 477,7 tis. ks).

V ČR se celková produkce drůbežního masa roce 2009 meziročně snížila o 7,1 % na 229,3 tis. t j. hm. (tj. 305,7 tis. t ž. hm.). Tržní produkce jatečné drůbeže se snížila v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 o 6,5 % na 222,3 tis. t j. hm. (tj. 296,4 tis. t ž. hm.). Samozásobení a drobný prodej se meziročně snížil a dosáhl podle odhadu 7,5 tis. t j. hm. (tj. 10,0 tis. t ž. hm.).

V roce 2009 došlo k růstu celkového dovozu živé drůbeže a drůbežního masa. V porovnání s rokem 2008 dovoz drůbežního masa včetně živé drůbeže celkově vzrostl o 27,4 % na 86,0 tis. t j. hm. (tj. 114,7 tis. t ž. hm.). Z toho import drůbežního masa se meziročně zvýšil o 24,0 % na 81,3 tis. t j. hm. Hlavním dovozcem drůbežního masa do ČR zůstalo i v roce 2009 Polsko (33,4 tis. t), Brazílie si nadále udržela druhé místo (12,1 tis. t), třetím významným dovozcem se stalo Slovensko (8,2 tis. t) a čtvrtá byla Francie (7,1 tis. t). Sortiment dováženého masa se výrazně nezměnil. Bylo převážně dováženo zmrazené/chlazené dělené kuřecí maso, dále pak nedělené čerstvé/chlazené kuřecí maso, zmrazené nedělené maso vodní drůbeže a dělené krutí maso čerstvé/chlazené. V roce 2009 došlo k meziročnímu nárůstu dovozu živé drůbeže o 3,3 %. Nejvíce živé drůbeže (kuřata do 185 g) do ČR bylo importováno z Německa (12 516 tis. ks) a ze Slovenska (8 097 tis. ks). Podíl dovozu drůbežního masa včetně živé drůbeže na domácí spotřebě posílil na 33,1 % (tj. meziroční nárůst o 6,9 p. b.).

V roce 2009 zaznamenal vývoz drůbeže a drůbežního masa z ČR také nárůst a proti roku 2008 se zvýšil o 3,7 % na 56,6 tis. t j. hm. Z toho export drůbežního masa se meziročně zvýšil o 13,2 % na 25,8 tis. t. Významnou vývozní destinací pro drůbeží maso zůstalo Slovensko, kam se v roce 2009 vyvezlo 11,4 tis. t. V roce 2009 směřoval vývoz drůbežního masa opět do Německa (4,9 tis. t) a Maďarska (3,5 tis. t). Sortiment vyváženého masa zahrnoval převážně zmrazené/chlazené dělené kuřecí maso. Živá drůbež (kuřata do 185 g) byla stejně jako v roce 2008 nejvíce vyvážena na Slovensko (37 662 tis. ks), meziročně výrazně posílil export do Rumunska (26 425 tis. ks) a mírně vzrostl také vývoz do Polska (15 200 tis. ks). V roce 2009 byl v rámci vývozních subvencí podpořen export živé drůbeže. Z fondu EU vyplatil SZIF podporu na 3,0 mil. ks drůbeže v hodnotě 237 tis. Kč. Podíl vývozu na domácí produkci činil 24,7 % (ve srovnání s rokem 2008 došlo ke zvýšení o 2,6 p. b.). Záporné saldo zahraničního obchodu s drůbežím masem a živou drůbeží se v roce 2009 prohloubilo a dosáhlo hodnoty 29,4 tis. t j. hm. (ve finančním vyjádření 1 294 mil. Kč).

Domácí spotřeba drůbežního masa v ČR je pozitivně ovlivňována příznivými spotřebitelskými cenami ve srovnání s ostatními druhy masa, rozšiřujícím se spektrem nabízených výrobků z drůbežního masa v obchodní síti a možností rychlé kuchyňské úpravy.

V roce 2009 se domácí spotřeba meziročně zvýšila o 1,0 % na 259,9 tis. t j. hm. (346,5 tis. t ž. hm.). Spotřeba drůbežního masa na obyvatele se mírně snížila o 1,2 % na 24,7 kg/obyv./rok. Soběstačnost v sektoru drůbežního masa se ve srovnání s předchozím rokem snížila o 7,7 p. b. a dosáhla hodnoty 88,2 % (míra soběstačnosti v zemích EU 27 v roce 2009 byla 100,9 %).

Tabulka č. 8 – Bilance výroby a spotřeby drůbežního masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Stavy drůbeže celkem ²⁾	tis. ks	25 372,3	25 736,0	24 592,1	27 316,9	26 490,9	96,98
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	5,8	9,3	7,9	6,3	8,7	138,10
Výroba	tis. t j. hm.	241,7	228,6	225,1	246,8	229,3	92,91
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	72,1	66,8	58,1	67,5	86,0	127,41
Celková nabídka	tis. t j. hm.	319,6	304,7	291,1	320,6	324,0	101,06
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	270,1	252,8	233,2	257,3	259,9	101,01
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	40,2	44,0	51,6	54,6	56,6	103,66
Celková poptávka	tis. t j. hm.	310,3	296,8	284,8	311,9	316,5	101,47
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	9,3	7,9	6,3	8,7	7,5	86,21
Soběstačnost	%	89,5	90,4	96,5	95,9	88,2	91,98
Ekonomika jatečných kuřat							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	19,83	19,61	20,67	23,77	21,51	90,49
CZV jatečných kuřat	Kč/kg ž. hm.	21,08	19,18	20,98	22,82	20,66	90,53
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/kg ž. hm.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	6,30	-2,19	1,50	-4,00	-3,95	0,04
CZV SRN jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,72	0,68	0,80	0,85	0,80	94,12
CZV ČR jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,71	0,68	0,76	0,92	0,78	84,78

1) Odhad.

2) Bez "hobby aktivit" obyvatelstva (nová metodika ČSÚ).

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI; rok 2009 odhad.

5) Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory.

Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4.,

Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

CZV jatečných kuřat tř. I v roce 2009 klesla o 9,5 % na 20,66 Kč/kg ž. hm., tj. ve srovnání s rokem 2008 pokles o 2,16 Kč/kg ž. hm.

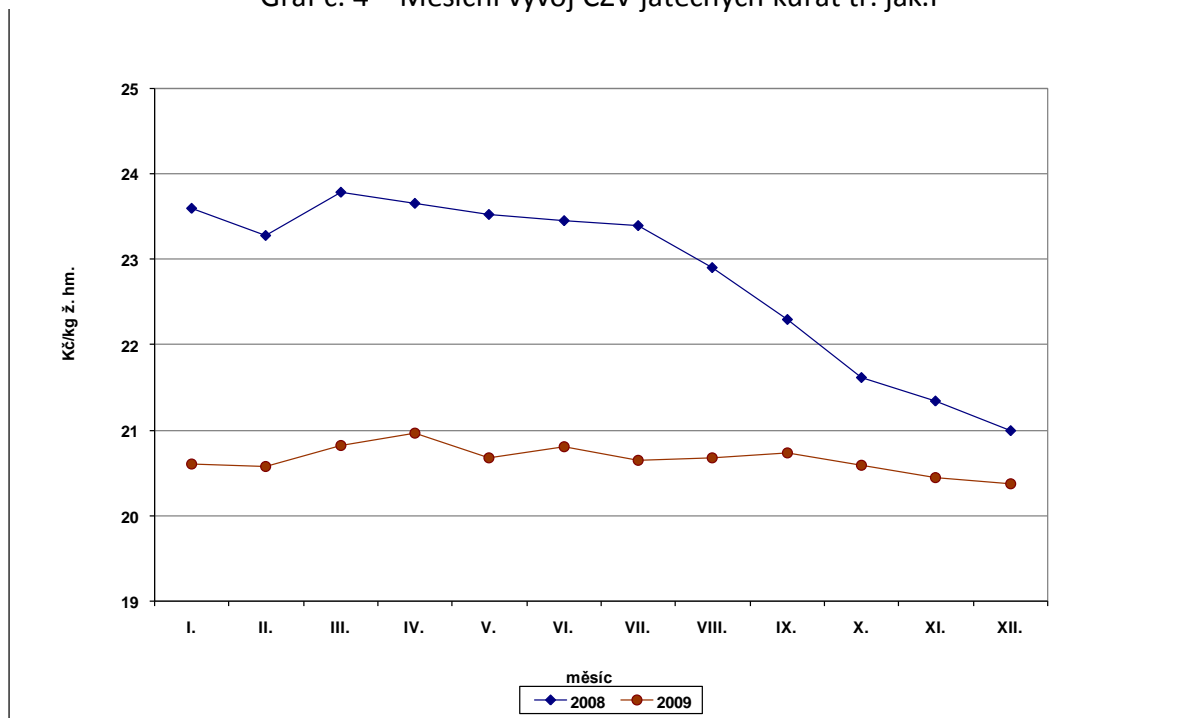
Průměrná CZV jatečných kachen se ve srovnání s rokem 2008 snížila o 7,2 % (o 2,21 Kč/kg ž. hm.) na 28,39 Kč/kg ž. hm. CZV brojlerových krůt se snížila o 4,9 % (o 1,58 Kč/kg ž. hm.) na 30,77 Kč/kg ž. hm.

Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny kuchařských kuřat kopírovaly vývoj CZV a dosahovaly nižší úroveň než v roce 2008. Průměrná CPV kuchařských kuřat tř. I klesla o 4,4 % na 40,70 Kč/kg a průměrná SC se snížila o 4,6 % na 57,68 Kč/kg.

V roce 2009 byla výroba drůbežního masa v ČR znovu nerentabilní. Jednotkové náklady na výkrm jatečných kuřat se sice podle odhadu ÚZEI v roce 2009 meziročně snížily o 9,5 % na 21,51 Kč/kg ž. hm. u podniků s podvojným účetnictvím, ale zároveň došlo také k poklesu CZV. Snížení nákladů bylo způsobeno především poklesem cen krmných obilovin a tedy i krmných směsí v průběhu roku 2009. Náklady na krmiva se podílely v roce 2009 na

celkových nákladech 70,1 % (proti roku 2008 došlo k poklesu o 3,6 p. b.). V meziročním srovnání klesly v roce 2009 podle ČSÚ ceny krmných směsí pro brojlerů o 17,4 %. Podniky s výkrmem jatečných kuřat vykazovaly v roce 2009 ztrátu 0,85 Kč/kg. Ve srovnání s rokem 2008, kdy byla výroba drůbežího masa také nerentabilní, došlo k velmi mírnému zlepšení ekonomiky výkrmu jatečných kuřat o 0,10 Kč/kg. [9]

Graf č. 4 – Měsíční vývoj CZV jatečných kuřat tř. jak.I

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

5.5. Vejce

V roce 2009 se podle odhadu EK meziročně snížila produkce vajec v zemích EU 27 o 1,7 % a dosáhla hodnoty 7,3 mil. t. Výroba tak byla schopna uspokojit poptávku na evropském trhu vajec a předpokládá se jen velmi mírné snížení soběstačnosti v porovnání s rokem 2008 o 0,6 p. b. na 101,7 %. Celková spotřeba vajec meziročně klesla o 1,2 % na 7,2 mil. t. Spotřeba vajec na obyvatele byla odhadnuta na 14,5 kg/rok, což bylo o 1,5 % méně než v roce 2008.

Situace v zahraničním obchodu EU 27 v sektoru vajec byla v roce 2009 charakterizována zvýšením dovozu a snížením vývozu do třetích zemí. V roce 2009 se podle předběžných údajů EK dovoz vajec do zemí EU 27 v objemovém vyjádření výrazně zvýšil, meziročně o 33,1 %. Ke zvýšení importu došlo u obou hlavních dovozců, tedy u USA

(o 163,1 %) i Argentiny (o 28,1 %) a jejich podíl na celkovém dovozu vajec do zemí EU činil 36,7 resp. 26,0 %. Snížil se naopak import z Indie (-12,4 %). Vývoz vajec ze zemí EU 27 se v porovnání s rokem 2008 snížil podle odhadu o 20,3 %. Hlavním důvodem byl výrazný pokles exportu do Japonska (-25,2 %) a také snížení vývozu do Švýcarska (-1,7 %). Na tyto dva trhy v roce 2009 směřovalo 61 % vývozu vajec ze zemí EU.

V roce 2009 předběžně podle EK průměrná tržní cena vajec na reprezentativních trzích EU 27 posílila meziročně o 5,9 % na 119,85 €/100 kg (tj. 1,82 Kč/ks). K velmi výraznému posílení ceny vajec v souvislosti s přechodem na neklecové systémy chovu došlo v Rakousku (o 60,4 %) a Německu (o 22,8 %), kde také přechod na alternativní metody chovu nosnic způsobil výrazný pokles míry soběstačnosti ve výrobě vajec na odhadovaných 55 %. Cena vajec se zvýšila také v Bulharsku (o 12,7 %) a ve Francii (o 11,6 %). Naopak v některých zemích se jejich cena v porovnání s rokem 2008 výrazně snížila (Estonsko -13,2 %, Švédsko -8,8 %).

V roce 2009 byl trh s vejci v ČR charakterizován meziročně snížením výroby, poklesem početních stavů slepic, oslabením cen vajec, zvýšením dovozů i vývozů a jen mírným růstem spotřeby.

V ČR zaznamenal průměrný stav slepic v roce 2009 podle ČSÚ snížení o 3,2 % na 10,4 mil. ks. Z toho se průměrný počet slepic v zemědělském sektoru snížil na 5,7 mil. slepic a v domácích hospodářstvích zůstal stejný jako v předchozím roce, a to na hodnotě 4,7 mil. slepic.

V roce 2009 se celková produkce vajec, včetně domácích hospodářství, proti roku 2008 snížila o 2,4 % na 2 583,6 mil. ks. Podle ČSÚ v roce 2009 klesla meziročně produkce vajec v zemědělském sektoru o 3,1 % na 1 667,4 mil. ks, z toho 332,4 mil. ks tvořila vejce násadová. Průměrná roční snáška vajec na slepici ve velkochovech posílila o 1,9 % na 290 ks, v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ zůstala na stejné úrovni jako v roce 2008, a to na 195 ks vajec na slepici za rok.

Dovoz vajec včetně vaječné hmoty do ČR se v roce 2009 celkově zvýšil v porovnání s rokem 2008 o 21,5 % na 1 005,8 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec). Vzrostl jak dovoz skořápkových vajec, tak také dovoz vaječných hmot. Vajec ve skořápce (konzumních a násadových) bylo dovezeno 293,2 mil. ks, z toho vajec konzumních 280,3 mil. ks (tj. o 34,9 % více než v roce 2008). Nejvýznamnějším dodavatelem konzumních vajec do ČR bylo v roce 2009 opět Polsko (153,7 mil. ks, což bylo 54,7 % dovozu konzumních vajec), dále Španělsko (41,5 mil. ks) a zvýšil se také import z Německa (36,3 mil. ks) a Slovenska (35,9 mil. ks). Dovoz z těchto čtyř zemí představoval 95,3 % dovozu konzumních vajec

v roce 2009. Dovoz vaječných hmot celkem, tj. sušených a tekutých, v objemovém vyjádření v roce 2009 při meziročním srovnání vzrostl o 17,3 %. Dovoz sušených vaječných hmot se meziročně zvýšil o 9,8 % na 8 797 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 660,1 mil. ks). Dovoz tekutých vaječných hmot se znovu v roce 2009 výrazně zvýšil o 58,3 % na 2 624 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 52,5 mil. ks). Dovoz vajec a vaječných hmot se na domácí spotřebě podílel 28,6 %, což je ve srovnání s rokem 2008 o 3,3 p. b. více.

Vývoz vajec včetně vaječné hmoty v roce 2009 ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 13,4 % na 235,1 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec). Vajec ve skořápce bylo vyvezeno 171,8 mil. ks, z toho vajec konzumních 92,1 mil. ks. Z nich největší objem byl prodán do Německa (47,5 mil. ks), na Slovensko (12,4 mil. ks) a do Maďarska (7,2 mil. ks). Do těchto tří zemí bylo v roce 2009 vyvezeno 72,9 % konzumních vajec. Vývoz vaječných hmot celkem, tj. sušených a tekutých, v objemovém vyjádření v roce 2009 při meziročním srovnání vzrostl o 9,3 %. Vývoz sušených vaječných hmot se proti roku 2008 zvýšil o 21,3 % na 722 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 52,0 mil. ks), vývoz tekutých vaječných hmot se naopak snížil o 25,3 % na 564 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 11,3 mil. ks). Podíl vývozu vajec včetně vaječných hmot na domácí produkci se v porovnání s předchozím rokem zvýšil o 1,3 p. b. na 9,1 %. Saldo zahraničního obchodu s vejci v přepočtu na vejce skořápková bylo již šestým rokem po sobě záporné a dosáhlo hodnoty 770,7 mil. ks (ve finančním vyjádření 746,3 mil. Kč).

Domácí spotřeba vajec se v porovnání s rokem 2008 zvýšila o 2,7 % na 3 354,34 mil. ks. Spotřeba vajec na obyvatele se proti roku 2008 nezměnila a dosáhla hodnoty téměř 18 kg/obyv./rok (tj. 319,0 ks/obyv./rok). V roce 2009 došlo k poklesu soběstačnosti v produkci vajec. Stupeň soběstačnosti se snížil z hodnoty 81,0 % v roce 2008 na 77,0 % v roce 2009 (tj. o 4,0 p. b.).

Tabulka č. 9 – Bilance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Průměrný stav slepic	tis. ks	9 917,26	10 388,59	10 661,05	10 790,85	10 442,77	96,77
Průměrná roční užitkovost ²⁾	ks/nosnici	281,00	277,90	281,40	284,80	290,30	101,93
Výroba	mil. ks	2 432,32	2 475,67	2 575,91	2 647,08	2 583,64	97,60
z toho domácí hospodářství	mil. ks	875,62	967,52	957,85	925,51	916,25	99,00
Dovoz ³⁾	mil. ks	383,30	994,80	704,20	827,49	1 005,80	121,55
Celková nabídka	mil. ks	2 815,62	3 470,47	3 280,11	3 474,57	3 589,44	103,31
Domácí spotřeba	mil. ks	2 624,22	3 254,44	3 104,86	3 267,17	3 354,34	102,67
Vývoz ³⁾	mil. ks	191,40	216,03	175,25	207,40	235,10	113,36
Celková poptávka	mil. ks	2 815,62	3 470,47	3 280,11	3 474,57	3 589,44	103,31
Soběstačnost	%	92,69	76,07	82,96	81,02	77,02	95,07
Ekonomika							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/ks	1,72	1,82	.	1,75	1,63	93,14
CZV tříděných vajec	Kč/ks	1,47	1,47	1,67	1,75	1,73	98,86
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/ks	0,00	0,00	.	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	-14,53	-19,23	.	0,00	6,13	6,13
Cena EU vejce L a M	€/100 kg	86,08	95,73	110,41	113,21	119,85	105,87
Cena ČR vejce L a M	€/100 kg	78,71	84,18	99,01	109,98	113,83	103,50

1) Odhad.

2) Užitkovost pouze za zemědělský sektor.

3) Dovoz a vývoz včetně násadových vajec.

Konverzní koeficienty pro přepočet kg na kusy vajec: skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks, sušené vaječné produkty 72 ks.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI.

5) Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory.

Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ;

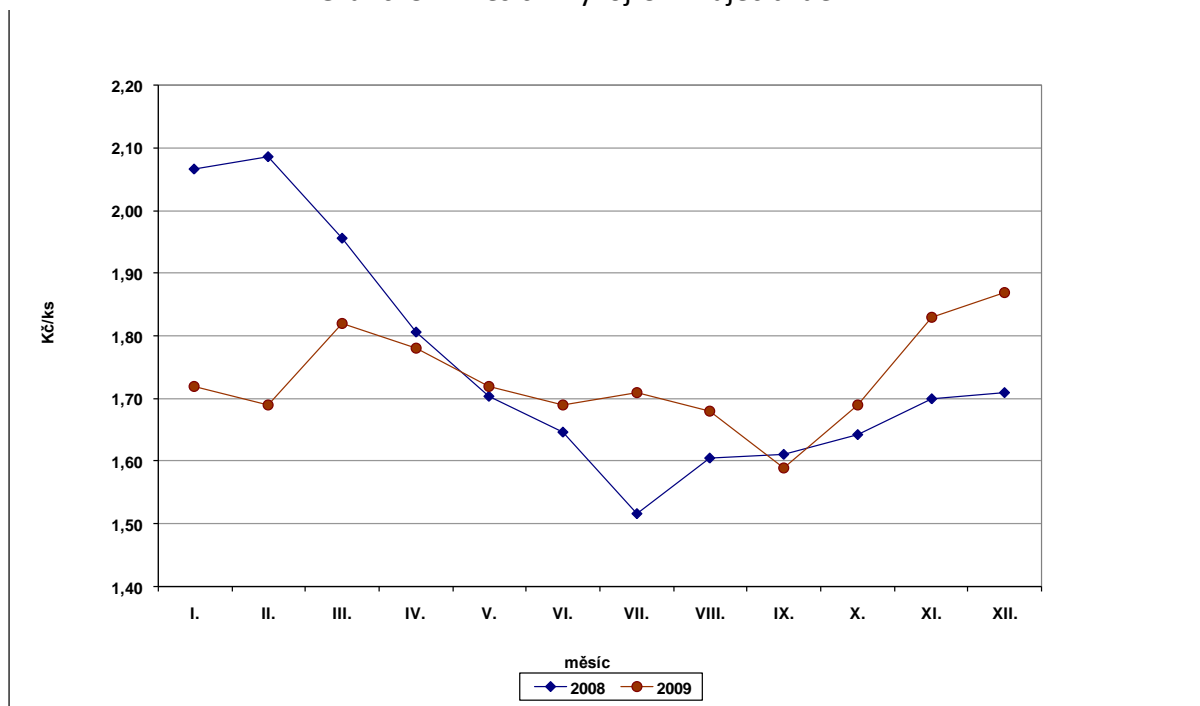
Evropská komise; výpočty ÚZEI a MZe.

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

Průměrná CZV tříděných vajec v roce 2009 dosáhla 1,73 Kč/ks, tj. oslabení proti roku 2008 pouze o 1,1 % (snížení o 0,02 Kč/ks). Spotřebitelské ceny kopírovaly vývoj cen zemědělských výrobců. Průměrná SC v roce 2009 klesla proti roku 2008 o 7,1 % na 25,86 Kč/10 ks.

Jednotkové náklady na produkci vajec jsou vzhledem k nižšímu počtu respondentů pouze orientační a podle odhadu ÚZEI v roce 2009 dosáhly hodnoty 1,63 Kč/ks. V porovnání s rokem 2008 se rentabilita produkce vajec zlepšila především vlivem meziročního poklesu cen krmných směsí pro nosnice, který činil 20,9 %. [10]

Graf č. 5 – Měsíční vývoj CZV vajec třídění

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

5.6. Skopové maso

Světový trh se skopovým a kozím masem se vyvíjel mírně příznivě pro EU. Meziroční zvýšení vývozu z EU a spíše stagnační charakter dovozů zajistily mírné zlepšení salda obchodu se třetími zeměmi. Export živých zvířat do třetích zemí v roce 2009 dosáhl podle EK předběžně 3,7 tis. t j. hm., což je o 23,6 % více než v předchozím roce a export v mase se meziročně zvýšil o 40,3 % na 7,9 tis. t. Podíl exportu živých zvířat a skopového masa celkem na hrubé produkci EU zaujímal 1,2 %. Dovozy skopového masa do EU se meziročně se zvýšily o 0,7 tis. t na 270,6 tis. t j. hm. Dovozy živých zvířat se realizovaly v zanedbatelném množství 4 tis. t j. hm. Vývoj světového trhu ovlivnil zejména pokles exportu skopového (jehněčího) masa z Nového Zélandu, který v roce 2009 klesl o 27 305 t, tj. o 8 %.

Hrubá produkce EU dosáhla 970,7 tis. t j. hm., zatímco vnitřní spotřeba činila 1 291,3 tis. t. Soběstačnost EU ve výši 78,9 % klesla ve srovnání s rokem 2008 o 1 %. Hrubá produkce EU klesla v roce 2009 o 59,3 tis. t (o 5,8 %), zejména vlivem výrazného poklesu produkce ve Španělsku, Francii, Velké Británii, ale i v důsledku poklesu produkce v řadě dalších členských zemí. Užití hrubé produkce se vyvíjelo mírně ve prospěch vývozu. Zatímco vnitřní spotřeba EU meziročně klesla o 61,6 tis. t, vývoz EU do třetích zemí celkem včetně živých zvířat vzrostl o 3,0 tis. t. Průměrné CZV jatečných jehňat v EU se meziročně zvýšily.

CZV těžkých jehňat v průměru za EU 27 činila 417,3 €/100 kg j. hm., což je o 5,4 % více než v roce 2008 a průměrná CZV lehkých jehňat se zvýšila o 5,9 % na 643,4 €/100 kg j. hm.

V České republice byl vykázán mírný pokles stavů ovcí a mírný nárůst stavů koz. K 1. 4. 2009 bylo v ČR evidováno celkem 183 084 ks ovcí a beranů, což je pokles o 534 ks (0,3 %). V kategorii bahnic však došlo k růstu z 91,5 tis. ks v roce 2008 na 98,7 tis. ks v roce 2009. Ve stagnaci celkových stavů ovcí se projevil zvýšený počet porážek v roce 2009, pravděpodobně pod vlivem porážkové sezóny těsně předcházející provedení soupisu stavů. V kategorii koz a kozlů bylo k 1. 4. 2009 evidováno 16 674 ks, což je o 0,3 % více než v předchozím roce.

Tabulka č. 10 – Bilance výroby a spotřeby skopového a kozího masa¹⁾

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009 ²⁾	Meziroční index
Stavy ovcí celkem	ks	140 197	148 412	168 910	183 618	183 084	99,71
Stavy koz celkem	ks	12 623	14 402	16 222	16 627	16 674	100,28
Výroba	tis. t j. hm.	1,35	1,60	1,70	1,94	1,94	100,00
z toho - domácí hospodářství	tis. t j. hm.	1,13	1,40	1,45	1,65	1,65	100,00
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,47	0,46	0,55	0,46	0,48	104,35
Celková nabídka	tis. t j. hm.	1,82	2,06	2,25	2,40	2,42	100,83
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	1,73	1,94	2,16	2,32	2,35	101,29
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,08	0,12	0,09	0,08	0,07	87,50
Celková poptávka	tis. t j. hm.	1,82	2,06	2,25	2,40	2,42	100,83
Soběstačnost	%	78,0	82,5	78,7	83,6	82,6	98,72

1) Koefficient přepočtu živé hmotnosti na jatečnou = 0,46.

2) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

Pramen: ČSÚ - Statistika zahraničního obchodu, Soupis hospodářských zvířat; MZe; Svaz chovatelů ovcí a koz

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), J. Holá (MZe)

V porážkách skopového a kozího masa došlo ke zjevnému růstu počtu poražených kusů. Tradičně převažoval způsob samozásobení, jehož podíl na celkových porážkách se stejně jako v předchozím roce zvýšil. Celkové porážky ovcí včetně domácích porážek dosáhly podle odhadu ČSÚ 121,4 tis. ks, z toho 96,8 tis. ks jehňat. Z uvedených počtů bylo podle údajů ČSÚ na jatkách poraženo 9,4 tis. ks ovcí (včetně 7,2 tis. ks jehňat). Počet poražených ovcí celkem se meziročně zvýšil o 10,4 %, počet zvířat poražených na jatkách však klesl o 15,9 %. Průměrná porážková hmotnost jehňat klesla ve srovnání s předchozím rokem o 2,7 kg a činila 31,0 kg ž. hm./ks. Porážky koz včetně domácích porážek činily podle odhadu ČSÚ 17,3 tis. ks. Počet poražených koz na jatkách klesl na 470 ks.

Průměrná CZV jatečných jehňat v roce 2009 výrazně vzrostla na 58,4 Kč/kg ž. hm., což je meziroční růst o 16,9 Kč a 40,8 %. Vzdělání CZV jatečných jehňat v ČR byl v souladu s evropským vývojem, avšak několikanásobně vyšší zvýšení domácí ceny než zvýšení v evropském průměru dokládá nízkou vazbu domácího trhu na evropský trh.

V zahraničním obchodě se v přepočtu na skopové a kozí maso celkem meziročně mírně snížil vývoz a naopak mírně zvýšil dovoz. Příznivě se vyvíjel vývoz živých ovcí.

V roce 2009 bylo vyvezeno 2 302 ks živých ovcí, což je meziročně o 17,3 % více, byl rozšířen počet destinací a vývoz byl rovnoměrněji rozložen. Celkem 87,4 % ovcí bylo vyvezeno do Rakouska, Německa a Francie, dalšími destinacemi byly Maďarsko, Chorvatsko a Ukrajina. Dovoz živých ovcí, stejně jako zahraniční obchod s živými kozami, se tradičně pohyboval v minimálním množství. Zahraniční obchod se skopovým a kozím masem měl meziročně naopak mírně nepříznivý vývoj. Vývoz skopového a kozího masa dosáhl 34,7 t, což je o 22,4 % méně než v předchozím roce, zatímco dovoz se meziročně zvýšil o 4,0 % na 474,9 t. Nejvíce dovozu v mase pocházelo z Německa (71,9 %), další významnější množství byla dovezena z Nového Zélandu, Španělska a Austrálie (dohromady 22,1 %) a na zbytku se podílelo 11 evropských zemí.

Chov ovcí a koz v ČR stále představuje perspektivní oblast živočišné výroby. Poměrně nízká soběstačnost ČR v produkci skopového a kozího masa a rostoucí domácí poptávka vytváří příznivé prostředí pro zvýšení nabídky z domácí produkce. Chov ovcí a koz je rovněž podporován v rámci národních doplňkových plateb na přežvýkavce. Sazba národní doplňkové platby směřovaná na chov přežvýkavců byla v roce 2009 stanovena ve výši 1 461,30 Kč/VDJ, přepočítacím koeficientem 0,15 připadá na oprávněnou bahnici a kozu 219,20 Kč. Další přímé podpory byly zaměřeny zejména na udržování a zlepšování genetického potenciálu a podporu kontroly užitkovosti a dále mohli chovatelé ovcí a koz využít řadu dotačních titulů nepřímých podpor.

Po restrukturalizaci v chovu ovcí je současná populace ovcí zaměřena zejména na produkci masa. V plemenné skladbě stavů ovcí přetrvávala převaha plemen s kombinovanou a masnou užitkovostí. Podle údajů Ročenky chovu ovcí a koz, vydané Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo z celkových početních stavů ovcí v ČR v roce 2009 předběžně 52 % plemen s kombinovanou užitkovostí, podíl masných plemen činil 38 % a podíl dojených a ostatních plemen dosáhl 10,0 %. Vlnářská plemena nebyla vykazována. Zpracování ovčího a kozího mléka se uskutečňuje výhradně v místech chovů ovcí a koz, neboť v ČR není speciální mlékárna nebo sýrárna, která by vykupovala ovčí nebo kozí mléko. Přesto dochází na domácím trhu k rostoucí oblíbenosti spotřeby zejména kozích sýrů v souvislosti s možností jejich využití u osob s výskytem alergií na jiné druhy mléka a ve spojitosti s pozitivními účinky na lidský organismus. [11]

6. Analýza konkurenceschopnosti produktů rostlinné výroby

6.1. Obiloviny

Pěstební plocha obilovin v EU v roce 2009 činila 58,4 mil. ha, což bylo meziročně o 2,4 % méně. Nejdůležitějšími obilovinami v EU jsou pšenice setá, ječmen a kukuřice. Největší výměru obilovin z členských států sklídila v roce 2009 Francie, dále Polsko, Německo, Španělsko a Rumunsko. Celková produkce zrna obilovin v členských státech EU dosáhla objemu 292,7 mil. t, což představuje meziroční pokles o 5,6 %. Největšími producenty obilovin v EU jsou Francie, Německo a Polsko, jejichž objem představuje v součtu polovinu veškeré produkce obilí v EU. ČR zaujímá s objemem výroby 7,8 mil. t zrna mezi členskými státy 10. místo (odhad COCERAL¹¹).

Do konce marketingového roku 2008/09 platil u obilovin systém intervence ve smyslu nařízení Rady č. 1234/2007. Změny intervenčních opatření pro pšenici tvrdou a rýži jsou platné od marketingového roku 2009/10, pro ostatní obiloviny (pšenici setou, ječmen, kukuřici a čirok) budou změny platné od marketingového roku 2010/11, a to vzhledem k nutnosti adaptace zemědělců na nové podmínky.

Intervenční nákup obilovin v roce 2009/10 probíhal podle předem stanovených pravidel a zavedených postupů. Od 1. listopadu 2009 SZIF vykupoval pšenici a ječmen bez jakéhokoliv množstevního stropu. Vzhledem k nulovým množstevním stropům stanoveným od roku 2009/10 nebyl realizován intervenční nákup kukuřice. Výše intervenčního nákupu v ČR dosáhla 555,0 tis. t, prodej intervenčních zásob nebyl realizován. Intervenční cena je dlouhodobě stanovena na 101,31 €/t obilovin, od listopadu 2009 je zvyšována podle měsíce dodání obilovin o měsíční kompenzační příplatek za skladování ve výši 0,46 €/t.

Z celkové sklizňové plochy obilovin v ČR v roce 2009, tj. 1 541,7 tis. ha (meziročně menší o 1,1 %), zaujímaly největší podíl pšenice (831,3 tis. ha, tj. 53,9 % celkové plochy) a ječmen (454,8 tis. ha, tj. 29,5 %). Třetí nejvýznamnější obilovinou byla kukuřice s výměrou 105,3 tis. ha (6,8 % celkové plochy obilovin), na osevní ploše obilovin se dále podílely triticales (53,0 tis. ha, 3,4 %), oves (50,0 tis. ha, 3,2 %), žito (38,5 tis. ha, 2,5 %) a ostatní obiloviny (8,9 tis. ha, tj. 0,6 % celkové plochy obilovin).

Objem sklizené produkce obilovin v ČR dosáhl 7,83 mil. t, což představuje meziroční pokles o 6,4 %. Hlavní příčinou tohoto poklesu byl nedostatek srážek v jarních měsících roku 2009, který negativně ovlivnil výnosotvorné faktory především u později setých jarních

¹¹ European association representing trade in cereals, feedstuffs, oilseeds, olive oil and agrosupply at the European Union (Asociace obchodníků s obilovinami a olejninami v EU).

obilovin. Na celkové produkci se podílela nejvyšším objemem pšenice (4,36 mil. t, tj. 55,6 %), ječmene bylo sklizeno 2,00 mil. t, kukuřice 889,6 tis. t a dalších obilovin (žito, triticales, oves a ostatní) celkem 581,3 tis. t.

Bilance výroby a spotřeby obilovin je dlouhodobě aktivní. Míra soběstačnosti vzrostla v marketingovém roce 2009/10 na 147,0 % (tj. meziročně o 2,5 %) s dalším předpokladem mírného růstu a stagnací konečných zásob okolo 1,2 mil. t.

V průběhu marketingového roku 2009/10 se celkem dovezlo ze zahraničí 99,0 tis. t obilovin, což představuje proti skutečnosti předchozího roku další snížení o 21,9 %.

Celková nabídka 9 340,9 tis. t pro marketingový rok 2009/10 je o 3,8 % nižší než v roce předchozím. Očekává se celková domácí spotřeba 5 328,0 tis. t, meziročně o 8,7 % nižší kvůli snížení spotřeby obilovin na krmiva a technické účely.

Předpoklad objemu vývozu pro rok 2009/10 je 2 282,0 tis. t, z toho 66,2 % pšenice. Očekávaný vývoz do zemí EU tvoří 98,7 % celkového objemu exportu.

Meziročně došlo pouze k mírnému snížení celkového užití obilovin o 1,6 % na úroveň 8 165,0 tis. t, a to především díky rekordnímu vývozu a realizovanému intervenčnímu nákupu ve výši 555,0 tis. t. Celková úroveň exportu a konečných zásob bude i nadále silně ovlivněna aktuální cenovou úrovní obilovin v zahraničí.

Tabulka č. 11 – Bilance výroby a spotřeby obilovin

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	1 611,5	1 532,0	1 579,8	1 558,6	1 541,7	98,92
Hektarový výnos	t/ha	4,75	4,17	4,53	5,37	5,08	94,60
Produkce	tis. t	7 659,9	6 386,1	7 152,9	8 369,5	7 832,0	93,58
Počáteční zásoba²⁾	tis. t	1 775,1	1 149,6	920,3	1 210,1	1 409,9	116,51
Dovoz	tis. t	61,1	384,3	179,7	126,8	99,0	78,08
Celková nabídka	tis. t	9 496,1	7 920,0	8 252,9	9 706,4	9 340,9	96,23
Domácí spotřeba	tis. t	6 077,3	5 527,1	5 699,5	5 833,0	5 328,0	91,34
v tom - potraviny	tis. t	2 009,5	1 907,0	1 997,0	1 987,0	1 985,0	99,90
- osiva	tis. t	351,0	337,0	348,5	347,0	333,0	95,97
- krmiva	tis. t	3 685,0	3 256,6	3 265,0	3 187,0	2 777,0	87,14
- technické užití	tis. t	31,8	26,5	89,0	312,0	233,0	74,68
Vývoz	tis. t	1 961,9	1 472,6	1 343,2	2 272,5	2 282,0	100,42
Intervenční nákup	tis. t	543,8	1,5	0,0	191,1	555,0	290,42
Prodej intervenčních zásob	tis. t	236,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,00
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	307,3	0,0	0,0	191,1	555,0	290,42
Celkové užití	tis. t	8 346,5	6 999,7	7 042,7	8 296,6	8 165,0	98,41
Konečná zásoba	tis. t	1 149,6	920,3	1 210,2	1 409,9	1 175,9	83,40
Soběstačnost	%	126,0	115,5	125,5	143,5	147,0	102,45

1) Odhad, s výjimkou údajů o sklízni.

2) Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.

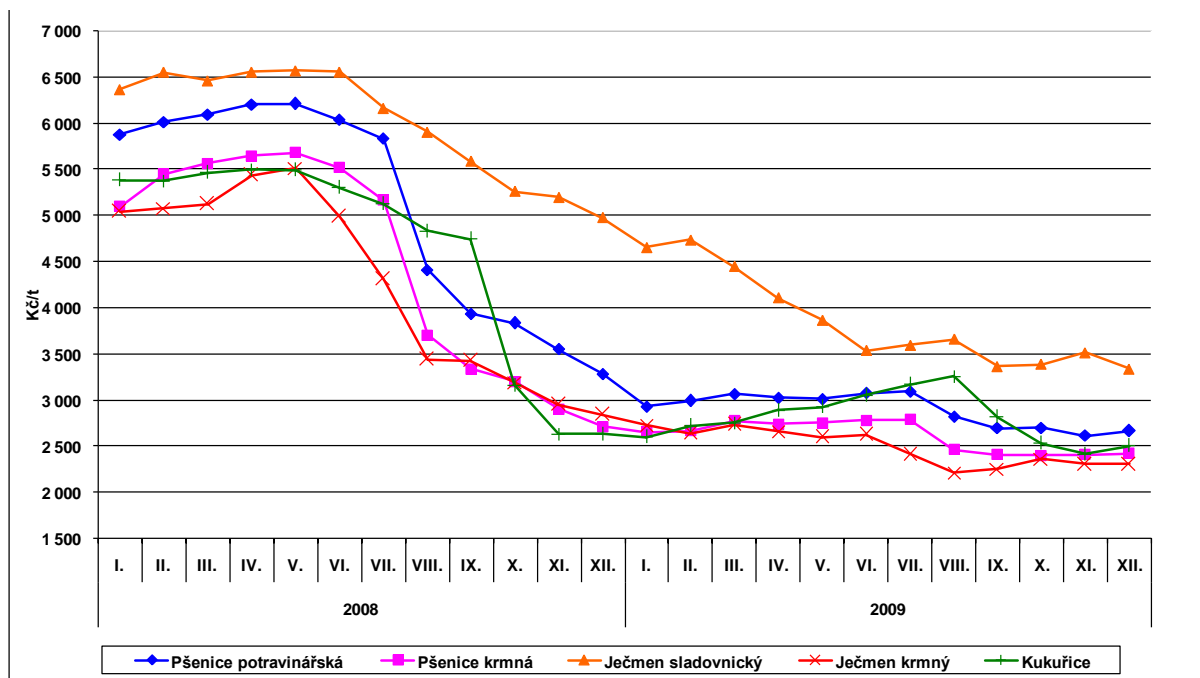
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklízni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

Ceny obilovin v EU se v roce 2009 se po strmém poklesu v druhé polovině předchozího roku pohybovaly na nízké úrovni. Ceny zemědělských výrobců obilovin v ČR kopírovaly vývoj v EU a s výjimkou sladovnického ječmene se pohybovaly v rozmezí od

2 200 do 3 250 Kč/t v závislosti na obilním druhu, přičemž došlo ke sblížení cen potravinářských a krmných obilovin. [12]

Graf č. 6 – Vývoj CZV vybraných obilovin v ČR 2008-09

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

6.2. Brambory

Pěstování brambor celkem, s výjimkou brambor určených na výrobu škrobu, není v EU 27 nijak regulováno. Z prostředků EU 27 je však poskytována jednotná platba na hektar zemědělské půdy (SAPS) a národní doplňková platba (Top – Up) dorovnávací SAPS prostřednictvím národních rozpočtů členských států. Celková produkce brambor EU 27 se meziročně snížila v roce 2009/10 o 0,7 % na 61,69 mil. t. Produkce brambor celkem v EU 15 v roce 2009/10 dosáhla 45,21 mil. t. Ve srovnání s rokem 2008/09 se zvýšila o 2,6 %. K nejvýznamnějším pěstitelům brambor celkem v zemích EU 27 patří Německo, Francie, Nizozemsko, Velká Británie a Belgie (EU 5). Ke snížení produkce o 8,9 % v roce 2009/10 na 16,49 mil. t došlo v nových členských zemích (EU 12). Ze států EU 12 dosáhlo v roce 2009 nejvyšší produkce Polsko (9,23 mil. t), Rumunsko (3,75 mil. t) a ČR (0,93 mil. t). S výjimkou Rumunska ve všech zemích produkce brambor klesla. Na produkci brambor celkem v EU 27

se v roce 2009/10 produkce zemí EU 5 (35,44 mil. t) podílela 57,4 % a produkce zemí EU 12 (16,49 mil. t) 26,7 %.

Produkční plochy brambor konzumních EU 27 postupně klesají. V původních zemích EU 15 dosáhla v roce 2009/10 produkční plocha konzumních brambor 969,9 tis. ha. Podíl ploch brambor konzumních zemí EU 5 na EU 15 v roce 2009/10 činil 67,5 % (654,9 mil. ha). V roce 2009/10 bylo dosaženo v zemích EU 15 průměrného výnosu 37,90 t/ha a 46,98 t/ha v EU 5. V roce 2009/10 hektarový výnos brambor konzumních v ČR dosáhl 26,46 t/ha, což představuje téměř 70% podíl na výnosu EU 15. Rok 2009/10 byl pro pěstování konzumních brambor příznivý a produkce zemí EU 15 se meziročně zvýšila o 3,8 % na 36,76 mil. t. Produkce brambor konzumních v ČR v roce 2009/10 se podílela na produkci zemí EU 15 zhruba 2 %.

V ČR v hospodářském roce 2009/10 klesly meziročně produkční plochy brambor celkem (se zápočtem ploch domácností) o 2,9 % (1 tis. ha) na 36,72 tis. ha při průměrném výnosu 25,29 t/ha. Celková produkce brambor v roce 2009/10 klesla meziročně o 1,7 % (16,5 tis. t) a činila 928,75 tis. t. Brambory rané byly sklizeny v roce 2009/10 z 3,29 tis. ha a jejich produkce se o 2,6 % zvýšila proti roku 2008/09 na 57,07 tis. t. Brambory konzumní ostatní¹² byly ve stejném období sklizeny (se zápočtem ploch domácností) z plochy 29,56 tis. ha a produkce dosáhla 782,08 tis. t při hektarovém výnosu 26,46 t/ha.

Podle údajů ČSÚ v roce 2009 došlo ve srovnání s rokem 2008 k 6,5% snížení CZV brambor konzumních na 3 303 Kč/t. V roce 2010 se výrazný růst CZV nepředpokládá. V roce 2009 byl zaznamenán také 4,4% pokles průměrné spotřebitelské ceny na 10,25 Kč/kg. Spotřeba brambor v roce 2008 činila 71,4 kg/obyv./rok a podle odhadu by měla v roce 2009 stagnovat na této úrovni.

Podle předběžných odhadů se v roce 2009/10 dovoz brambor celkem a ve výrobcích z brambor (přepočítané na syrové brambory) sníží o 3,7 tis. t na 265 tis. t. Za osm měsíců hospodářského roku 2009/10 bylo do ČR dovezeno 52,94 tis. t brambor. Největší množství dovezených brambor konzumních ostatních bylo v tomto období z Německa (20,38 tis. t), z Francie (20,33 tis. t) a z Nizozemska (4,38 tis. t). Do ČR bylo v roce 2008/09 dovezeno 268,7 tis. t brambor celkem a ve výrobcích z brambor. Nejvíce brambor celkem se dovezlo z Německa (44,41 tis. t), z Francie (17,33 tis. t) a z Nizozemska (9,72 tis. t). Největším

¹² ČSÚ přestal od roku 2005 uvádět v údajích o definitivních sklizních zemědělských plodin samostatné členění jednotlivých kategorií brambor. Pod názvem „brambory ostatní“ jsou uváděny sloučené údaje o bramborách konzumních ostatních a bramborách pro výrobu škrobu. Členění musí být proto provedeno na základě kvalifikovaného odhadu MZe, VÚB, ÚBS ČR a ÚZEI.

dovozcem raných brambor do ČR v roce 2008/09 bylo Španělsko (6,76 tis. t), Itálie (3,72 tis. t), Izrael (0,73 tis. t) a Egypt (0,68 tis. t).

V roce 2009/10 se odhaduje ve srovnání s rokem 2008/09 zvýšení vývozu brambor celkem přibližně o 20 % na 105 tis. t, z toho 50 tis. t brambor ve výrobcích. Za uplynulých osm měsíců hospodářského roku 2009/10 bylo dosud vyvezeno 27,15 tis. t brambor. Největší množství brambor konzumních bylo v tomto období exportováno na Slovensko (16,96 tis. t) do Německa (3,31 tis. t) a do Nizozemska (1,42 tis. t). Vývoz brambor z ČR v roce 2008/09 byl směřován především na Slovensko (16,97 tis. t), do Německa (6,91 tis. t) a do Polska (5,69 tis. t). Celkově bylo vyvezeno 40,91 tis. t brambor a 46,48 tis. t brambor ve výrobcích.

Ekonomika pěstování brambor konzumních

Podle výsledků výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za rok 2009 (ÚZEI) se předpokládá snížení nákladů na pěstování brambor konzumních ostatních ve srovnání s rokem 2008 přibližně o 3 % na 81 375 Kč/ha, tj. 3 148 Kč/t. I přes zvýšení cen nakupovaných hnojiv (o 6,2 %) a prostředků ochrany (o 4 %) se odhaduje v roce 2009 snížení přímých materiálových nákladů celkem o 3,5 %. Podstatný vliv na pokles nákladů celkem mělo snížení nákladů na nakupovanou sadbu o 8,2 % (17 604 Kč/ha) a snížení nákladů na ostatní přímý materiál o 8,4 % (2 871 Kč/ha).

Nákladová rentabilita brambor konzumních v roce 2009 vlivem poklesu CZV poprvé od roku 2005 spadla do záporných hodnot. Po započtení přímých plateb bylo pěstování brambor konzumních i přes meziroční pokles příznivější a souhrnná rentabilita dosáhla 5,6 %.

Tabulka č. 12 – Bilance výroby a spotřeby brambor celkem a ekonomika brambor konzumních a ostatních¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ²⁾	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	tis. ha	41,2	38,6	40,2	37,8	36,7	97,10
Hektarový výnos	t/ha	28,05	21,70	24,79	25,00	25,29	101,16
Počáteční zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Výroba	tis. t	1 156,0	836,6	997,7	945,2	928,8	98,26
Dovoz	tis. t	69,1	120,1	90,6	98,2	95,0	96,77
Dovoz ve výrobcích	tis. t	133,4	160,4	174,2	170,5	170,0	99,68
Celková nabídka	tis. t	1 358,5	1 117,1	1 262,5	1 213,9	1 193,8	98,34
Domácí spotřeba ³⁾	tis. t	1 185,4	1 018,3	1 162,5	1 126,5	1 088,8	96,65
v tom - potraviny	tis. t	745,0	635,0	645,0	645,0	645,0	100,00
- sadba	tis. t	120,0	120,0	125,0	111,0	115,0	103,60
- krmiva a ztráty	tis. t	154,0	152,7	242,9	234,3	192,2	82,01
- technické užití - škrob	tis. t	166,4	110,6	149,6	136,20	136,58	100,28
Vývoz	tis. t	125,8	46,8	50,4	40,91	55,00	134,44
Vývoz ve výrobcích	tis. t	47,3	52,0	49,6	46,48	50,00	107,57
Celková poptávka	tis. t	1 358,5	1 117,1	1 262,5	1 213,9	1 193,8	98,34
Konečná zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Soběstačnost	%	97,5	82,2	85,8	83,9	85,3	101,67
Ekonomika brambor konzumních ostatních							
Průměrné náklady na jednotku ⁴⁾	Kč/t	2 476,69	3 155,00	3 220,00	3 244,00	3 148,00	97,04
CZV brambory konzumní ostatní ⁵⁾	Kč/t	3 051,00	6 530,00	4 181,00	3 423,00	3 132,00	91,50
Přímé platby ⁶⁾	Kč/t	74,34	115,90	174,22	166,64	184,95	110,98
Nákladová rentabilita ⁷⁾	%	23,19	106,97	29,84	5,52	-0,51	-6,03
Souhrnná rentabilita ⁷⁾	%	26,19	110,65	35,26	10,65	5,37	-5,29
CZV EU 5 brambory konzumní ostatní ⁸⁾	Kč/t	4 512,30	7 272,80	3 395,00	3 088,07	3 015,00	97,63

1) Hospodářský rok u brambor celkem začíná 1. 7. roku sklízě a končí 30. 6. následujícího roku. Do bilance se započítávají rané brambory sklizené, dovezené či vyvezené od 1. 1. do 30. 6. začínajícího hospodářského roku.

2) Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

3) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály MZe, ÚZEI a ČŠS.

4) Výběrové šetření o nákladech zemědělských výrobců od roku 2004, 2009 odhad ÚZEI.

5) Průměrné CZV za marketingový rok vypočtené aritmetickým průměrem z údajů ČSÚ. CZV za 2009/10 od 1. 7. 2008 do 28. 2. 2010.

6) Přímé platby (pro výpočet jednotkové podpory použit výnos brambor konzumních ostatních):

V roce 2005: SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.

V roce 2006: SAPS = 2 517,80 Kč/ha z. p.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 755,10 Kč/ha o. p.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 341,40 Kč/ha z. p.

V roce 2009: SAPS = 3 710 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 184 Kč/ha z. p.

7) Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

8) CZV brambor konzumních ostatních v EU 5 - Potato Markets Weekly - Agra Informa Ltd. 2009, přepočtené podle kurzu ČNB.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Ceny zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu;

MZe; Agra Informa Ltd.; ÚZEI; ČŠS; ČNB

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), J. Žižka (MZe)

Do uznávacího řízení ÚKZÚZ bylo v roce 2009 přihlášeno 209 odrůd brambor. Z přihlášené plochy 3 703 ha bylo vyloučeno 319 ha a celková uznaná plocha byla 3 650 ha. Z této plochy bylo 92,8 % uznáno, 2,4 % sestupněno (zařazení sadby brambor do nižší jakostní třídy) a 4,7 % plochy nebylo uznáno.

Brambory na výrobu škrobu

V roce 2009 se plocha brambor na výrobu škrobu zvýšila ve srovnání s rokem 2008 o 3,8 % na 4 378 ha. Škrobnatost hlíz brambor se snížila přibližně o 1 % z 19,18 % v roce 2008 na 18,70 % v roce 2009. Na vyrobení 29,62 tis. t škrobu v roce 2009 bylo zpracováno 136,58 tis. t brambor při výnosu 33,0 t/ha. Průměrný výnos škrobu v roce 2009 se meziročně snížil o 4 % na 7,2 t/ha. Výrobci škrobu naplnili národní výrobní kvótu jen na necelých 88 %. Příčinou nenaplnění výrobní kvóty byla nízká škrobnatost brambor. V roce 2010 dala k dispozici společnost NATURA, a. s., Hamry přidělenou subkvótu k výrobě bramborového škrobu ve výši 2 213 t.

Průměrná cena brambor na výrobu škrobu podle ČSŠ v roce 2009 činila 1 777 Kč/t. Do průměrné ceny jsou zahrnuty obě části doplňkové platby, tj. platba vázaná na produkci (couplovaná) a platba oddělená od produkce (decouplovaná). Vývozní subvence v roce 2009 nebyly vyplaceny. Vzhledem ke zrušení poskytování výrobní náhrady od hospodářského roku 2009/10 nebyla v roce 2009 vyplacena žádná výrobní náhrada. Nárok na výplatu národní doplňkové platby (Top-Up) je podmíněn přiznáním jednotné platby na plochu (SAPS). Ze státního rozpočtu bylo v roce 2009 pěstitelům brambor vyplaceno 55 mil. Kč, z toho na národní doplňkové platby 19,2 mld. Kč a na doplatku 35,8 mld. Kč. V roce 2008 bylo celkově vyplaceno 75 mil. Kč.

Režimy pro brambory na výrobu škrobu a výplatu plateb administruje SZIF. [13]

6.3. Olejnin

Celková světová produkce hlavních druhů olejin¹³ v roce 2008/09 dosáhla 377,8 mil. t. K dalšímu růstu produkce olejin celkem o 10,4 % na 417,0 mil. t došlo v roce 2009/10. Největší podíl na růstu produkce měla sója. Nejvýznamnějšími producenty olejin v roce 2009/10 byly Spojené státy (98,9 mil. t), Brazílie (69,5 mil. t), Argentina a Čína. Hlavními dovozci olejin celkem v roce 2008/09 byla Čína (44,14 mil. t) a EU 27 (18,01 mil. t). V roce 2009/10 se předpokládá pokles dovozu olejin především v EU 27 na 16,82 mil. t. Největší producenti olejin, Spojené státy a Brazílie, jsou současně i největšími světovými vývozci olejin a v roce 2008/09 dohromady vyvezli 65,9 mil. t olejin celkem. Předpokládá se, že jejich vývoz olejin zůstane v roce 2009/10 téměř na úrovni roku 2008/09, tj. 65,26 mil. t. Produkce řepky ve světě zaznamenala v roce 2008/09 ve srovnání s rokem 2007/08 rekordní růst o téměř 20 % na 58,21 mil. t. V roce 2009/10 se produkce řepky dále zvýšila přibližně o 2 % na 59,58 mil. t (o 1,37 mil. t.). U slunečnice po významném meziročním zvýšení produkce v roce 2008/09 o 23,3 % na 33,32 mil. t došlo v roce 2009/10 k poklesu produkce přibližně o 8,1 % na 30,59 mil. t. Snížení hektarového výnosu sóji v roce 2008/09 meziročně o 12 % na 2,19 t/ha zapříčinil 5% pokles produkce, tj. na 210,90 mil. t. Po zvýšení produkční plochy o 5,7 % a při výnosu 2,51 t/ha došlo ke zvýšení produkce sóji v roce 2009/10 přibližně o 21,3 % na 255,91 mil. t.

Země EU 27 se na světové produkci řepky (58,21 mil. t) podílely v roce 2008/09 přibližně 32,7 % (19,01 mil. t). V roce 2009/10 se podíl řepky v EU 27 na světové produkci

¹³ Sójové boby, bavlníkové semeno, podzemnice olejná, slunečnicové semeno, řepkové semeno (USDA, březen 2010).

(59,58 mil. t) zvýšil na 35,9 % (21,43 mil. t). Největšími pěstiteli řepky v EU 27 jsou Německo, Francie a Polsko. Podíl slunečnice v roce 2008/09, vyprodukované v EU 27, na světové produkci (33,32 mil. t) dosáhl 20,8 % (6,94 mil. t). Ve sklizňovém roce 2009/10 se podíl produkce slunečnice na světové produkci (30,59 mil. t) zvýšil jen mírně na 22,3 % (6,83 mil. t). Světový dovoz olejnin dosáhl v roce 2008/09 výše 93,6 mil. t. V roce 2009/10 se očekává mírné zvýšení na 93,9 mil. t. Obdobný trend má světový vývoz olejnin. V roce 2008/09 se vyvezlo 93,9 mil. t olejnin a v roce 2009/10 se očekává růst o dalších 2,0 mil. t na 96,0 mil. t.

V EU 27 se spotřeba řepky meziročně zvyšuje. Předpokládá se, že se přímá spotřeba řepky v roce 2009/10 zvýší na 9,44 mil. t (meziroční růst o 11,0 %). U ostatních komodit (sója, slunečnice) se očekává snížení spotřeby. U řepky na průmyslové využití se proti roku 2008/09 předpokládá další zvýšení o 8,9 % na 6,3 mil. t. Obdobný trend se předpokládá u řepky využití v potravinářském průmyslu. V roce 2009/10 se očekává zvýšení její spotřeby až o 13,7 % na 3,12 mil. t. Rostoucí dovozní hodnota olejnin (řepka, sója a rostlinné oleje) v roce 2008 a 2009 měla významný vliv na pokles obchodní bilance EU 27.

V roce 2007 se zvýšily ceny energií, které společně s růstem poptávky po řepce na výrobu biopaliv (FAME) znamenaly zvýšení ceny řepky na historické maximum. Cena řepky se v polovině roku 2008 začala snižovat a v roce 2009 se vrátila až na úroveň cen před rokem 2007. Koncem roku 2008 se strmý pád cen řepky zastavil a cena na burze MATIF¹⁴ se stabilizovala na úrovni 8 000 Kč/t. V roce 2008 bylo dosaženo na burze MATIF průměrné ceny řepky ve výši 361,9 €/t (9 027 Kč/t). Celý rok 2009 byl rokem cenově nestálým. Počátkem roku 2009 se cena řepky zvedla na úroveň 8 450 Kč/t, zatímco před sklizní cena řepky neobvykle klesla na 6 500 Kč/t. K oživení trhu na burze MATIF došlo počátkem října. Cena řepky se dostala na 7 000 Kč/t. V roce 2009 se průměrná cena řepky snížila o 22,8 % na 279,2 €/t (7 385 Kč/t). Průměrná cena řepky na burze v Hamburku¹⁵ v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 klesla o 31,4 % na 279,4 €/t (7 524 Kč/t). V roce 2008 průměrná cena řepky dosáhla na burze v Hamburku 407,5 €/t (10 164 Kč/t).

V EU 27 byla v roce 2009/10 na ploše 11,2 mil. ha při průměrném hektarovém výnosu 2,66 t/ha dosažena celková produkce hlavních olejnin (řepka, slunečnice, sója) 29,7 mil. t. Ve srovnání s rokem 2008/09 se produkce olejnin v roce 2009/10 zvýšila o 9,7 %.

¹⁴ MATIF SA = Marché à Terme International de France (Francouzský mezinárodní termínový trh).

¹⁵ Hamburg CIF; Europe „OO“ Oil World Weekly.

Produkční plocha řepky v EU 27 se v roce 2009/10 rozšířila o 5,6 % na 6,59 mil. ha. Podle odhadů se hektarový výnos zvýšil na 3,25 t/ha a dosažená produkce řepky dosáhla 21,4 mil. t. Podíl řepky na produkci hlavních olejnin v roce 2009/10 byl přibližně 72 %.

Nejvýznamnějšími producenty řepky v EU 27 jsou Německo, Francie a od roku 2004 i Polsko. Na největší ploše v roce 2009/10 se pěstovala řepka v Německu (1,47 mil. ha) ve Francii (1,47 mil. ha) a v Polsku (0,81 mil. ha). Ve všech uvedených zemích se plocha řepky ve srovnání s rokem 2008/09 rozšířila.

Výnosově nejúspěšnější v letech 2008/09 a 2009/10 bylo Německo (3,8 t/ha, resp. 4,3 t/ha), Francie (3,3 t/ha, resp. 3,8 t/ha), Dánsko (3,7 t/ha, resp. 3,8 t/ha) a Velká Británie (3,3 t/ha, resp. 3,4 t/ha). Na celkové produkci řepky EU 27 se nejvíce podílelo Německo s produkcí 5,16 mil. t řepky, resp. 6,29 mil. t. Ve Francii byla dosažena ve stejném období produkce 4,72 mil. t řepky, resp. 5,55 mil. t. Třetím největším producentem řepky bylo Polsko s produkcí 2,10 mil. t v roce 2008/09 a 2,40 mil. t v roce 2009/10. Důvodem nižší produkce řepky v Polsku v roce 2008/09 (2,7 t/ha) a v roce 2009/10 (2,9 t/ha) byl výnos pod průměrem zemí EU 27.

Olejniny nejsou součástí SZP, resp. SOT, s výjimkou olivového oleje a stolních oliv, ale patří ke komoditám, které jsou podporovány v rámci přímých plateb jednotnou platbou na hektar zemědělské půdy (SAPS) a národní doplňkovou platbou (Top-Up), dorovnávací SAPS prostřednictvím národních rozpočtů členských států. Trh s řepkou v ČR korespondoval s evropským i světovým trhem. Pěstování řepky je v ČR ve srovnání se zeměmi EU 15 na vysoké úrovni. Řepka je v ČR dlouhodobě rentabilní komoditou, ale pokles CZV v roce 2009 na světových a evropských trzích zasáhl ekonomiku pěstování řepky také v ČR.

Rok 2009 byl charakteristický velmi proměnlivým počasím. Suchému dubnu, kdy nedosahovaly srážky ani 10 % běžného průměru, předcházely srážky bohatý únor a březen. V červnu a v červenci se vyskytovaly na řadě míst ČR silné bouřky místy s kroupami, které způsobily škody na porostech.

Meziročně se zvýšila plocha olejnin v ČR o 0,6 % ze 483,85 tis. ha v roce 2008/09 na 486,53 tis. ha v roce 2009/10. Hektarový výnos se zvýšil o 6,5 % z 2,47 t/ha v roce 2008/09 na 2,63 t/ha v roce 2009/10. Celková produkce olejnin v ČR v roce 2009/10 dosáhla 1 279,62 tis. t, tj. zvýšení produkce o 7,2 %.

Řepka olejná se v roce 2009/10 pěstovala na produkční ploše 354,83 tis. ha, což představuje meziroční zvýšení o 0,6 %. Na zvýšení produkce řepky o 7,6 % z 1 048,94 tis. t v roce 2008/09 na 1 128,12 tis. t v roce 2009/10 mělo také vliv zvýšení hektarového výnosu o 8,2 % (3,18 t/ha). Na produkci řepky EU 27 se Česká republika podílela 5,5 % v roce

2008/09 a 5,3 % v roce 2009/10. Česká republika s průměrným výnosem 3,18 t/ha v roce 2009/10 je na úrovni průměrného výnosu EU 12. Celková nabídka řepky v roce 2009/10 po započtení zásob a předpokládaného dovozu řepky se odhaduje na 1 172,22 tis. t a pokryje tak zvýšenou domácí spotřebu. Podle údajů MPO v roce 2008/09 se množství řepky zpracované na FAME podílelo na celkové produkci téměř 27 %, tj. 300 tis. t. Do poloviny roku 2009/10 bylo na FAME zpracováno 229,3 tis. t řepky, což zatím představuje 20,3% podíl na celkové produkci řepky roku 2009/10. I přes meziroční navýšení celkové poptávky po semeni řepky o 5,1 % na 1 142,5 tis. t bude Česká republika v potřebě řepky soběstačná. Domácí produkce plně pokrývá zvýšenou spotřebu řepky. V roce 2009/10 se proti roku 2008/09 míra soběstačnosti snížila o 0,2 % na 161,2 %.

Zahraněční obchod ČR je výrazně ovlivněn změnami směnné hodnoty CZK vůči měnám zemí, se kterými nejvíce obchodujeme. Cenové výkyvy na světovém a evropském trhu s olejinami, resp. s řepkou, ovlivnily i agrární obchod v ČR. Ačkoliv se vývoz řepky meziročně zvýšil o 8 % z 435 tis. t v roce 2008 na 470 tis. t řepky v roce 2009, výrazné snížení vývozní hodnoty o 23,8 % z 9 539 Kč/t v roce 2008 na 7 266 Kč/t v kalendářním roce 2009 zvýšil kladné saldo zahraničního obchodu ve finančním vyjádření pouze o 3,6 % na 3,48 mld. Kč. Podle předběžných odhadů na hospodářský rok 2009/10 se očekává snížení množství dovezené řepky přibližně o 8 % na 30 tis. t. Dovoz řepky se v roce 2008/09 realizoval především ze Slovenska (29,08 tis. t), Maďarska (0,7 tis. t) a z Německa (0,5 t). Podle předběžných údajů se dovozní země do ČR nebudou měnit ani v roce 2009/10. V roce 2008/09 bylo vyvezeno 41,5 % domácí produkce. V roce 2009/10 se očekává růst podílu vývozu na domácí produkci o 0,2 p. b. Vývoz řepky v roce 2009/10 nejčastěji směřuje do Německa, Polska a na Slovensko. Nejvíce řepky se vyvezlo v roce 2008/09 do Německa (326,93 tis. t), do Polska (83,09 tis. t) a do Rakouska (17,93 tis. t). V hospodářském roce 2008/09 bylo saldo ZO s řepkou 3,54 mld. Kč.

Podle údajů ČSÚ dosáhla CZV řepkového semene v roce 2008 v průměru 9 785 Kč/t. Výrazný pokles CZV řepky o 27,4 % nastal v roce 2009, kdy bylo dosaženo průměrné CZV 7 104 Kč/t.

Podle definitivních údajů výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobců za rok 2008 (ÚZEI) dosáhly v roce 2008 průměrné náklady na pěstování řepky 7 395 Kč/t (22 873 Kč/ha). Podle předběžných údajů se v roce 2009 předpokládá jejich snížení o 2,4 % na 7 220 Kč/t (22 954 Kč/ha). Odhaduje se mírné zvýšení finančních prostředků na nakupovaná osiva, na nákup hnojiv a na prostředky na ochranu rostlin. Snížení o 7 % se očekává u režijních nákladů.

Tabulka č. 13 – Bilance výroby a spotřeby řepky olejné a její ekonomika¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	tis. ha	267,2	292,2	337,6	356,9	354,8	99,41
Výnos	t/ha	2,88	3,01	3,06	2,94	3,18	108,16
Počáteční zásoba	tis. t	125,9	51,7	79,7	19,7	14,1	71,57
Výroba	tis. t	769,4	880,2	1 031,9	1 048,9	1 128,1	107,55
Dovoz	tis. t	76,2	63,3	29,9	32,6	30,0	92,02
Celková nabídka	tis. t	971,5	995,2	1 141,8	1 101,6	1 172,2	106,41
Domácí spotřeba	tis. t	746,0	718,0	700,0	650,0	700,0	107,69
z toho - FAME ²⁾	tis. t	354,7	231,1	242,3	300,0	320,0	106,67
Osivo	tis. t	2,0	2,0	2,4	2,5	2,5	100,00
Vývoz	tis. t	171,8	195,5	419,7	435,0	470,0	108,05
Celková poptávka	tis. t	919,8	915,5	1 122,1	1 087,5	1 172,5	107,82
Konečná zásoba	tis. t	51,7	79,7	19,7	14,1	49,7	352,62
Soběstačnost	%	103,1	122,6	147,4	161,4	161,2	99,87
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku ³⁾	Kč/t	6 736,82	6 334,81	6 485,00	7 395,00	7 220,00	97,63
CZV semene řepky olejné ⁴⁾	Kč/t	5 628,00	6 657,00	7 418,00	9 785,00	7 104,00	72,60
Přímé platby ⁵⁾	Kč/t	1 536,67	1 580,80	1 485,82	1 501,39	1 538,99	102,50
Nákladová rentabilita ⁶⁾	%	-16,46	5,09	14,39	32,32	-1,61	-33,93
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	6,35	30,04	37,30	52,62	19,71	-32,91

1) Marketingový rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Svaz výrobců bionafty.

3) Náklady řepky olejné podle výběrového šetření ÚZEI.

4) ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců za kalendářní rok.

5) Přímé platby:

V roce 2005: SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,90 Kč/ha o. p.

V roce 2006: SAPS = 2 517,80 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 240,40 Kč/ha o. p.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 755,10 Kč/ha o. p.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 341,40 Kč/ha z. p.

V roce 2009: SAPS = 3 710 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 184 Kč/ha z. p.

6) Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; Sdružení pro výrobu bionafty

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), J. Potměšilová (MZe)

V roce 2009 došlo k navýšení přímých plateb o 2,5 % z 1 501 Kč/t v roce 2008 na 1 539 Kč/t. Po započtení přímých plateb bylo dosaženo souhrnné rentability 19,7 %. V roce 2009 byla podruhé od roku 2005/06 bez započtení přímých plateb záporná nákladová rentabilita řepky.

Olejniný se řadí v ČR mezi významné komodity. Pěstování olejin není v EU regulováno, ale jejich pěstování je podporováno jednotnou platbou na hektar zemědělské půdy. Pokles cen řepky na evropských a světových burzách byl v roce 2009/10 způsobený zvýšením světové produkce. Nejvyšší podíl produkční plochy (přes 70 %), výnosu a produkce na olejninách celkem v ČR zaujímá řepka. ČR je i přes zvýšení domácí spotřeby v produkci řepky soběstačná a na zahraničních trzích konkurenceschopná. [14]

6.4. Ovoce

V roce 2009 dosáhla v ČR celková produkce ovoce 417,5 tis. t, tj. meziroční zvýšení o 2 %. Jablek se sklídilo 258,9 tis. t, což bylo o 6 % méně než v roce 2008. Ve vztahu k pětiletému průměru 2004 až 2008 však byla produkce jablek o 4 % vyšší a na celkové úrodě

ovoce se podílela 62 %. Z dalších druhů ovoce se meziročně snížila sklizeň ještě u jahod (o 14 % na 10,8 tis. t), rybízu (o 5 % na 16,3 tis. t) a vlašských ořechů (o 4 % na 9,8 tis. t). U většiny druhů ovoce však byla úroda v roce 2009 proti předchozímu roku vyšší. K největšímu zvýšení produkce došlo u meruněk (o 55 % na 14,0 tis. t), švestek a slív (o 40 % na 42,0 tis. t) a hrušek (o 39 % na 23,9 tis. t). U broskví, třešní, višni a angreštu byla sklizeň meziročně vyšší o 2-7 %. Úroda v domácnostech byla v roce 2009 proti roku 2008 vyšší, a to i přes menší sklizeň jablek, v důsledku velké úrody meruněk, švestek, slív, hrušek a broskví. V zemědělském sektoru se sklizeň ovoce meziročně snížila o 3 %.

Rozhodující význam pro pěstování ovoce mají produkční sady. Sklizeň v těchto sadech v roce 2009 činila 178,1 tis. t. Byla tak na úrovni pětiletého průměru 2004 až 2008 a o 3 % nižší než v roce 2008. V některých lokalitách navíc úrodu poškodilo krupobití. Ve většině sadů se v roce 2009 podařilo dobře zvládnout ochranu proti chorobám a škůdcům. Výsadby jabloní postihlo v některých oblastech kromě krupobití ještě negativně i sucho. Sklizeň jablek v produkčních sadech v roce 2009 činila 145,0 tis. t, tj. meziroční pokles o téměř 8 % a na celkové sklizni ovoce z produkčních sadů se jablka podílela 81 %. Průměrný hektarový výnos jablek v roce 2009 činil 16,7 t/ha. Nejvíce pěstovanými odrůdami jablek v České republice zůstávají Golden Delicious a Idared, jejichž plochy v produkčních sadech tvoří 41 % celkové výměry jabloňových sadů. Množství sklizených jablek v ČR se v roce 2009 podílelo přibližně 1,5 % na sklizni jablek v EU, která se předpokládá ve výši 10,0 mil. t. Největším producentem jablek ze zemí EU bylo v roce 2009 Polsko (2,3 mil. t sklizených jablek), Itálie (2,1 mil. t), Francie (1,6 mil. t) a Německo (1,0 mil. t). Z dalších druhů ovoce byla meziročně nižší sklizeň v produkčních sadech o více než pětinu u broskví (3,0 tis. t), u kterých se tak projevilo další snížení pěstební plochy, a o čtvrtinu u červeného rybízu (2,4 tis. t). Rekordní úroda byla v roce 2009 u hrušek, která meziročně vzrostla o 120 % na 5,9 tis. t, což je důsledek zvyšujících se ploch výsadeb hrušní, které nyní přicházejí do plné plodnosti, dále u meruněk o téměř 60 % na 4,2 tis. t a u třešní o téměř 30 % na 2,6 tis. t. Na dobré násadě třešní a meruněk se pozitivně projevilo teplé a brzké jaro téměř bez mrazů. Velká část úrody třešní však popraskala vlivem častých dešťových přeháněk v průběhu června, takže nebyla sklizena. Rekordní byla v roce 2009 také úroda švestek, která meziročně vzrostla o 34 % na 7,5 tis. t, vyšší byla i produkce černého rybízu (0,5 tis. t). Stejně sklizně jako v roce 2008 bylo v roce 2009 dosaženo u višni (6,9 tis. t).

Rozloha produkčních ovocných sadů činila podle šetření ÚKZÚZ k 31. 5. 2009 celkem 17,7 tis. ha, z toho 16,6 tis. ha bylo sadů plodných. Jejich věková struktura není vyhovující, i když podíl přestárých sadů vykazuje v posledních letech mírný pokles. Přesto je

v poklesu plodnosti 47 % ovocných sadů, 36 % sadů je v plné plodnosti, 11 % na počátku plodnosti a 6 % tvoří mladé neplodné sady. Nejpříznivější věková struktura je u švestek, slivoní, hrušní a třešní, nejhorší u jabloní (56 % sadů v poklesu plodnosti, 33 % v plné plodnosti, 8 % na začátku plodnosti, 3 % sadů jsou výsadby mladé a neplodné), broskvoní, višně a drobného ovoce. ČR má po Estonsku druhou nejhorší věkovou strukturu jabloňových sadů v celé EU. V důsledku jejich přestárlosti jsou hektarové výnosy jablek nízké a výrazně zaostávají za hektarovými výnosy významných ovocnářských zemí EU.

V roce 2009 bylo do Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) zapojeno 261 pěstitelů s plochou 11,0 tis. ha. Z tohoto počtu je 113 členů, kteří pěstují ovoce na ploše 7,2 tis. ha, držitelé známky SISPO, zbývajících 148 členů, s výměrou výsadeb 3,8 tis. ha, jsou čekatelé. Proti roku 2008 došlo v roce 2009 k navýšení celkového počtu členů o 18 a výměra výsadeb se rozšířila o 285 ha. Největší rozlohu v integrovaném způsobu pěstování zaujímají jabloně (5,8 tis. ha), následují višně (1,2 tis. ha) a slivoně (1,1 tis. ha).

K 31. 12. 2009 bylo u pěstitelů naskladněno celkem 35,5 tis. t jablek. Tato zásoba byla proti stejnému období roku 2008 menší o 14 %, vzhledem k pětiletému průměru však byla o 7 % vyšší. Největší podíl zásob tvořily opět odrůdy Idared (46 %) a Golden Delicious (24 %). Meziročně bylo více naskladněno zejména odrůdy Gala (66 %), výrazně menší zásoby byly především u odrůd skupiny Red Delicious, Rubín, Šampion a Gloster. Téměř dvě třetiny všech jablek byly uskladněny ve skladech s ULO atmosférou (včetně řízené atmosféry), tj. ve skladech se sníženým obsahem kyslíku a oxidu uhličitého.

V průběhu roku 2009 se dovezlo do České republiky celkem 541,1 tis. t ovoce v hodnotě 10,2 mld. Kč, tj. přibližně stejné množství jako v roce předchozím. Import ovoce mírného pásma (m. p.) bez ořechů vlašských, které jsou započteny do skořápkového ovoce, ve výši 173,8 tis. t byl meziročně nižší o 4 %. Jeho finanční hodnota činila 3,5 mld. Kč a byla tak o 12 % menší než v roce 2008. Dovoz jižního ovoce ve výši 342,8 tis. t za 5,4 mld. Kč byl v roce 2009 přibližně ve stejné výši jako v roce 2008. I v roce 2009 pokračoval pokles importu skořápkového ovoce, který činil 16,0 tis. t v celkové hodnotě 899,4 mil. Kč (meziroční snížení o 6 %, resp. 11 %) a ovoce sušeného, kterého bylo dovezeno 8,5 tis. t za 401,8 mil. Kč (meziroční pokles o 9 %, resp. o 8 %).

Množství dovezených jablek bylo v kalendářním roce 2009 nižší než v roce předcházejícím. Dodávky činily 63,0 tis. t v hodnotě 716,2 mil. Kč a na celkovém dovozu ovoce m. p. se jablka podílela 36 %.

Vývoz ovoce včetně reexportu v roce 2009 činil celkem 146,0 tis. t v hodnotě 2,3 mld. Kč. Došlo tak k meziročnímu zvýšení množství exportovaného ovoce o 4 %.

Výsledná záporná bilance zahraničního obchodu s čerstvým a sušeným ovocem za rok 2009 činila v objemovém vyjádření 395,1 tis. t, (tj. meziroční snížení o 1 %), ve finančním vyjádření 7,9 mld. Kč (meziroční snížení o 8 %).

V roce 2008 došlo, po poklesu spotřeby ovoce v roce 2007, k meziročnímu nárůstu o 3,7 kg/os./rok na historické maximum 89,1 kg/os./rok. Vzrostl především zájem konzumentů o ovoce mírného pásma (o 2,7 kg/os./rok na 54,1 kg/os./rok). Z jednotlivých druhů ovoce se v roce 2008 meziročně zkonsumovalo o 1,9 kg/os./rok více jablek, takže jejich celková spotřeba dosáhla 26,5 kg/os./rok. Byl to důsledek vysokého samozásobení obyvatelstva jableky ze sklizně roku 2008. Dále se zvýšila spotřeba vinných hroznů (o 0,9 kg/os./rok na 4,8 kg/os./rok), mírně rybízu a hrušek. Naopak poklesl zájem spotřebitelů o švestky, třešně, meruňky a broskve. Spotřeba jižního ovoce v roce 2008 vzrostla na rekordních 35,0 kg/os./rok (meziroční nárůst o 1,0 kg/os./rok). Spotřeba pomerančů a mandarinek proti předchozímu roku poklesla o 1,5 kg/os./rok na 12,3 kg/os./rok, naopak výrazně se zvýšil zájem spotřebitelů o banány, kterých se zkonsumovalo 12,2 kg/os./rok (meziroční nárůst o 2,6 kg/os./rok). V roce 2009 dosáhla podle předběžných odhadů ÚZEI spotřeba ovoce 88,5 kg/os./rok, z toho ovoce m. p. 53,5 kg/os./rok a ovoce jižního 35,0 kg/os./rok.

Tabulka č. 14 – Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovny a ořechů vlašských

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů	tis. ha	17,1	17,1	16,3	16,6	16,6	100,0
Hektarový výnos (produkční sady)	t/ha	9,59	11,18	8,78	11,07	10,71	96,7
Domácí výroba³⁾	tis. t	305,7	432,4	371,5	409,9	417,5	101,9
z toho - produkční sady⁴⁾	tis. t	164,4	191,0	143,5	183,8	178,1	96,9
Dovoz⁵⁾	tis. t	184,4	193,2	169,9	181,3	174,0	96,0
Celková nabídka	tis. t	490,1	625,6	541,4	591,2	591,5	100,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení²⁾	tis. t	389,7	444,8	407,0	431,7	448,1	103,8
Nákup ke zpracování⁶⁾	tis. t	43,0	85,6	63,8	81,3	65,0	80,0
Vývoz včetně reexportu⁵⁾	tis. t	57,4	95,2	70,6	78,2	78,4	100,3
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	490,1	625,6	541,4	591,2	591,5	100,1
Soběstačnost⁷⁾	%	78,4	97,2	91,3	95,0	93,2	98,1

1) Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

3) Podle ČSÚ.

4) Podle ÚKZÚZ.

5) Pro rok 2009 odhad.

6) Pro rok 2009 odhad MZe a ÚZEI.

7) Uvedená čísla jsou zatížena chybou, neboť v dovozu a vývozu nejsou započteny výrobky z ovoce.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; OU ČR; ÚKZÚZ; ZS KOLI

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

Tabulka č. 15 – Bilance výroby a spotřeby jablek¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů	tis. ha	9,1	9,0	8,6	8,8	8,7	98,9
Hektarový výnos (produkční sady)	t/ha	15,26	17,62	13,13	17,90	16,68	93,2
Domácí výroba ³⁾	tis. t	209,2	263,6	219,3	274,1	258,9	94,5
z toho - produkční sady ⁴⁾	tis. t	138,4	159,2	113,1	156,7	145,0	92,5
Dovoz ⁵⁾	tis. t	89,1	68,0	75,8	60,7	67,0	110,4
Celková nabídka	tis. t	298,3	331,6	295,1	334,8	325,9	97,3
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	175,9	177,9	163,5	175,2	168,0	95,9
Nerealizovaná produkce	tis. t	18,0	23,0	32,0	29,0	50,9	175,5
Nákup ke zpracování ⁶⁾	tis. t	57,0	62,6	44,4	65,4	48,0	73,4
Vývoz ⁵⁾	tis. t	47,4	68,1	55,2	65,2	59,0	90,5
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	298,3	331,6	295,1	334,8	325,9	97,3
Soběstačnost ⁷⁾	%	118,9	148,2	134,1	156,4	154,1	98,5
Souhrnná rentabilita - nová výsadba ⁸⁾	%	1,9	1,5	39,3	-3,3	.	.
Souhrnná rentabilita - stará výsadba ⁸⁾	%	-7,3	-11,7	30,4	-22,3	.	.

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Včetně ztrát.

3) Podle ČSÚ.

4) Podle ÚKZÚZ.

5) Pro marketingový rok 2009/10 odhad OU ČR a MZe.

6) Pro rok 2009/10 odhad MZe.

7) Uvedená čísla jsou zatížena chybou, neboť v dovozu a vývozu nejsou započteny výrobky z jablek.

8) Podle podkladů OU ČR. Za marketingový rok 2009/10 nelze uvést vzhledem k tomu, že produkce z roku 2009 není dosud prodána.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; ÚKZÚZ; OU ČR; ZS KOLI

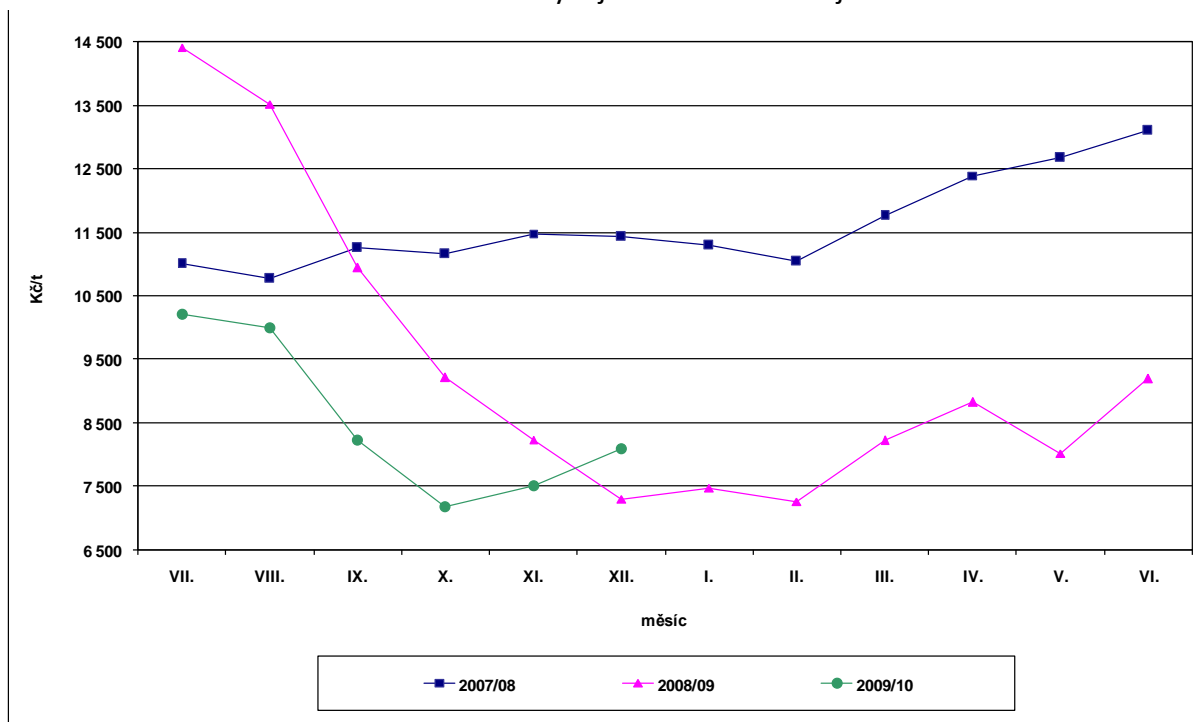
Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe), M. Ludvík (OU ČR)

V roce 2009 byly ceny zemědělských výrobců ovoce opět výrazně meziročně nižší, a to o 24 %, což je ještě o 2 % více než v roce předchozím. Pěstitelé ovoce tak odhadují propad cen tržeb u konzumního ovoce na 280 mil. Kč a dalších 100 mil. Kč u ovoce na zpracování. Průměrná roční CZV konzumních jablek byla v roce 2009 proti roku 2008 nižší o 25 % a činila pouhých 7 808 Kč/t. Na spotřebitelské ceně se tak podílela jen 30 %. Snížily se však CZV i ostatních druhů ovoce, s výjimkou černého rybízu a vlašských ořechů. Zejména poklesla cena průmyslových jablek (o 27 % na 1 298 Kč/t) a hrušek (o 26 % na 8 400 Kč/t), v důsledku vyšší úrody i meruněk (o 24 % na 14 584 Kč/t), dále broskví a nektarinek (o 18 % na 9 891 Kč/t). Ke snížení ceny došlo v roce 2009 také u švestek (7 964 Kč/t), červeného i bílého rybízu (6 643 Kč/t) a třešní (26 460 Kč/t). Meziročně se zvýšila pouze CZV černého rybízu (o 13 % na 9 500 Kč/t).

Světová krize a vyšší zásoby jablek v EU ze sklizně roku 2008 způsobené tím, že se jablka nepodařilo včas prodat, způsobily, že jablka ze sklizně 2009 se v ČR prodávala za cenu nižší, než činí jejich výrobní náklady. Navíc na tuzemském trhu bylo, zejména v posledních měsících roku 2009, dostatek banánů a citrusů, které konkurují jablkům, za poměrně nízké ceny. Krize rovněž výrazně srazila poptávku po ovoci na zpracování, například do džusů či marmelád. Jednalo se zejména o višně, rybíz a moštová jablka. Poněkud lepší situace byla u třešní, hrušek nebo meruněk. Z důvodu velmi nízkých nákupních cen ovoce

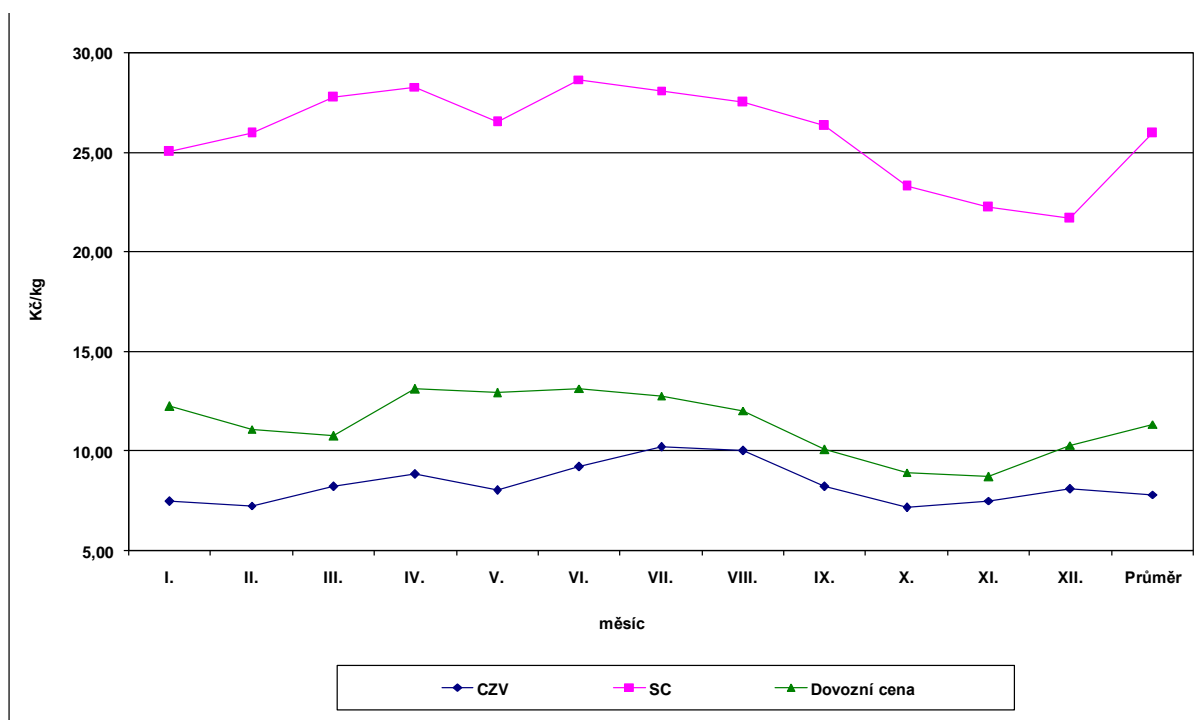
pro zpracovatelský průmysl zůstalo tak v sadech nesklizeno přibližně 30 tis. t ovoce. CZV ovoce určeného pro zpracovatelský průmysl, zejména višňi a červeného rybízu, klesly v roce 2009 pod úroveň cen roku 1989.

Graf č. 7 – Měsíční vývoj CZV konzumních jablek

Spotřebitelské ceny ovoce byly v roce 2009 v průměru meziročně nižší o 8 %. Ze sledovaných druhů ovoce mírného pásma se výrazně snížila v roce 2009 spotřebitelská cena pouze u konzumních jablek (o 20 % na 25,93 Kč/kg) a o 5 % na 55,66 Kč/kg cena stolních hroznů. U ostatních druhů ovoce m. p. spotřebitelská cena naopak mírně vzrostla – u broskví a nektarinek o 6 % na 64,87 Kč/kg a zahradních jahod o 4 % na 130,41 Kč/kg. Z jižního ovoce v roce 2009 výrazně meziročně poklesla spotřebitelská cena citrónů (o 32 % na 33,04 Kč/kg), kiwi (o 18 % na 50,38 Kč/kg) a nepatrně také pomerančů (29,67 Kč/kg), cena banánů ve výši 30,42 Kč/kg zůstala na úrovni roku předcházejícího.

Graf č. 8 – Porovnání CZV, SC a dovozních cen konzumních jablek v roce 2009

Ke konci roku 2009 bylo v ČR registrováno 8 organizací producentů ovoce a zeleniny a 10 předběžně uznaných seskupení producentů ovoce a zeleniny s plánem k dosažení uznání. V rámci společné organizace trhu obdržely organizace producentů ovoce a zeleniny v roce 2009 dotaci v částce 28,4 mil. Kč, která byla vyplacena z prostředků EU. Předběžně uznaná seskupení producentů ovoce a zeleniny získala celkem 9,3 mil. Kč.

V rámci agroenvironmentálních opatření HRDP byla stanovena sazba na integrovanou produkci ve výši 9 857 Kč/ha ovocného sadu. Žádost o dotaci na integrované systémy pěstování ovoce v roce 2009 podalo 71 ovocnářů v celkové částce 42,2 mil. Kč pro výměru 4 277 ha. Na základě požadavků podaných v roce 2008 bylo v roce 2009 vyplaceno 74 žádostí na výměru 4 422 ha sadů ve výši 43,2 mil. Kč. Na ekologické pěstování ovoce, u kterého činí sazba 24 470 Kč/ha, podali v roce 2009 žádost 4 pěstitelé pro 13 ha sadů ve výši 0,3 mil. Kč a bylo proplaceno 43 žádostí z roku 2008 pro 245 ha sadů v částce 5,9 mil. Kč. V programu rozvoje venkova (EAFRD) pro období 2007-2013 činí sazba pro integrovanou produkci ovoce 435 €/ha, tj. v roce 2009 11 669 Kč/ha. V roce 2009 požádalo o dotaci 252 pěstitelů na 7 883 ha ovocných sadů ve výši 92,0 mil. Kč. Vyplaceno bylo 220 žádostí podaných v předchozím roce na výměru 6 772 ha sadů v částce 77,1 mil. Kč. Sazba pro ekologické pěstování ovoce činí 849 €/ha, tj. v roce 2009 ve výši 22 774 Kč/ha. O dotaci na pěstování ovoce v sadech ekologického zemědělství v roce 2009 požádalo 225 ovocnářů pro 2 201 ha sadů na částku 50,1 mil. Kč. Na pěstování ovoce v sadech ekologického zemědělství se v roce 2009 vyplatilo 221 žádostí z roku 2008 pro 2 409 ha sadů

ve výši 53,2 mil. Kč. Celkem tak bylo v roce 2009 proplaceno na integrovanou produkci ovoce 294 žádostí na 11,2 tis. ha ve výši 120,3 mil. Kč a na ekologické zemědělství 264 žádostí ve výši 59,1 mil. Kč pro výměru 2 654 ha. Dále v rámci modernizace ovocnářských a zelinářských podniků bylo v roce 2009 schváleno 54 žádostí pro sklady ovoce a zeleniny ve výši 200,7 mil. Kč, 64 žádostí na nosné konstrukce ve výši 111,3 mil. Kč a 32 žádostí ovocnářů, dalších školkařů (zejména pěstitelů květin) a zahradníků na skleníky, fóliovníky a kontejnerovny ve výši 84,0 mil. Kč.

Z národních dotačních programů čerpali ovocnáři v roce 2009 v rámci integrované produkce na restrukturalizaci 353 ha ovocných sadů 58,2 mil. Kč, na výsadbu 18 ha ekologických sadů 1,8 mil. Kč a na vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech a ve školkách pro 335 ha ve výši 16,3 mil. Kč. Z dotačního programu „Podpora ozdravování polních a speciálních plodin“ získali pěstitelé ovoce na biologickou a fyzikální ochranu jako náhradu chemické ochrany rostlin 206,4 tis. Kč, na prostorové a technické izoláty množitelského materiálu 3,0 mil. Kč, na tvorbu rostlinných genotypů 6,7 mil. Kč, na pořádání seminářů a školení 169,8 tis. Kč, na pořádání výstav 708,6 tis. Kč a na poradenství 735,3 tis. Kč. Celkem tak ovocnáři v roce 2009 obdrželi státní podporu z národních dotačních programů ve výši 87,8 mil. Kč. [15]

6.5. Zelenina

Rozsah pěstební plochy zeleniny byl v roce 2009 historicky nejmenší a činil pouhých 13,8 tis. ha. Meziročně se zelinářská plocha snížila o dalších 10 %. Snižování plochy souvisí především s úbytkem zpracovatelských kapacit, což ovlivňuje zejména odbyt průmyslových druhů zeleniny (hrášek, kapusta, špenát, květák). V rozsahu pěstování jednotlivých druhů zeleniny došlo u všech sledovaných druhů, s výjimkou rajčat, k poklesu výměry. Nejvíce se snížila plocha hrachových lusků (o 23 % na 1 223 ha), výrazně opět poklesla výměra petržele (o 22 % na 405 ha), cibule (o 15 % na 2 296 ha), květáku (o 19 % na 377 ha) a hlávkového zelí (o 12 % na 1 243 ha). Z jednotlivých druhů zeleniny zaujímala v roce 2009, i přes velké snížení výměry, největší podíl zelinářské plochy cibule (17 %), dále hlávkové zelí, rajčata, hrách, okurky nakládačky (po 9 %) a mrkev (7 %). Vzhledem k poklesu rozsahu pěstování byla v roce 2009 i nižší produkce téměř u všech druhů zeleniny. Celková sklizeň zeleniny se v roce 2009 meziročně snížila o 7 % a činila 253,8 tis. t. Nejvíce poklesla v roce 2009 proti předchozímu roku produkce petržele (o 31 % na 5,3 tis. t), hrachových lusků (o 24 % na 4,7 tis. t), přes nepatrné snížení plochy i okurek nakládaček (o 23 % na 14,1 tis. t), dále

květáku (o 21 % na 5,9 tis. t), při nezměněném rozsahu plochy i salátových okurek (o 11 % na 9,6 tis. t) a hlávkového zelí (o 11 % na 50,7 tis. t). Meziročně vzrostla v důsledku vysokých výnosů pouze sklizeň celeru (o 10 % na 11,4 tis. t) a vzhledem k rozšíření plochy také produkce rajčat (o 6 % na 29,4 tis. t). Stejně jako v roce předchozím se i přes pokles sklizně sklídilo v roce 2009 nejvíce hlávkového zelí (20 % celkové produkce), cibule (19 %) a mrkve (13 %). Průměrný hektarový výnos nejvýznamnějších druhů zeleniny ČR (cibule, mrkve, hlávkového zelí) proti roku 2008 mírně poklesl pouze u cibule na 21,05 t/ha (sklizeň činila 48,3 tis. t, tj. meziroční snížení o 8 %), naopak mírně vzrostl hektarový výnos hlávkového zelí na 40,78 t/ha a mrkve na 30,97 t/ha (produkce činila 32,0 tis. t, tj. meziroční pokles o 7 %). Množství vyprodukované zeleniny v ČR v roce 2009 se podílelo na odhadované sklizni zeleniny zemí EU necelými 4 %, z toho produkce cibule i hlávkového zelí činila přibližně 1 % úrody těchto druhů zeleniny.

Rok 2009 byl z hlediska pěstování cibulové zeleniny hodnocen jako rok nadprůměrný. U ozimé cibule z výsevu negativně ovlivnily jejich porosty prudké změny teplot v jarním období, avšak zdravotní stav porostů se většinou podařilo udržet v pořádku. Cibulovou zeleninu pěstují, s výjimkou póru a česneku, již jen velcí producenti. Drobnější pěstitelé se vrací opět k pěstování česneku, po kterém je ze strany zákazníků vysoká poptávka. Pro pěstitele kořenové zeleniny byl rok 2009 výnosově průměrný, vlivem nízkých realizačních cen výrazně cenově podprůměrný. Dlouhá zima zpozdila výsevy kořenové zeleniny, avšak chladné a vlhké jaro umožnilo dobrý vývoj většiny porostů. Rychlé změny teplot v závěru vegetace ovlivnily negativně jakost sklizené kořenové zeleniny, což se projevilo v její kratší skladovatelnosti. Na produkci košťálové zeleniny měl průběh počasí spíše negativní dopad. Chladné počasí v jarním období zpozdilo založení porostů ředkviček. Červencové období dešťů s nižšími teplotami však košťálovinám vyhovovalo. V období sucha se dobře vyvíjely pouze porosty pod kvalitní závlahou, zatímco v oblastech bez možnosti závlahy předčasně ukončily vývoj. Sklizeň byla zkomplikována deštivým a chladným počasím v závěru sezóny. Velice příznivý byl rok 2009 pro některé druhy plodové zeleniny. Teplé a suché počasí umožnilo sklídit většinu ploch rajčat i papriky. Výnosy keříčkových rajčat byly nadprůměrné. Pro okurky nakládačky však rok 2009 vhodný nebyl. Některé plochy byly zničeny krupobitím. V důsledku dešťů začala jejich sklizeň se zpožděním a průběh počasí způsobil masivní rozvoj plísně okurkové. U listové zeleniny byl rok 2009 hodnocen jako příznivý, a to jak z hlediska pěstování, tak i z hlediska jejího prodeje. Do popředí se na trhu dostal salát ledový, který z velké části nahrazuje salát hlávkový, u něhož klesá zájem ze strany spotřebitelů. Stabilní pozici si udržují saláty typu Lollo,

dubáček a endivie, které jsou stále pouze doplňkem trhu, stejně jako hlávková čekanka. V posledních letech se zvyšuje zájem o salát římský. Z pěstitelského hlediska byla sezóna u listové zeleniny náročná, neboť vlivem nepříznivého počasí byly první výsadby problematické. Následně velice vhodné podmínky pro vývoj porostů se projevily na dobré výtěžnosti a kvalitě sklizené listové zeleniny. Chladné a deštivé jaro roku 2009 mělo vliv i na zpoždění výsevů luskové zeleniny. Pozdější výsevy špatně vzcházely, porosty byly nevyrovnané. Dobře prospívaly pouze porosty hrášku pod závlahou.

Situace v produkci rychlené zeleniny v ČR zůstala v roce 2009 nezměněna. Podle šetření Zelinářské unie Čech a Moravy (ZUČM) bylo v roce 2009 v ČR v provozu přibližně 50 ha krytých ploch určených pro pěstování rychlené zeleniny a sadby, z toho 19 ha skleníků a 31 ha fóliovníků. V zakrytých plochách se pěstovala zejména rajčata (24 ha), okurky (6 ha), papriky (5 ha), saláty (3 ha) a kedlubny (2 ha) a na 10 ha byla produkována zeleninová sadba. Ve struktuře zelinářských podniků dochází v posledních letech ke koncentraci produkce u větších výrobců. Menší pěstitelé, kteří nejsou napojeni na mezinárodní obchodní řetězce, se ekonomicky propadají a svoji činnost ukončují. V roce 2009 bylo v ČR celkem 477 pěstitelů zeleniny s plochou 9,1 tis. ha, z toho 58 % této plochy obhospodařovalo 23 pěstitelů s rozsahem zelinářské plochy vyšším než 100 ha, 16 % pak 22 pěstitelů s plochou 50 až 100 ha a 11 % plochy o rozloze 30 až 50 ha mělo 35 pěstitelů. Se snižující se výměrou tak počet pěstitelů roste.

Na základě šetření ZUČM se odhaduje, že v ČR produkuje pro vlastní samozásobení čerstvou zeleninu asi 280 tisíc domácností s průměrnou pěstební plochou menší než 50 m², což představuje celkovou plochu cca 1,3 tis. ha.

Prodej a odbyt vypěstované zeleniny od profesionálních pěstitelů byl v posledních dvou letech realizován ze 78 % supermarketům a hypermarketům, po 10 % velkoobchodům a zpracovatelskému průmyslu.

Ke konci roku 2009 bylo zelinářům k dispozici celkem 135 skladů pro dlouhodobé uskladnění zeleniny s kapacitou 123,6 tis. t. Největší podíl tvořily sklady větrané (81 objektů o kapacitě 79,0 tis. t). Další 52 skladů s kapacitou 43,5 tis. t bylo chlazených a pouze 2 sklady o kapacitě 1,1 tis. t byly sklady s řízenou atmosférou. Využití skladovacích prostor se ke konci roku pohybovalo okolo 50 %.

V roce 2009 čerpali zelináři finanční dotace z prostředků národních i ze zdrojů EU. Ze státních prostředků bylo zelinářům v roce 2009 vyplaceno z dotačního programu „Podpora ozdravování polních a speciálních plodin“ na biologickou a fyzikální ochranu jako náhradu chemické ochrany rostlin 996,4 tis. Kč a na tvorbu rostlinných genotypů 13,4 mil. Kč.

Z dotačního programu „Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu“ obdrželi zelináři v roce 2009 na pořádání seminářů a školení 129,4 tis. Kč, na pořádání výstav 437,0 tis. Kč a na podporu poradenství 285,0 tis. Kč. Celková částka, kterou zelináři v roce 2009 v rámci národních dotací obdrželi, činila 15,2 mil. Kč.

V rámci agroenvironmentálních opatření HRDP byla stanovena sazba na ekologickou produkci zeleniny ve výši 11 803 Kč/ha. V roce 2009 bylo proplaceno 14 žádostí v celkové částce 1,0 mil. Kč pro výměru 95 ha. Na integrovanou produkci zeleniny v rámci Programu rozvoje venkova EAFRD pro období 2007–2013, jejíž sazba činí 440 €/ha (pro rok 2009 11 661 Kč/ha), v roce 2009 podalo 80 zelinářů žádost o dotace v celkové výši 58,0 mil. Kč na výměru 4 978 ha. V roce 2009 bylo na základě požadavků z roku 2008 vyplaceno 69 žádostí pro 4 426 ha zelinářské plochy v částce 51,3 mil. Kč. V rámci ekologického zemědělství požádalo v roce 2009 o dotaci ve výši 10,1 mil. Kč celkem 50 zelinářů na výměru 668 ha při sazbě 564 €/ha (15 129 Kč/ha). V roce 2009 bylo proplaceno 19 žádostí z roku 2008 na 389 ha ve výši 5,8 mil. Kč. V marketingovém roce 2008/09 obdrželo 13 pěstitelů na 11,7 tis. t rajčat určených ke zpracování 10,0 mil. Kč, sazba činila 35,29 €/t (853 Kč/t). V rámci Společné organizace trhu (SOT) získali zelináři dotace na organizace producentů ovoce a zeleniny a na předběžně uznaná seskupení producentů ovoce a zeleniny

Dovoz zeleniny se v roce 2009 proti roku 2008 zvýšil o 3 %. Objem dodávek čerstvé zeleniny dosáhl 544,5 tis. t v celkové hodnotě 7,8 mld. Kč. Největší dodavatelskou zemí bylo, stejně jako v letech předchozích, Nizozemsko, které se podílelo na celkovém importu zeleniny téměř jednou pětinou. Dalším významným dodavatelem zeleniny bylo Španělsko (16 %), Německo (13 %) a Polsko (12 %). Největší objem importované zeleniny tvořila, stejně jako v letech v předchozích, zelenina plodová, především rajčata (17 % celkového importu zeleniny), melouny (16 %), okurky (15 %), papriky (10 %) a také cibule (11 %).

I v roce 2009 pokračoval růst vývozu a reexportu zeleniny z ČR. Exportováno bylo 88,2 tis. t zeleniny (nárůst o 6 %) v celkové hodnotě 1,3 mld. Kč. Z jednotlivých druhů zeleniny se z ČR nejvíce vyvážela rajčata (23 % celkového exportu zeleniny), mrkev (12 %) a cibule (10 %). Více než dvě třetiny vyvezené zeleniny odebralo Slovensko.

Celková množstevní záporná obchodní bilance s čerstvou zeleninou se v roce 2009 meziročně zvýšila o 2 % na 456,3 tis. t, ve finančním vyjádření vzrostla o 5 % na 6,5 mld. Kč.

Tabulka č. 16 – Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	12,7	16,4	16,6	15,4	13,8	89,6
Hektarový výnos	t/ha	21,48	17,77	17,03	17,81	18,39	103,3
Domácí výroba	tis. t	273,4	291,6	282,0	274,3	253,8	92,5
Dovoz⁴⁾	tis. t	467,4	519,0	522,2	531,0	544,5	102,5
Celková nabídka	tis. t	740,8	810,6	804,2	805,3	798,3	99,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení²⁾	tis. t	685,6	647,9	630,5	623,1	635,1	101,9
Nákup ke zpracování³⁾	tis. t	.	95,9	97,8	99,1	75,0	75,7
Vývoz včetně reexportu⁴⁾	tis. t	55,2	66,8	75,9	83,1	88,2	106,1
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	740,8	810,6	804,2	805,3	798,3	99,1
Soběstačnost	%	39,9	45,0	44,7	44,0	40,0	90,8

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát a za rok 2005 včetně nákupu zeleniny ke zpracování.

3) Za rok 2005 údaje o nákupu zeleniny nejsou k dispozici. Pro rok 2009 odhad ÚZEI.

4) Pro rok 2009 odhad.

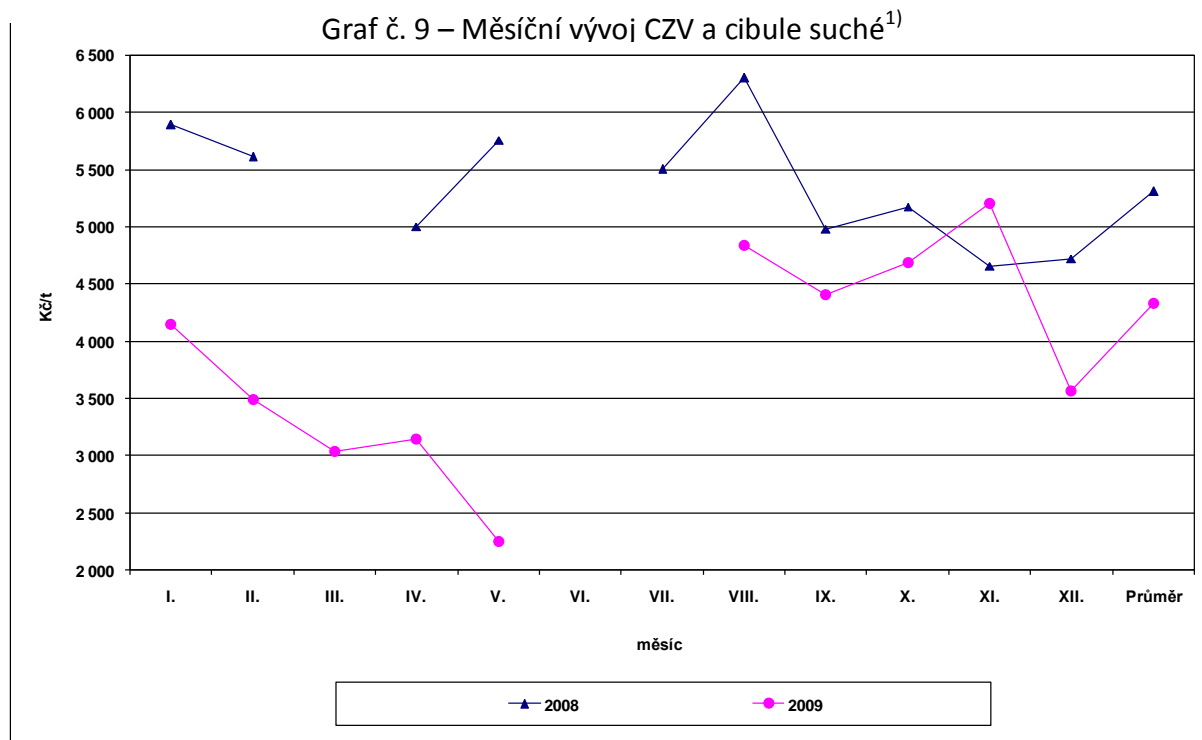
Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; ZS KOLI

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

Pro rok 2009 ÚZEI odhaduje, že spotřeba zeleniny dosáhne 84,0 kg/os./rok. V roce 2008 zůstala spotřeba zeleniny (vyjádřená v hodnotě čerstvé) na úrovni předchozího roku a činila 82,8 kg/os./rok. Meziročně výrazně poklesla spotřeba celeru (o 0,9 kg/os./rok na 1,4 kg/os./rok), snížila se i spotřeba mrkve (o 0,4 kg/os./rok) na 6,2 kg/os./rok. Naopak pokračoval růst zájmu konzumentů o cibuli (o 1,4 kg/os./rok na 11,9 kg/os./rok) a zvýšila se i spotřeba salátových okurek a hlávkového salátu (o 0,5 kg/os./rok na 7,3 kg/os./rok, resp. na 2,3 kg/os./rok). Spotřeba hlávkového zelí meziročně po předchozím poklesu opět vzrostla, a to o 0,2 kg/os./rok na 8,8 kg/os./rok. Růst spotřeby rajčat se zastavil a došlo proti roku předchozímu dokonce k mírnému poklesu zájmu spotřebitelů (o 0,3 kg/os./rok na 12,2 kg/os./rok). I v roce 2008 se snížil meziročně zájem spotřebitelů o česnek a petržel (u česneku trvá zvýšená poptávka po tuzemské produkci). Nejvíce konzumovaným druhem zeleniny byla v roce 2008, i přes meziroční pokles, opět rajčata, následovala cibule a hlávkové zelí.

Ceny zemědělských výrobců zeleniny (CZV) se v roce 2009 meziročně snížily o dalších 8 %. Došlo k poklesu ceny téměř u všech sledovaných druhů zeleniny. Největší snížení CZV nastalo u mrkve (o 24 % na 4 655 Kč/t), jejíž průměrná roční CZV byla nejnižší za posledních 25 let. Výrazný pokles ceny byl v roce 2009 dále u papriky (o 23 % na 14 023 Kč/kg) a cibule suché (o 19 % na 4 325 Kč/t), u které byla tato cena druhou nejnižší za posledních 25 let. Meziročně byla CZV nižší o 2-12 % u brukve s natí i bez natě, celeru, česneku, hlávkové

kapusty, květáku, salátových okurek, póru, rajčat, hlávkového salátu a hlávkového zelí bílého i červeného. Ke zvýšení ceny došlo pouze u petržele bez natě i s natí (o 11 % na 15 871 Kč/t, resp. o 10 % na 17 000 Kč/t) a ředkvičky (o 7 % na 28 877 Kč/kg). Prakticky stejná cena zůstala i v roce 2009 u listového špenátu.

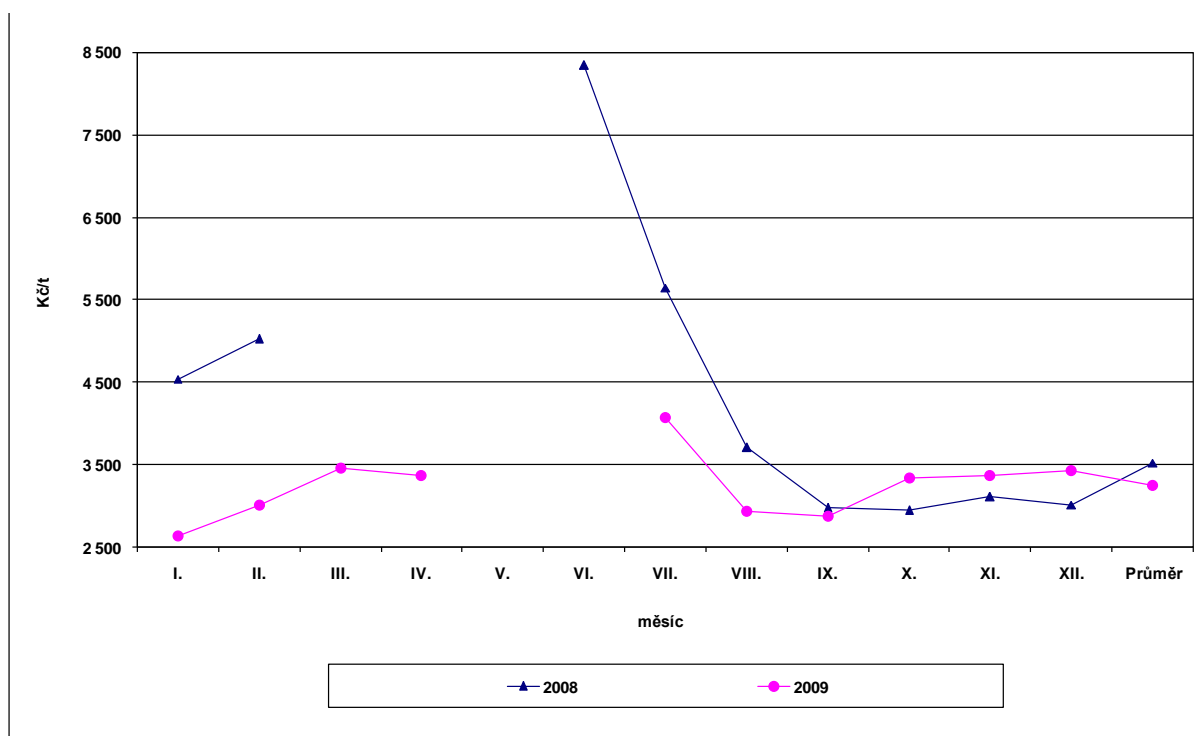

1) Údaje za měsíc březen, červen 2008 a červen, červenec 2009 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Graf č. 10 – Měsíční vývoj CZV zelí hlávkového bílého¹⁾

1) Údaje za měsíc březen, duben, květen 2008 a květen, červen 2009 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny se v roce 2009 v porovnání s rokem 2008 rovněž snížily, avšak proti CZV méně (index 2009/08 činil 96,5). Nejvíce meziročně oslabila spotřebitelská cena bílého hlávkového zelí (o 32 % na 7,94 Kč/kg), která tak byla nejnižší od roku 2004. Spotřebitelská cena cibule suché se snížila o 17 % na 10,46 Kč/kg a papriky o 16 % na 51,83 Kč/kg. V průměru o 4 % poklesla spotřebitelská cena ještě u česneku, melounů a rajčat. Nejvíce meziročně vzrostla spotřebitelská cena salátových okurek (o 13 % na 40,57 Kč/kg) a květáku (o 10 % na 31,42 Kč/kg), mírně pak, i přes meziroční pokles CZV, ještě celeru a mrkve (16,53 Kč/kg). [16]

6.6. Cukrová řepa

V hospodářském roce 2008/09 světová produkce surového cukru činila 153,3 mil. t, tj. o 8,0 % méně než v předchozím hospodářském roce. Příčinou tohoto poklesu byla zejména výrazná neúroda cukrové třtiny v Indii i dalších asijských státech. Celková světová spotřeba surového cukru naopak mírně vzrostla na 161,2 mil. t. Z tohoto důvodu zásoby surového

cukru klesly meziročně o 10 mil. t. Podíl světových zásob cukru na spotřebě byl 39,3 %. V hospodářském roce 2009/10 se odhaduje světová výroba surového cukru ve výši 159,7 mil. t cukru, tj. 104,2 % skutečnosti předchozího roku a světová spotřeba 165,4 mil. t, tj. 102,6 % skutečnosti roku 2008/09.

V důsledku poklesu světové výroby cukru a zvýšené poptávky, mj. i z důvodu zvyšování cen ropy, které stimulovaly produkci bioetanolu z cukrové třtiny a řepy, se výrazně zvýšila úroveň světových cen cukru. Průměrná světová cena bílého cukru za rok 2009 dosáhla rekordních 573 €/t (15 153 Kč/t), což představuje meziroční růst o 28,2 %.

Průměrná cena výrobců cukru na vnitřním trhu EU byla v roce 2009 nižší než světová cena cukru a činila 545 €/t.

V hospodářském roce 2008/09 byla cukrová řepa v EU 27 sklizena z 1 461,0 tis. ha, tj. snížení proti roku 2007/08 o 14,0 %, a celková výroba bílého cukru činila 15 344,8 tis. t, tj. pokles proti předchozímu roku o 8,9 % při průměrném výnosu bílého cukru 10,3 t/ha. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2008/09 převedeno 693,1 tis. t a do kvóty následujícího hospodářského roku 412,1 tis. t. Produkce bílého cukru, vyrobeného v rámci kvót, činila 13 128,8 tis. t a nadkvótová produkce 2 497,0 tis. t.

Celková spotřeba cukru v EU 27 v roce 2008/09 činila 18 376,0 tis. t, z toho v potravinářství bylo spotřebováno 89,8 % (16 500,0 tis. t), v chemickém a farmaceutickém průmyslu 3,7 % (684,0 tis. t) a pro výrobu bioetanolu 6,5 % (1 192,0 tis. t).

Vývoz cukru včetně cukru ve výrobcích v roce 2008/09 činil 1 111,0 tis. t, tj. 7,2 % z celkové produkce cukru, z toho 928,0 tis. t cukru bylo vyvezeno ve výrobcích. Dovoz cukru byl realizován především v rámci preferenčních dohod vyplývajících z mezinárodních dohod EBA¹⁶ a EPA¹⁷ a činil 2 885,0 tis. t.

V hospodářském roce 2009/10 činila plocha cukrové řepy v EU 1 540 tis. ha, tj. zvýšení proti předchozímu roku o 5,4 %. Výroba cukru podle odhadu bilance pro rok 2009/10 činila 16 793,0 tis. t, tj. o 9,4 % více než v předchozím hospodářském roce (z toho 4 119,0 tis. t bylo vyrobeno mimo kvótu). Po zohlednění převodů cukru z předchozího roku a převodů cukru do kvóty následujícího roku činila celková výroba cukru (cukr k dispozici) 17 205 tis. t, tj. o 4,6 % více ve srovnání s předchozím hospodářským rokem. Výroba bílého cukru z hektaru se odhaduje na 10,7 t (meziroční růst o 3,9 %).

Od počátku hospodářského roku 2006/07 byla v EU zahájena reforma SOT v odvětví cukru podle nařízení Rady č. 318/2006, č. 319/2006 a č. 320/2006 na období let 2006/07-2014/15,

¹⁶ EBA – „Everything but arms“ – Jednostranná preferenční obchodní dohoda pro nejchudší země světa.

¹⁷ EPA – Economic Partnership Agreements – Dohody o ekonomickém partnerství.

jejímž hlavním cílem bylo postupné dosažení rovnovážného stavu na trhu s cukrem EU prostřednictvím snížení celkové produkce cukru v EU. V průběhu prvních dvou let reformy SOT v odvětví cukru se výrobci dobrovolně vzdali podstatně nižšího objemu kvót, než se očekávalo. Z tohoto důvodu byla reforma změněna vydáním nařízení Rady č. 1260/2007, nařízení Rady č. 1261/2007 a nařízení Komise č. 1264/2007, aby se proces restrukturalizace urychlil a bylo dosaženo snížení produkce cukru v Evropské unii na požadovanou úroveň. Tak došlo k tzv. „reformě reformy“, která vstoupila v platnost 30. 10. 2007. Za účelem zjednodušení evropské legislativy bylo vydáno nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty („jednotné nařízení o společné organizaci trhů“). Základem bylo sloučení 21 právních předpisů v jedno jednotné nařízení, ve kterém je také zahrnuto původní nařízení o SOT s cukrem. Účinnost tohoto nařízení byla v odvětví cukrové řepy a cukru stanovena až od počátku hospodářského roku 2008/09, tj. od 1. 10. 2008¹⁸. Dne 14. 4. 2008 bylo přijato nařízení Rady (ES) č. 361/2008, které upravuje některá opatření přijatá rámci nařízení Rady (ES) č. 1234/2007. Jako částečná kompenzace za snižování institucionálních cen cukrové řepy je v rámci restrukturalizačního režimu cukrovarnického průmyslu pěstitelům cukrové řepy od hospodářského roku 2006/07 vyplácena tzv. oddělená platba za cukr.

K původní kvótě cukru před reformou v množství 17 554,5 tis. t bylo v období restrukturalizace nakoupeno 1 012,6 tis. t jako dodatečná kvóta cukru a odevzdáno bylo 5 230,3 tis. t¹⁹. Snížená výsledná kvóta cukru v EU 27 je 13 336,7 tis. t a kvóta isoglukózy činí 611,4 tis. t. V letech 2006/07-2009/10, kdy probíhal restrukturalizační proces, byla celková kvóta cukru, isoglukózy a inulinu v EU 27 snížena o 5 773,3 tis. t. Byla zcela zrušena výroba inulinového sirupu (320,7 tis. t) a kvóta na isoglukózu byla snížena o 222,3 tis. t.

Základní cíl reformy, tj. snížit kvótu cukru, isoglukózy a inulinu přibližně o 6 mil. t, byl splněn, a proto nebylo nutné přikročit k dodatečnému plošnému krácení kvót.

Celková výroba cukru v EU 27 v roce 2009/10 je odhadována na 16 793,0 tis. t a celková spotřeba cukru na 18 670,0 tis. t, včetně 2 170,0 tis. t mimokvótového cukru.

¹⁸ Nabytím účinnosti nařízení Rady č. 1234/2007 bylo nařízení Rady č. 318/2006 zrušeno.

¹⁹ Celou kvótu, tj. 100 % odevzdalo pět členských států (Irsko, Portugalsko, Lotyšsko, Slovinsko a Bulharsko), více než polovinu původní kvóty také pět členských států (Řecko, Španělsko, Itálie, Maďarsko a Slovensko). Finsko odevzdalo 45 % kvóty, dalších osm zemí (Belgie, Francie, Česká republika, Dánsko, Německo, Litva, Polsko, Švédsko) odevzdaly 19-25 % původní kvóty. Tři členské země odevzdaly 15 % původní kvóty (Nizozemsko, Rakousko a Velká Británie), Rumunsko odevzdalo pouze 4 % kvóty. V absolutní hodnotě největší množství kvóty bylo odevzdáno v Itálii (1 049 tis. t), Německu (757,2 tis. t), Francii (683,7 tis. t), Španělsku (498,5 tis. t) a Polsku (366,9 tis. t).

Na restrukturalizačních poplatecích bylo v EU 27 od počátku reformy vybráno celkem 6 228 mil. €. V rámci restrukturalizačních podpor, diversifikační a dodatečné diversifikační podpory bude do konce září 2012 vyplaceno celkem 5 589 mil. €.

V ČR v roce 2009 po chladné a srážkově mírně nadnormální zimě, při časném nástupu teplého jara, bylo setí cukrové řepy zahájeno na Moravě (kolem 25. března). Setí postupovalo velmi rychle a v polovině dubna bylo prakticky ukončeno. Od začátku dubna bylo velmi teplé a suché počasí a významnější srážky byly zaznamenány až v polovině května. Porosty časně seté rychle vzcházely, naopak porosty seté později do suché půdy vzcházely až v polovině května, byly po vzejití mezerovité a většinou byly sklizeny s nízkým výnosem již v září. V průměru však byl počet jedinců u porostů cukrové řepy na dobré úrovni (90-100 tis. rostlin/ha). Od poloviny května do konce července byly srážky nadprůměrné a napomáhaly velmi dobrému růstu a vývoji řepy. Suché a slunečné počasí v srpnu a v září příznivě ovlivnilo cukernatost řepy v Čechách, kde byly výnosy cukru vysoké. Na Moravě a ve Slezsku vydatné deště v září a v průběhu sklizně snížily obsah cukru v řepě, takže cukernatost včetně výnosu cukru byla v této oblasti nízká. Produkční plocha cukrové řepy pro výrobu cukru v roce 2009/10 dosáhla 46,5 tis. ha, tj. 105,7 % skutečnosti předchozího roku. Hektarový výnos cukrové řepy v ČR v roce 2009/10 dosáhl při skutečně dosažené cukernatosti průměrné hodnoty 60,94 t²⁰ (ve srovnání s rokem 2008/09 byl o 4,5 % vyšší) a byl nejvyšší v historii českého řepářství a cukrovarnictví. V průměru ČR cukernatost řepy dosáhla, podle předběžných výsledků v roce 2009/10, hodnoty 16,85 % (18,04 % v roce 2008/09).

Při časně sklizni v září se řepa vlivem sucha špatně vyorávala a trhala se, což způsobilo v některých lokalitách ztráty vyšší než 15-20 %. V důsledku červnových a červencových srážek došlo k časnějšímu výskytu *cerkosporiózy* a pozdě ošetřené porosty byly silně napadeny touto chorobou. Správně a preventivně ošetřené porosty *cerkosporiózou* netrpěly a dobře se vyrovnaly i se srpnovým a zářijovým suchem. V Čechách pokračoval trend růstu ploch nových odrůd tolerantních k *háďátku řepnému* a jejich podíl dosáhl téměř 10 % (5 % v roce 2008). Na Moravě zůstal podíl těchto odrůd nízký.

Cukrovarnická kampaň byla v hospodářském roce 2009/10 zahájena 16. září (20. září v roce 2008/09) a průměrná délka kampaně byla 93,4 dnů (85,6 dnů v roce 2008/09).

V hospodářském roce 2009/10 vstoupilo do kampaně, stejně jako předchozím roce, 7 cukrovarů (2 cukrovary v Čechách a 5 cukrovarů na Moravě), které patří pěti

²⁰ Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrovky a plochy cukrové řepy).

cukrovarnickým podnikům²¹. Celkový jmenovitý výkon²² cukrovarů zůstal na úrovni roku 2008/09 (35 000 t/d ř.²³), stejně jako průměrný denní jmenovitý výkon²⁴ jednoho cukrovaru (5 000 t/d ř.²⁵). Vzhledem k vyššímu průměrnému počtu kampaňových dnů v roce 2009/10 než v roce 2008/09 se výroba cukru z kapacity 1 000 t/d ř.²⁶ (měřená produkcí cukru v t za den) snížila v meziročním srovnání o 4,6 %²⁷.

Pro rok 2009/10 činí kvóta cukru 372,5 tis. t²⁸ stejně jako v předchozím roce.

Na základě definitivních výsledků SZIF dosáhla výroba bílého cukru z řepy v ČR v roce 2008/09 množství 414,7 tis. t, přičemž pro jiný členský stát bylo vyrobeno v rámci jeho kvóty 1,8 tis. t cukru. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2008/09 převedeno 11,2 tis. t cukru (včetně cukru staženého z trhu). Výroba kvótového cukru činila 372,5 tis. t. V rámci cukru vyrobeného mimo kvótu bylo 50,1 tis. t určeno pro chemický průmysl a farmaceutické využití a k vývozu do třetích zemí²⁹, z toho dodávky průmyslovým zpracovatelům činily za rok 2008/09 celkem 24,1 tis. t. V hospodářském roce 2008/09 se v ČR zpracovalo 0,3 tis. t průmyslového cukru. Do kvóty dalšího hospodářského roku bylo převedeno 3,3 tis. t cukru.

Na základě předběžných výsledků SZIF dosáhla výroba bílého cukru z řepy v ČR v roce 2009/10 množství 478,8 tis. t (včetně cukru vyrobeného ve Francii z tamní cukrové řepy jako český nadkvótový cukr³⁰), tj. 115,5 % skutečnosti předchozího roku. Pro jiné členské státy (Rakousko, Slovensko) bylo vyrobeno v rámci jejich kvót na smlouvu o dílo 16,1 tis. t cukru. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2009/10 převedeno 3,3 tis. t cukru. Výroba kvótového cukru činila 372,5 tis. t. V rámci cukru nepodléhajícího kvótám je 105,5 tis. t určeno pro chemický průmysl a farmaceutické využití a pro vývoz do třetích zemí³¹. Výnos polarizačního cukru se odhaduje na 10,27 t/ha³²

²¹ V důsledku odevzdání kvóty cukru společnosti Eastern Sugar Česká republika, a. s. byly v ČR v roce 2007/08 uzavřeny tři cukrovary (Hrochův Týnec, Němčice a Kojetín).

²² Jde o teoretický výkon.

²³ 35 tis. t řepy za den. Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

²⁴ Jde o teoretický výkon.

²⁵ 5 tis. t řepy za den. Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

²⁶ Tisíc tun řepy za den.

²⁷ Odhad Českomoravského cukrovarnického spolku za všechny cukrovary ČR.

²⁸ Původní kvóta ČR ve výši 454 862 t zvýšená o dodatečnou kvótu cukru byla snížena o kvótu společnosti Eastern Sugar, které se tato společnost zřekla za finanční náhradu z restrukturalizačního fondu.

²⁹ Celková výroba cukru nepodléhajícího kvótám včetně množství produktu k výrobě bioetanolu v ekvivalentu cukr, činila 144,1 tis. t.

³⁰ Nadkvótový cukr z francouzské cukrové řepy v množství 47 tis. t byl vyroben na základě dohody o provedení práce. Legislativní úprava je dána nařízením Komise č. 952/2006, čl. 6, odst. 3 a 4.

³¹ Celková výroba cukru nepodléhajícího kvótám včetně množství produktu k výrobě bioetanolu v ekvivalentu cukru činila 209,7 tis. t.

(meziroční pokles o 2,4 %) a výnos bílého cukru na 9,30 t/ha³³ (meziroční pokles o 1,3 %). Do kvóty dalšího hospodářského roku bude převedeno 4,1 tis. t cukru.

Od hospodářského roku 2007/08 je vybírána výrobní dávka z kvót cukru, isoglukózy a inulinového sirupu, přidělených výrobním podnikům, do rozpočtu EU, kterou stanovila EU na 12 €/t bílého cukru. Z této dávky hradí pěstitel až 50 %. Do rozpočtu EU byla v roce 2008/09 odvedena výrobní dávka z cukru ve výši 3 352,1 tis. €, tj. 82 663,6 tis. Kč³⁴. Ve stejném období byla do rozpočtu EU odvedena restrukturalizační částka ve výši 51 213,1 tis. €³⁵, tj. 1 328 634,9 tis. Kč. Celkem bylo v roce 2008/09 odvedeno do rozpočtu EU 54 565,3 tis. €, tj. 1 411 298,5 tis. Kč.

V roce 2009/10 představoval odvod restrukturalizační částky do rozpočtu EU 16 879,9 tis. €, tj. 424 764,6 tis. Kč³⁶ a odvod výrobní dávky z cukru 3 352,1 tis. €, tj. 84 353,1 tis. Kč³⁷. Výrobní dávka za cukr v roce 2009/10 nebude odvedena v plné výši, ale bude snížena o výplatu vrácených výrobních dávek za roky 2004/05 a 2005/06. Celkem odvody do rozpočtu EU v roce 2009/10 představují 20 232,0 tis. €, tj. 509 117,6 tis. Kč.

³² Hmotnost cukru v hodnotě polarizačního cukru obsaženého v cukrové řepě (bez zápočtu cukru obsaženého ve francouzské cukrové řepě pro výrobu českého nadkvótového cukru v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s.) přepočítaná na produkční plochu řepy podle SZIF.

³³ Produkce bílého cukru bez zápočtu cukru vyrobeného v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s., z francouzské cukrové řepy jako český nadkvótový cukr (včetně uskladněné těžké šťávy, sirobů atd. v přepočtu na bílý cukr) přepočítaná na produkční plochu cukrové řepy podle SZIF.

³⁴ Tato částka představuje 75 % z výrobní dávky; 25 % zůstává na účtu SZIF na správním výdaje.

³⁵ Restrukturalizační částka v roce 2008/09 činila 113,3 €/t cukru.

³⁶ Z restrukturalizační částky za hospodářský rok 2008/09 bylo 40 % zapláceno a odvedeno až v hospodářském roce 2009/10 (Z restrukturalizační částky za hospodářský rok 2008/09 bylo 40 % vybráno do 31. října následujícího hospodářského roku a členský stát tuto částku uhradil do 30. listopadu 2009 do restrukturalizačního fondu).

³⁷ Tato částka představuje 75 % z výrobní dávky; 25 % zůstává na účtu SZIF na správním výdaje.

Tabulka č. 17 – Bilance výroby a spotřeby cukrové řepy a cukru včetně ekonomiky¹⁾

Ukazatel	MJ	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 ²⁾	Meziroční index
Produkční plocha cukrové řepy^{3) 7) 18)}	tis. ha	63,2	55,8	44,1	44,0	46,5	105,71
Hektarový výnos cukrové řepy^{4) 7) 18)}	t/ha	54,31	53,64	54,71	58,31	60,94	104,51
Zpracovaná řepa^{3) 7) 18)}	tis. t	3 431	2 993	2 415	2 565	2 832	110,41
Cukernatost řepy^{7) 18)}	%	18,70	18,41	16,47	18,04	16,85	93,40
Bilance cukru							
Počáteční zásoba	tis. t	232,20	105,00	119,80	62,50	86,40	138,24
Výnos bílého cukru¹⁹⁾	t/ha	8,84	8,43	8,02	9,43	9,30	98,65
Výroba cukru ze sklizené řepy^{5) 16)}	tis. t	558,9	470,5	353,9	414,7	478,8	115,46
Dovoz celkem	tis. t	256,7	364,0	222,2	237,0	230,0	97,05
v tom - dovoz cukru	tis. t	44,1	91,6	83,4	91,9	90,0	97,93
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru ⁶⁾	tis. t	212,6	272,4	138,8	145,1	140,0	96,49
Celková nabídka	tis. t	1 047,8	939,5	695,9	714,2	795,2	111,34
Domácí spotřeba	tis. t	451,8	514,0	395,2	351,3	375,0	106,75
Vývoz celkem	tis. t	491,0	305,7	238,2	276,5	340,0	122,97
v tom - vývoz cukru	tis. t	358,4	166,0	147,7	155,3	210,0	135,22
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru ⁶⁾	tis. t	132,6	139,7	90,5	121,2	130,0	107,26
Celková poptávka	tis. t	942,8	819,7	633,4	627,8	715,0	113,89
Konečná zásoba	tis. t	105,0	119,8	62,5	86,4	80,2	92,82
Soběstačnost²⁰⁾	%	123,7	91,5	89,5	114,1	115,1	100,88
Ekonomika cukrové řepy							
Průměrné náklady^{8) 9)}	Kč/ha	45 751	45 759	50 760	51 179	50 539	98,75
	Kč/t¹⁰⁾	749	811	943	788	787	99,87
CZV při skutečně dosažené cukernatosti¹¹⁾	Kč/t	1 248,00	1 045,00	894,00	802,00	772,00	96,26
Přímé platby							
- SAPS a národní doplňková platba¹²⁾	Kč/ha	2 110,70	2 517,80	4 546,60	4 414,10	4 894,00	110,87
	Kč/t¹⁰⁾	34,55	44,62	84,46	67,96	76,25	112,20
- Oddělená platba za cukr¹³⁾	Kč/t¹⁰⁾	0,00	170,61	211,92	270,10	350,59	129,80
Základní, resp. minimální cena EU¹⁴⁾	Kč/t¹⁰⁾	1 339,43	924,05	821,12	681,75	666,43	97,75
	EUR/t¹⁰⁾	46,18	32,86	29,78	27,83	26,29	94,47
Doplatek k minimální ceně¹⁵⁾	Kč/t¹⁰⁾	-	-	-	-	-	-
Nákladová rentabilita na tunu řepy přepočítaná na 16% cukernatost^{17) 21)}	%	78,86	13,94	-12,92	-13,48	-15,32	-1,84
Souhrnná rentabilita na tunu řepy přepočítaná na 16% cukernatost^{17) 21)}	%	83,48	40,48	18,50	29,42	38,92	9,50

1) V roce 2005/06 od 1. 7. do 30. 6. následujícího roku; v roce 2006/07 od 1. 7. 2006 do 30. 9. 2007; v letech 2007/08 - 2009/10 od 1. 10. do 30. 9. následujícího roku.

2) Odhad do konce hospodářského roku.

3) Údaj SZIF.

4) Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrovky a plochy cukrové řepy).

5) V roce 2009/10 předběžná výroba cukru podle SZIF.

6) Od 1. 1. 2006 bez cukru obsaženého v minerálních vodách, sodovkách s cukrem, destilátech a likérech, neboť položky KN 2202, 2205 a 2208 nejsou ve statistice zahraničního obchodu ČSÚ nadále sledovány.

7) Cukrová řepa pro výrobu cukru. Kromě cukrové řepy pro výrobu cukru se zpracovává také řepa pro nepotravinářské účely.

8) Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob, rok 2008 odhad. V nákladech není zohledněn podíl pěstitelů na výrobní dávce a některé další náklady (např. náklady na nákup dodatečné kvóty cukru).

9) Od roku 2006 se v rámci výběrového šetření FADN CZ sledují náklady na tunu cukrové řepy v přepočtu na standardní 16% cukernatost.

10) V Kč/t řepy přepočtené na standardní 16% cukernatost. Přepočet v letech 2006/07 a 2008/09 je proveden na základě hektarového výnosu a cukernatosti řepy podle výběrového šetření nákladovosti u podniků právnických osob FADN CZ a v roce 2009/10 na základě odhadu hektarového výnosu a cukernatosti řepy podle SZIF a ČMCS.

11) Za léta 2005-2008 průměrná realizační cena cukru podle výběrového šetření nákladovosti u podniků právnických osob FADN CZ, za rok 2009 cena ČSÚ.

12) V roce 2005: SAPS = 2 110,7 Kč/ha z. p.

V roce 2006: SAPS = 2 517,8 Kč/ha z. p.

V roce 2007: SAPS = 2 791,50 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 755,10 Kč/ha o. p.

V roce 2008: SAPS = 3 072,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 341,40 Kč/ha z. p.

V roce 2009: SAPS = 3 710,00 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 184,00 Kč/ha z. p.

13) Oddělená platba za cukr je částečnou kompenzací snížených příjmů pěstitelů cukrové řepy po reformě SOT v odvětví cukru. Je pěstitelům vyplácena na množství cukrové řepy pro výrobu kvótového cukru, které bylo předmětem smluv o dodání uzavřených podle čl. 19 nařízení Rady (ES) č. 1260/2001 za zvolené reprezentativní období (rok 2005/06).

14) Od roku 2006/07 minimální cena cukrové řepy podle nařízení Rady (ES) č. 318/2006 a č. 1234/2007. Je udávána při 16% cukernatosti řepy. Pro přepočet byl použit v roce 2006 kurz 1 EUR = 28,121 Kč podle nařízení Komise 1281/2007. Od roku 2007 je směnný kurz stanoven nařízením Komise (ES) č. 1913/2006. V roce 2007 byl použit směnný kurz 1 EUR = 27,573 Kč, v roce 2008 byl použit směnný kurz 1 EUR = 24,497 Kč a v roce 2009 směnný kurz 1 EUR = 25,349 Kč.

15) Od roku 2009 se pěstitelé podílejí na tržbách za cukr prodaný za cenu vyšší než je referenční cena cukru. Doplatek za cukrovou řepu ze sklizně roku 2009 obdrží

16) V roce 2008/09 včetně 13,7 tis. t cukru vyrobeného v Moravskoslezských cukrovarcích, a. s. z rakouské cukrové řepy a v roce 2009/10 včetně 47 tis. t cukru vyrobeného v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s., ve Francii z tamní cukrové řepy jako český nadkvótový cukr v rámci smlouvy o dílo. Výroba bílého cukru z řepy vypěstované v ČR v roce 2008/09 činila 400,9 tis. t a 431,8 tis. t v roce 2009/10.

17) Za rok 2009/10 bez doplatku v říjnu 2010.

18) Jde o cukrovou řepu vypěstovanou v ČR.

19) Jde o bílý cukr vyrobený z cukrové řepy vypěstované v ČR.

20) Výpočet vychází z cukru vyrobeného v ČR z řepy vypěstované v ČR (v roce 2008/09 bez 13,8 tis. t cukru vyrobeného z rakouské cukrové řepy a v roce 2009/10 bez 47 tis. t cukru vyrobeného z francouzské cukrové řepy jako český nadkvótový cukr v rámci smlouvy o dílo).

21) Výpočet rentability vychází z minimální ceny cukrové řepy. Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobků, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ČMCS

Zpracoval: H. Strnadlová (ÚZEI), R. Adamec (MZe)

Od počátku reformy činil odvod restrukturalizační částky do rozpočtu EU 166 252,5 tis. €, tj. 4 421 363,6 tis. Kč.

Původní restrukturalizační podpora³⁸ za vrácenou kvótu cukru (bez zpětné restrukturalizační podpory) pro cukrovary společnosti Eastern Sugar Česká republika, a. s., pěstitele dodávající cukrovou řepu cukrovarům této společnosti a smluvní poskytovatele strojů činila celkem 74 805,1 tis. €, tj. 2 002 114,7 tis. Kč. Z toho bylo pěstitelům cukrové řepy vyplaceno 20 577,5 tis. € (550 743,8 tis. Kč), smluvním poskytovatelům strojů 1 325,9 tis. € (35 486,3 tis. Kč) a cukrovarům 52 901,7 tis. € (1 415 884,6 tis. Kč)³⁹.

Zpětná restrukturalizační podpora za vrácenou kvótu cukru (podle rozhodnutí Komise 2008/445/ES ze dne 11. června 2008 byla vyplacena jednorázově v hospodářském roce 2007/08 (v červnu 2008)). Pro cukrovary společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., a pěstitele dodávající cukrovou řepu cukrovarům této společnosti činila 13 564,4 tis. €, tj. 340 303,9 tis. Kč⁴⁰.

Celková restrukturalizační podpora (včetně zpětné restrukturalizační podpory) pro cukrovary společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., pěstitele dodávající cukrovou řepu cukrovarům této společnosti a smluvní poskytovatele strojů, vyplacená v letech 2007/08 a 2008/09, činila 88 369,6 tis. €, tj. 2 342 418,5 tis. Kč. Z toho bylo pěstitelům cukrové řepy⁴¹ vyplaceno 29 388,2 tis. € (771 786,6 tis. Kč), smluvním poskytovatelům strojů 1 325,9 tis. € (35 486,3 tis. Kč) a cukrovarnickým podnikům 57 655,5 tis. € (1 535 145,6 tis. Kč).

Pěstitelům, kteří dodávali cukrovou řepu společnosti Eastern Sugar ČR, a. s. a v rámci reformy SOT v odvětví cukru ukončili její pěstování, byla na základě rozhodnutí Komise č. 2007/278/ES ze dne 23. dubna 2007 a nařízení vlády č. 149/2008 Sb. ze dne 16. dubna 2008 určena diverzifikační podpora za účelem usnadnění přechodu k pěstování jiných plodin⁴². Celková částka diverzifikační podpory byla stanovena České republice ve výši 11 220 770 € a sazba této podpory na 1 t cukrové řepy byla v ČR stanovena na 17,246 €⁴³. Diverzifikační podpora byla pěstitelům vyplácena ve čtyřech termínech

³⁸ Z této finanční podpory byl podíl ve výši 70,7 % poskytnut cukrovarům společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., 27,5 % pěstitelům cukrové řepy a 1,8 % smluvním poskytovatelům strojů.

³⁹ V hospodářském roce 2007/08 (v červnu 2008) bylo z uvedených finančních částek vyplaceno 40 % a zbytek (60 %) byl vyplacen v hospodářském roce 2008/09 (v únoru 2009).

⁴⁰ Smluvním poskytovatelům strojů zpětná restrukturalizační podpora poskytnuta nebyla.

⁴¹ Restrukturalizační podpora byla vyplacena celkem 143 pěstitelům.

⁴² Dotčeným zemědělcům byla poskytnuta diverzifikační podpora za účelem spolufinancování nákupu moderních a ekologicky šetrných zemědělských strojů, které jim pomohou při přechodu na jiný druh zemědělské činnosti. Z prostředků poskytnutých v rámci diverzifikační podpory bylo ale možno uhradit jen 40 % pořizovací ceny zakoupeného zemědělského stroje.

⁴³ Sazba diverzifikační podpory na 1 t cukrové řepy odpovídala podílu částky diverzifikační podpory stanovené pro Českou republiku a celkového množství cukrové řepy podléhajícího kvótám v tunách, sjednaného ve

(září 2008, březen 2009, září 2009 a březen 2010). Celková vyplacená částka diverzifikační podpory pěstitelům cukrové řepy činila 10 357,3 tis. €, tj. 277 734,4 tis. Kč, což představuje 92,3 % z celkové přidělené částky pro Českou republiku.

Za období od 1. 5. 2004 do 28. 2. 2010 bylo intervenčně nakoupeno 80,9 tis. t cukru v celkové hodnotě 1 550 443 tis. Kč. Za stejné období bylo prodáno 50,2 tis. t tohoto cukru v celkové hodnotě 947 470 tis. Kč. K 30. 9. 2009 byla evidována zásoba intervenčního cukru 2,1 tis. t, tj. 7,0 % skutečnosti předchozího roku v celkové hodnotě 38 561 tis. Kč. V hospodářském roce 2009/10 bylo na pomoc nejchudším ve Společenství převedeno 2,1 tis. t cukru, tj. 7,5 % skutečnosti roku 2008/09 v hodnotě 38 561 tis. Kč.

Podle statistiky zahraničního obchodu ČSÚ bylo v hospodářském roce 2008/09 do ČR dovezeno 91,9 tis. t cukru⁴⁴ v hodnotě bílého cukru (110,2 % skutečnosti roku 2007/08) v celkové hodnotě 1 351,3 mil. Kč. Cukr byl dovezen převážně ze zemí EU, nejvíce z Rakouska, Slovenska, Maďarska, Německa a Polska. Ze třetích zemí bylo v roce 2008/09 dovezeno 0,5 tis. t cukru (2,1 tis. t v roce 2007/08⁴⁵). Dovoz cukru ze třetích zemí, zejména z Mauricia a Brazílie, byl v hospodářských rocích 2007/08 a 2008/09 realizován jako dovoz surového třtinového cukru pro přímou spotřebu. V hospodářském roce 2008/09 bylo z ČR vyvezeno 155,3 tis. t cukru⁴⁶ (105,2 % skutečnosti roku 2007/08) v celkové hodnotě 2 005,5 mil. Kč. Cukr byl vyvezen převážně do zemí EU, nejvíce do Rakouska, na Slovensko, do Německa a Polska. Do třetích zemí bylo v roce 2008/09 Kč vyvezeno 13,2 tis. t cukru, zejména do Ruska (8,3 tis. t) a Tádžikistánu (4,8 tis. t), zatímco v roce 2007/08 byl vývoz do třetích zemí marginální⁴⁷. Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem v hospodářském roce 2008/09 bylo aktivní a dosáhlo výše 63,4 tis. t (64,3 tis. t v roce 2007/08). Ve finančním vyjádření vykazuje bilance zahraničního obchodu s cukrem aktivní saldo ve výši 654,1 mil. Kč (766,1 mil. Kč v roce 2007/08). Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem ve výrobcích bylo v hospodářském roce 2008/09 pasivní, avšak ve srovnání s předchozím hospodářským rokem se zlepšilo (-23,9 tis. t; -48,4 tis. t v roce 2007/08).

všech smlouvách o dodávkách cukrové řepy na hospodářský rok 2006/07 mezi pěstiteli cukrové řepy a společností Eastern Sugar Česká republika, a. s. (podle § 2, odst. 1, písm. a) nařízení vlády č. 149/2008 Sb.), přepočteného na cukernatost 16 %, tedy množství 650 622 t cukrové řepy.

⁴⁴ Včetně obchodní výměny v rámci EU.

⁴⁵ V hospodářském roce 2007/08 byl realizován ještě významný dovoz bílého cukru v rámci preferenčních dohod s Chorvatskem.

⁴⁶ Včetně obchodní výměny v rámci EU.

⁴⁷ V roce 2007/08 bylo z ČR do třetích zemí vyvezeno pouze 14,3 t cukru.

V roce 2009/10 byla v EU stanovena minimální cena cukrové řepy pro výrobu cukru v rámci kvóty ve výši 26,29 €/t (666,43 Kč/t) při standardní 16% cukernatosti, tj. 94,5 % skutečnosti roku 2008/09. V roce 2009/10 dosáhla průměrná CZV cukrové řepy⁴⁸ podle údajů ČSÚ v průměru ČR 772 Kč/t, tj. 95,8 % skutečnosti roku 2008/09. Průměrná CPV krystalového cukru v ČR v hospodářském roce 2008/09 dosáhla 15,61 Kč/kg, což je ve srovnání s rokem 2007/08 o 7,0 % méně.

V roce 2009/10 se (podle ÚZEI) odhaduje v důsledku snížení přímých materiálových nákladů, nákladů pomocných činností a režijních nákladů mírný meziroční pokles nákladů vynaložených na 1 ha cukrové řepy o 1,3 % na 50 539 Kč. Náklady na 1 t cukrové řepy (přepočítané na standardní 16% cukernatost) v roce 2009/10 jsou na srovnatelné úrovni s předchozím rokem. V roce 2009/10 se i při meziročním snížení CZV odhaduje souhrnná rentabilita na 1 t cukrové řepy v přepočtu na standardní 16 % cukernatost, tj. po zápočtu přímých plateb, vyšší než v roce 2008/09. Tato skutečnost byla způsobena poskytnutím vyšších finančních částek přímých plateb, zejména oddělené platby na jednotku produkce než v předchozím roce. [17]

6.7. Kukuřice

V roce 2009 bylo opět dosaženo vysokého výnosu kukuřice na zrno 8,45 t/ha, v meziročním srovnání jde o nárůst o 12,0 %. Celková produkce dosáhla rekordní výše 889,6 tis. t, o 3,6 % více oproti předchozí sezóně. Výměra sklizňové plochy po dvouletém růstu meziročně poklesla o 7,5 %, a to na 105,3 tis. ha.

V roce 2009 se podle evidence MZe rovněž poprvé snížily plochy s geneticky modifikovanou kukuřicí, a to na 6 480 ha (více v kap. 4.5).

V marketingovém roce 2009/10 došlo k velkému poklesu nabídky kukuřice především v důsledku nižší produkce. Celková nabídka dosahuje 952,0 tis. t, což je meziročně o 10,8 % méně. Objem spotřeby na osivo je stabilní ve výši 13,0 tis. t. Došlo však k výraznému snížení

⁴⁸ Při skutečně dosažené cukernatosti.

v užití kukuřice na krmné účely z důvodu poklesu stavů hospodářských zvířat, a to meziročně o 24 % na 380,0 tis. t.

Rozšiřování výroby kukuřice na zrno v minulých letech posunulo ČR z role silného dovozce na pozici vývozce. Dovoz kukuřice ze zahraničí prudce poklesl, jde především o kukuřici na výrobu potravin či osivo. V marketingovém roce 2009/10 bylo dovezeno pouze 25,0 tis. t, což představuje meziroční pokles o 41,7 %. Naopak došlo k významnému zvýšení objemu vývozu kukuřice na rekordní úroveň 440,0 tis. t, meziročně o 23,5 % více.

Celkové užití se snížilo na 899,0 tis. t vzhledem k poklesu domácí spotřeby, úroveň konečných zásob je 53,0 tis. t.

Ceny zemědělských výrobců kukuřice v ČR proti ostatním obilovinám po strmém pádu koncem předchozího roku v roce 2009 rostly až na své maximum 3 257 Kč/t v srpnu 2009. Poté nastal pokles CZV, minima bylo dosaženo v listopadu 2009, a to 2 409 Kč/t. Průměrná CZV kukuřice činila 2 800 Kč/t. [18]

7. Vyhodnocení konkurenceschopnosti agrárních produktů

Produkce odvětví zemědělství vykázala v roce 2008 v porovnání s rokem 2007 podle SZÚ pokles, a to o 2,5 %. Rostlinná produkce klesla o 8,1 %, avšak živočišná produkce vzrostla o 4,5 %. Vzhledem k tomu, že mezispotřeba (výrobní spotřeba) vzrostla o více než 6 %, poklesla významně i hrubá přidaná hodnota (o téměř 25 %) a čistá přidaná hodnota při mírném růstu spotřeby fixního kapitálu (o 3,1 %) klesla téměř o 44 %. Vzhledem k tomu, že významně (o 46,9 %) vzrostl objem produkčních podpor (ukazatel „ostatní dotace na výrobu“, tj. část celkových podpor, přiřaditelných k produkci) a ostatní daně na výrobu stagnovaly, vzrostl důchod z faktorů (tj. čistá přidaná hodnota zvýšená o saldo ostatních dotací a daní na výrobu) o 2,5 %. Meziroční růst produkčních podpor (z 20,6 mld. Kč na 30,3 mld. Kč) dosáhl výrazně vyšší úrovně, než by odpovídalo meziročnímu nárůstu přímých podpor ze 70 na 80 % (cca o 14 %) úrovně podpor EU 15.

Finální ukazatel SZÚ „podnikatelský důchod ze zemědělství“ zaznamenal sice enormní meziroční pokles o 29 %, nicméně hodnota tohoto ukazatele dosáhla druhé nejvyšší hodnoty za období vstupu ČR do EU (2004–2008), a to 9,7 mld. Kč. Uvedený pokles lze přičíst na vrub zejména pracovním nákladům (ukazatel „náhrady zaměstnanců“), kde i přes pokračující tendenci mírného poklesu počtu pracovníků v přepočtu na AWU (meziroční pokles o 2 %) byl

zaznamenán nárůst o více než 22 %. Ostatní faktory (pachtovné a nájemné, nákladové a výnosové úroky) měly na pokles podnikatelského důchodu jen zanedbatelný vliv.

Z hlediska výrobně klimatických podmínek je možno rok 2008 hodnotit jako zemědělsky nadprůměrný. Dokumentují to např. následující hospodářské výsledky nejvýznamnějších komodit zemědělství ČR dosažené v tomto roce:

- výnosy pšenice, ječmene a cukrovky dosáhly druhé nejvyšší hodnoty za období 2004-2008, výnos řepky dosáhl průměrné hodnoty za toto období;
- produkce obilovin v meziročním porovnání vzrostla o 17,0 %, řepky o 1,7 %, produkce cukrovky stagnovala;
- produkce mléka vzrostla meziročně o 1,7 % (při růstu dojitosti o 3,5 %);
- vzrostla produkce hovězího masa (o 7,4 %), drůbežího masa (o 9,6 %) a vajec (o 2,8 %);
- jediný významný meziroční pokles byl zaznamenán u produkce vepřového masa (o 6,9 %).

Z hlediska meziročního srovnání byl rok 2008 příznivý i v oblasti vývoje cen zemědělských producentů. Průměrné CZV za rok 2008 v porovnání s rokem 2007:

- vzrostly u pšenice (o 14,3 %), ječmene (o 20,7 %), řepky (o 31,9 %), u mléka (o 1,1 %), u jatečných prasat (o 6,2 %);
- poklesly pouze u cukrovky (o 9,8 %) a jatečných býků (o 3,4 %).

Z uvedených údajů o produkci a CZV hlavních zemědělských komodit ČR by bylo možné očekávat zvýšení celkové produkce odvětví, přesto SZÚ vykazuje pokles. Vysvětlení lze hledat v podrobnější struktuře SZÚ a v metodice výpočtu SZÚ. Hodnota produkce oceněná v běžných cenách zaznamenala pokles u obilovin (o téměř 17 %), cukrovky (o 8,1 %) a brambor (o 37,4 %). Podle novelizované metodiky Eurostatu pro výpočet SZÚ se pro obiloviny, technické plodiny a brambory používají v SZÚ průměrné CZV za marketingový rok (od 1. 7. aktuálního roku do 30. 6. následujícího roku).

Vývoj CZV u rostlinných komodit v marketingovém roce 2008/09 byl významně zasažen nastupující ekonomickou krizí, která se projevila výrazným poklesem cen obilovin ve druhé polovině roku 2008, který pokračoval i v prvních měsících následujícího roku. Index poklesu CZV 2008/09 (odhad ČSÚ) ku CZV 2007/08 (skutečnost) představuje u obilovin 71,2, u cukrovky 92,1 a brambory 66,0. Vzhledem k tomu, že obiloviny se na celkové rostlinné produkci podílejí více než 40 %, je jejich vliv na pokles rostlinné produkce rozhodující.

V živočišné výrobě se analogický pokles cen ve druhé polovině roku 2008 a následně i v roce 2009 projeví až v hodnocení roku 2009.

Celkové hodnocení ekonomických výsledků roku 2008 vyznívá tedy příznivě (druhý nejlepší výsledek odvětví v období 2004-2008), i přes nástup dopadů globální ekonomické krize, která tento rok ovlivnila pouze částečně.

Méně příznivé hodnocení vyplývá z porovnání vývoje ukazatelů efektivnosti odvětví v časové řadě 2004-2008:

- vysoký podíl mezispotřeby na produkci odvětví (78 %, který se ještě zvýšil proti roku 2007, zatímco v EU 15 je dosahována úroveň přibližně 50 %);
- malá efektivnost produkce: podíl hrubé přidané hodnoty na produkci odvětví klesl v roce 2008 na 21,5 % (27,9 % v roce 2007) a podíl čisté přidané hodnoty na produkci odvětví klesl v roce 2008 na 9,5 % (16,5 % v roce 2007).

Do vývoje ekonomiky odvětví se promítají trendy v růstu podpor. Podíl podpor na hodnotě celkové produkce dosáhl v roce 2008 nejvyšší hodnoty od roku 2004 (26 %, v roce 2007 cca 17 %), což stačilo na růst důchodu z faktorů o 2,5 %. Tendence permanentního nárůstu efektivnosti odvětví při započítání podpor představuje i vývoj ukazatelů:

- „důchod z faktorů na 1 pracovníka“, který výši 296 tis. Kč/AWU dosáhl v roce 2008 nejvyšší hodnoty od roku 2004;
- „podnikatelský důchod na 1 pracovníka“, ve výši 72 tis. Kč/AWU dosáhl v roce 2008 druhé nejvyšší hodnoty od roku 2004.

Hlavním faktorem trvalé udržitelnosti českého zemědělství pro budoucnost se stává zvyšování konkurenceschopné pozice českého zemědělství v rámci jednotného trhu EU i na světových trzích a snižování závislosti ekonomických výsledků odvětví na úrovni podpor. Výsledky odvětví zemědělství za rok 2008 vzhledem k výsledkům roku 2007 prokazují spíše opačnou tendenci – snižování vlastní efektivnosti zemědělské produkce bez započtení podpor a zvyšující se podíl podpor na celkově pozitivních výsledcích celého odvětví.

Ekonomické výsledky zemědělských podniků za rok 2007 podle standardního výstupu EU podle šetření FADN CZ potvrzují rozhodující vliv meziročního zvýšení hodnoty celkové produkce na výsledek hospodaření zemědělských podniků. Podíl provozních dotací na hrubém příjmu (celková produkce + provozní dotace) dosáhl v roce 2007 výše 17,1 % (meziroční snížení o 1,1 p. b.). Podniky hospodařící v horských oblastech vykázaly vyšší úroveň dotací (9 353 Kč/ha) než podniky v produkčně intenzivních oblastech mimo LFA (6 868 Kč/ha), což je v souladu s cíli regionálního vyrovnávání podmínek podnikání.

Ekonomika zemědělských podniků měřená ukazatelem ČPH/AWU u podniků podle právních forem vykázala nejvyšší hodnoty v kategorii podniků fyzických osob nad 300 ha

(zhruba 900 tis. Kč/AWU) s nejnižší intenzitou výroby, s nejnižším počtem AWU na 100 ha a velice nízkým zatížením živočišnou výrobou. Naopak nejnižší hodnotu tohoto ukazatele v kategorii podniků fyzických osob dosáhly nejmenší podniky do 50 ha (zhruba 244 tis. Kč/AWU), které jsou charakterizovány zejména vysokým počtem AWU na 100 ha.

Podniky právnických osob podílející se rozhodující vahou na výsledcích odvětví zemědělství vykázaly v ukazateli ČPH/AWU hodnotu 370,9 tis. Kč/AWU. Tyto podniky charakterizuje celostátně průměrný počet AWU na 100 ha a průměrné zatížení živočišnou výrobou.

U podniků členěných podle výrobního zaměření vykázaly nejlepší výsledek podniky specializované na polní výrobu, které dosáhly výrazného meziročního nárůstu hodnoty produkce. V rámci členění podniků podle přírodních podmínek (tříděných podle podílu a typu LFA) dosáhly nejlepší výsledek podniky nezařazené do LFA, s vysokou intenzitou produkce a zatížením živočišnou výrobou odpovídajícím zhruba průměru ČR. Nejnižší hodnotu ukazatele ČPH/AWU dosáhly podniky s částečným zastoupením LFA.

Tabulka č. 19 - Souhrnný zemědělský účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Meziroční index
		2004	2005	2006	2007 ¹⁾	2008 ²⁾	
10	Rostlinná produkce	63 011	49 962	49 484	66 461	61 108	91,9
13	Živočišná produkce	48 868	47 698	47 795	48 985	51 206	104,5
15	Produkce zemědělských služeb	1 451	2 164	2 346	2 327	2 595	111,5
16	Zemědělská produkce	113 330	99 825	99 626	117 773	114 908	97,6
17	Nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	2 422	3 068	2 640	2 304	2 150	93,3
18	Produkce zemědělského odvětví	115 752	102 893	102 265	120 077	117 058	97,5
19	Mezispotřeba celkem	75 897	75 600	76 519	86 624	91 873	106,1
20	Hrubá přidaná hodnota	39 855	27 293	25 747	33 453	25 186	75,3
21	Spotřeba fixního kapitálu	11 813	12 992	13 501	13 624	14 049	103,1
22	Čistá přidaná hodnota	28 042	14 300	12 246	19 829	11 137	56,2
23	Náhrady zaměstnancům	19 160	20 153	20 559	21 119	25 892	122,6
24	Ostatní daně na výrobu	4 215	1 564	1 464	1 397	1 398	100,1
25	Ostatní dotace na výrobu	7 158	19 025	21 123	20 647	30 332	146,9
26	Důchod z faktorů	30 985	31 762	31 905	39 079	40 070	102,5
27	Čistý provozní přebytek/Smíšený důchod	11 825	11 608	11 346	17 960	14 178	78,9
28	Předepsané pachtovné a ostatní nájemné z nemovitosti	2 569	3 056	3 245	3 472	3 542	102,0
29	Nákladové úroky	1 388	1 522	1 568	1 550	1 574	101,5
30	Výnosové úroky	691	579	645	750	661	88,2
31	Podnikatelský důchod	8 558	7 609	7 178	13 687	9 724	71,0
	Počet pracovníků v zemědělství - AWU ³⁾ (tis. osob)	163,6	151,9	147,9	138,1	135,3	98,0
	Důchod z faktorů na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	189,4	209,1	215,7	283,0	296,2	104,7
	Ostatní dotace na výrobu na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	43,8	125,2	142,8	149,5	224,2	149,9

1) Semidefinitivní údaje.

2) Předběžné údaje.

3) AWU = Annual Working Unit = 1 přepočtený pracovník s roční pracovní kapacitou 1 800 hod.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková (ÚZEI)

Tabulka č. 20 – Podílové ukazatele SZÚ (%)

Ukazatel	2004	2005	2006	2007	2008
Produkce zemědělského odvětví (PRO)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Podíl rostlinné produkce na PRO	54,44	48,56	48,39	55,35	52,20
Podíl živočišné produkce na PRO	42,22	46,36	46,74	40,80	43,74
Podíl mezipotřeby na PRO	65,57	73,47	74,82	72,14	78,48
Podíl hrubé přidané hodnoty na PRO	34,43	26,53	25,18	27,86	21,52
Podíl odpisů na PRO	10,21	12,63	13,20	11,35	12,00
Podíl čisté přidané hodnoty na PRO	24,23	13,90	11,97	16,51	9,51
Podíl náhrad zaměstnancům na PRO	16,55	19,59	20,10	17,59	22,12
Podíl ostatních dotací na výrobu na PRO	6,18	18,49	20,65	17,19	25,91
Podíl důchodu z faktorů na PRO	26,77	30,87	31,20	32,54	34,23
Podíl ostatních dotací na výrobu na důchodu z faktorů	23,10	59,90	66,21	52,83	75,70

Pramen: Výpočty ÚZEI

Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková (ÚZEI)

8. Závěr

V diplomové práci bylo čerpáno z různých informačních zdrojů. Jedním ze zásadních zdrojů jsou statistická data ČSU a statistiky resortů MZE. Dalším neméně důležitým zdrojem jsou výběrová šetření FAND, výroční zprávy vybraných institucí, např. SZIF, PGRLF, údaje zahraničních organizací. V této práci jsou zpracovány na závěr každé kapitoly přehledné tabulky u kterých jsou jednotlivé zdroje uvedeny.

Podle předběžných výsledků se v roce 2008 mimořádně úspěšně vyvíjel agrární zahraniční obchod. Meziročně poklesla záporná obchodní bilance agrárního sektoru o 9,2 mld. Kč a dosáhla nejnižší úrovně od vstupu ČR do EU (23,2 mld. Kč). Obdobně bylo v roce 2008 dosaženo nejvyššího stupně krytí agrárních dovozů vývozy na úrovni 82,2 % (meziroční růst o 7,3 p. b.).

Zvýšené pozornosti se dostává venkovskému prostoru, který podle národní definice (obce s méně než 2 000 obyvateli) představuje 90 % všech obcí, téměř tři čtvrtiny rozlohy a více než jednu pětinu obyvatel ČR. Důležitým aspektem rozvoje venkova je úsilí po rozvinutí jeho institucionálního zázemí. V roce 2008 byla založena síť rozvoje venkova sloužící k výměně nejlepších zkušeností mezi zúčastněnými partnery. Aktuální data ČSÚ umožnila lépe charakterizovat obyvatelstvo venkova a strukturu venkovského osídlení, občanskou vybavenost, zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace. Po vstupu ČR do EU výdaje spotřebitelů za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních výdajích stagnují na úrovni cca 23 %. Přestože oficiální statistika rodinných účtů se odlišuje od jednotné

metodiky uplatňované Eurostatem, zůstávají naše výdaje zhruba o 8 p. b. nad průměrem za EU 15. Pokračuje trend ve snižování výměry orné půdy a rovněž tak půdní fond ČR je trvale ohrožován vodní (cca 75 % výměry z. p.) a větrnou (cca 9 % z. p.) erozí. Nově se pojednává o geneticky modifikovaných plodinách včetně uvedení rozsahu ploch věnovaných Bt kukuřici ve vybraných členských zemích unie.

Růst HDP v průběhu roku 2008 postupně zpomaloval a ve stálých cenách dosáhl meziročně 3,2 %. Dosažený růst byl tak v ČR o 2,3 p. b. vyšší než v průměru za EU 27 a v porovnání s eurozónou (15 zemí) bylo tempo hospodářského růstu v ČR vyšší o 2,4 p. b.

Podle předběžných údajů Eurostatu v roce 2008 dosáhla ČR 81,3 % průměrné úrovně objemového indexu HDP na obyvatele v paritě kupní síly za EU 27. Při přepočtu běžným směnným kurzem činí tento poměr 57,1 %.

Na poptávkové straně k reálnému ekonomickému růstu v roce 2008 přispěly nejvíce spotřeba domácností (1,4 %), zahraniční obchod (1,9 %) a tvorba hrubého fixního kapitálu (0,7 %). Na nabídkové straně ekonomiky se na tvorbě HPH v b. c. podílel největší měrou zpracovatelský průmysl, a to 25,6 %, jehož HPH však meziročně klesla o 2,5 %, což současně představuje největší absolutní pokles v rámci sledovaných odvětví. Nejvyšší absolutní růst HPH v b. c. vykazalo odvětví obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (relativně 12,6 %), nejvyšší relativní růst odvětví dobývání nerostných surovin (30,8 %). HPH v b. c. odvětví zemědělství a lesnictví vzrostla o 1,7 %. Naopak nejvyšší relativní pokles HPH v b. c. byl zaznamenán v odvětví rybolovu (-41,0 %).

Obchodní bilance v roce 2008 dosáhla kladné hodnoty a skončila přebytkem ve výši 103,2 mld. Kč při meziročním zhoršení o 17,4 mld. Kč. Převis vývozu služeb nad jejich dovozem se zvětšil, a to na 82,0 mld. Kč. Rekordní deficit bilance výnosů -288,8 mld. Kč prohloubily dividendy vyplacené zahraničním vlastníkům firem v ČR (160 mld. Kč). Zisky reinvestované v ČR činily 125 mld. Kč.

Cenový růst v roce 2008 byl ovlivněn zejména růstem cen bydlení a dále vývojem cen potravin a nealkoholických nápojů a alkoholických nápojů a tabáku. Meziroční nárůst inflace o 3,5 p. b. podpořil průměrné zvýšení úrokových sazeb korunových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v průměru o 0,74 p. b. V roce 2008 došlo k posílení koruny o 11,3 % vůči euru a o 19,2 % vůči dolaru. Trend zhodnocování přitom trval do července 2008, od srpna koruna spíše oslabovala.

Po vstupu do EU došlo k výraznému nárůstu podpor agrárního sektoru. Ve srovnání s předvstupním rokem 2003 celkové podpory v roce 2008 vzrostly o téměř 68 %, z toho samotné podpory zemědělským podnikům se zvýšily mezi uvedenými roky více než 2,3 krát.

Celkové podpory se v roce 2008 proti roku 2007 zvýšily z 34,6 mld. Kč na 36,7 mld. Kč, tj. o 6,1 %, z toho podpory zemědělským podnikům (včetně rybářství) z 33,0 mld. Kč na 35,3 mld. Kč, tj. o 7,0 %. Hlavní příčinou tohoto meziročního pohybu jsou vyšší výdaje ze zdrojů EU (o 2 mld. Kč, tj. o více než 11 %). Na úroveň podpor EU v roce 2008 měl přitom nepříznivý vliv meziroční vývoj kurzu Kč/€: 27,532 v roce 2007 proti 24,660 v roce 2008 .

Největší podíl podpor připadá dlouhodoběji na přímé platby: 51,5 % v roce 2007 a 51,2 % v roce 2008. Na podpory v rámci HRDP, operačních programů a PRV připadá v obou letech druhý nejvyšší podíl: 26,6 % v roce 2007 a 28,6 % v roce 2008). Následuje podíl národních podpor (bez národních doplňkových plateb): 19,4 % v roce 2007, resp. 18,6 % v roce 2008. Podíl zdrojů EU na agrární politice ČR se zvýšil ze 53,2 % v roce 2007 na 55,7 % v roce 2008.

Absolutně největší část z celkových podpor získávají zemědělské podniky včetně podniků rybářství: v obou sledovaných rocích kolem 95-96 %. Podíl ostatních odvětví či sektorů zůstává marginální.

Podle klasifikace EU se největší část podpor soustřeďuje v Pilíři I (podpora cen a příjmů podniků). Podpory v tomto pilíři představovaly 60 % v roce 2007, resp. 58 % v roce 2008. Podpory v rámci Pilíře II v obou sledovaných letech dosahovaly kolem 30 % celkových podpor, s tendencí mírného navyšování jejich podílu (z 29 % v roce 2007 na 32 % v roce 2008).

Z hlediska rozdělení podpor agrárního sektoru ČR podle dlouhodobých cílů agrární politiky největší podíl podpor připadá na podpory příjmů zemědělských podniků (57-59 %). Druhý největší podíl podpor se týká zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu, jejich podíl se v obou letech 2007 i 2008 stabilizoval na úrovni kolem 23 %. Značnou část těchto podpor však tvoří platby LFA, které vedle svých environmentálních účinků přímo zvyšují příjmy zemědělských podniků v oblastech LFA.

Celkově činily transfery daňových poplatníků do zemědělství (včetně rybářství) významnou součást ekonomiky sektoru. Zemědělská politika ČR po vstupu do EU, jako součást Společné zemědělské politiky EU, je prostřednictvím jejího Pilíře I stále orientována více na podporu příjmů zemědělských podniků, než na podpory zaměřené na další žádoucí restrukturalizaci zemědělství.

9. Seznam literatury:

- 1** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 3
- 2** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str.7
- 3** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 237
- 4** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str.239
- 5** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str.241
- 6** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 197
- 7** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 204
- 8** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 190
- 9** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 211
- 10** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 214
- 11** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 220
- 12** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 146
- 13** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 161
- 14** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 164
- 15** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 175
- 16** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 181

- 17** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 153
- 18** Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství, *Zelená zpráva 2009*, Praha 2010, str. 151
- 19** Hamarnehová, I. Aktuální otázky zahraničního obchodu ČR. 1. Vydání, Praha: Profesional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-83-5, str. 38
- 20** Holman Robert, *Ekonomie*. Třetí aktualizované vydání, Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6, str. 72
- 21** Pipek Josef, *Mezinárodní obchod*, 1. Vydání, Praha: VŠE, 1994. ISBN 80-7079-472-0, str. 56
- 22** Samuelson Paul A. – Nordhaus, William D. *Ekonomie*, 18. vydání. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3, str. 43
- 23** Šnobl Josef, Pulkrábek Josef a kol. *Základy rostlinné produkce*, 2. vydání – přepracované. Praha: ČZU, 2005. ISBN 80-213-1340-4, str. 69

10. POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AEO	agroenvironmentální opatření
AWU	Annual Work Unit (roční pracovní jednotka)
AZO	agrární zahraniční obchod
b. c.	běžné ceny
BSE	bovinní spongiformní encefalopatie (nemoc šílených krav)
CIF	Cost, Insurance and Freight (Náklady, pojištění a přepravné; tj. prodávající hradí uvedené náklady do ujednaného přístavu určení)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČHMÚ	Český hydrologický a meteorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČPI	Česká plemenářská inspekce
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠS	Český škrobárenský svaz
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
č. ž.	čisté živiny
DDT	dichlor-difenyl-trichlorethan (dichlor-difenyl-trichlormetyl-methan)
DPH	daň z přidané hodnoty
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova - EZFRV)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU 10	státy přistouпивší do Evropské unie 1. 5. 2004 (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Kypr, Malta)
EU 15	Evropská unie po roce 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Finsko, Švédsko)
EU 25	Evropská unie od 1. 5. 2004
EU 27	Evropská unie od 1. 1. 2007 (vč. Rumunska a Bulharska)
EUR, €	euro = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)
Eurostat	Evropské statistické centrum
EZ	ekologické zemědělství

EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sít' testovacích podniků)
FAME	Fatty Acid Methylesther (skupina esterů mastných kyselin, dříve MEŘO)
FEFAC	Evropské sdružení výrobců krmiv (European Feed Manufacturers Federation)
FOB	Free of Board (volně na palubu lodi, tzn. prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Condition (standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu)
GIS	geograficko-informační systém
GJ	gigajoule (jednotka energie)
GM	geneticky modifikované
GŘC	Generální ředitelství cel
GWh	gigawatthodina
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
CHKO	chráněná krajinná oblast
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
IP	integrovaná produkce
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrovaná prevence a omezování znečištění)
IPZ	Integrovaná produkce zeleniny
ISTA	International Seed Testing Association (Mezinárodní asociace pro zkoušení semen)
j. hm.	jatečná hmotnost
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
KEZ	Kontrola ekologického zemědělství
KN	kombinovaná nomenklatura - společný celní sazebník EU
kt	kilotuna
kW	kilowatt
KVS	Krajská veterinární správa
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro identifikaci pozemků)
MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MWh	megawatthodina
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NACE	Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (klasifikace ekonomických činností, do 31. 12. 2007 OKEČ)
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NČZ	nové členské země
NH	národní hospodářství
NM	normalizovaný moštoměr (množství cukru v kg/100 l moštu)
NO ₃ ⁻	dusičnany
NP	národní park
NPK	dusík - fosfor - draslík
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistique (územní statistické jednotky)
NV	nařízení vlády
o. p.	orná půda
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností, od 1. 1. 2008 NACE
OP	Operační program
OP RVMZ	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP Zemědělství)
OR	ochrana rostlin
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. b.	procentní bod
PCB	polychlorované bifenyly
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s.
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PPO	podniky právnických osob
PRV	Program rozvoje venkova ČR pro období 2007-2013
RO SZIF	Regionální odbory SZIF
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným

SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SAPS	Single Area Payment Scheme (zjednodušená přímá platba na plochu)
Sb.	sbírka zákonů
SEUROP	Klasifikace jatečně upravených těl prasat a skotu (třídy S, E, U, R, O, P)
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SIPHV	Svaz integrované produkce hroznů a vína
SISPO	Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce
SMR	Statutory Management Requirements (Zákonné požadavky na hospodaření)
SNM30	směsná nafta motorová obsahující min. 30 % biosložky (FAME)
SNS	Společenství nezávislých států
SOT	společná organizace trhu
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SVB	Sdružení pro výrobu bionafty
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TIS ^{ČR} SZIF	Tržní informační systém České republiky SZIF
TJ	terajoule (= 1 000 GJ)
TTP	trvalé travní porosty
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD, \$	americký dolar
USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSKVBL	Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací (do 30. 6. 2008 VÚZE)
VaV	výzkum a vývoj
VDJ	velká dobytčí jednotka
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita v Brně
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle GmbH Bonn
ZOD	zranitelná oblast dusíkem
ZPF	zemědělský půdní fond
ZVHS	Zemědělská vodohospodářská správa
ž. hm.	živá hmotnost